T.C
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

VAN GÖLÜ HAVZASI'NDA İLK TUNÇ ÇAĞI; VAN MÜZESİ VE DİLKAYA HÖYÜĞÜ BULUNTULARI IŞIĞINDA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMAN CAN

VAN–2009

T.C
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

VAN GÖLÜ HAVZASI'NDA İLK TUNÇ ÇAĞI; VAN MÜZESİ VE DİLKAYA HÖYÜĞÜ BULUNTULARI IŞIĞINDA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
SÜLEYMAN CAN

Danışman
Doç. Dr. Aynur ÖZFIRAT

VAN–2009

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ……..1
1.1. VAN GÖLÜ HAVZASI COĞRAFYASI……..3
1.2. AMAÇ……..5
1.3. YÖNTEM…… 6
1.3.1. Laboratuar ve Bilgisayar Çalışmaları…… 7
1.3.2. Kütüphane Çalışmaları…….. 7
1.3.3. Katalog ……..7
1.3.4. Çanak Çömlek Değerlendirilmesi……. 9
1.3.5. Biçim…….. 9
1.3.6. Mal ve Teknik Özellikler…….....9
2. VAN GÖLÜ HAVZASI YERLEŞİMLERİ……... 11
2.1. KAZI MERKEZLERİ…….. 11
2.1.1. Tilkitepe Höyüğü …… 11
2.1.2. Van Kalesi Höyüğü……. 15
2.1.3. Dilkaya Höyüğü ……18
2.1.4. Karagündüz Höyüğü ……... 23
2.1.5. Çelebibağ Höyüğü……. 28
2.1.6. Değerlendirme……30
2.2. YÜZEY ARAŞTIRMASI MERKEZLERİ……...…35
2.2.1. Yuvadamı…….. 35
2.2.2. Kırkgöze…….35
2.2.3. Evditepe……. 36
2.2.4. Tepe Şurki……..... 36
2.2.5. Yaylıyaka…….. 36
2.2.6. Kümbet……..... 37
2.2.7. Harebe Hulik Tepesi …….. 37
2.2.8. Gümüşpınar……37
2.2.9. Erentepe……. 38
2.2.10. Çaldıran Kalesi……38
2.2.11. Çavuşbaşı……. 38
2.2.12. Kıratlı……... 38
2.2.13. Baklatepe……. 39
2.2.14. Aktaş…… 39
2.2.15. Şehirtepe……..39
2.2.16. Kilisetepe……. 40
2.2.17. Şehitlik/Usibiti……. 40
2.2.18. Aşağı Mollahasan……40
2.2.19. Otbiçer…… 41
2.2.20. Boztepe……41
2.2.21. Umuttepe……. 41
2.2.22. Giriktepe…….. 41
2.2.23. Zali……... 42
2.2.24. Hacı Hatun…….. 42
2.2.25. Şehitlik……. 42
2.2.26. Türker Tepe …….. 43
2.2.27. Adaksu……. 43
2.2.28. Adalar…….. 43
2.2.29. Suboyu 1……..... 43
2.2.30. Suboyu 2……..... 44

2.2.31. Üçdere…….. 44
2.2.32. Yürekli…… 44
2.2.33. Tabanlı…… 44
2.2.34. Hirtadom…….. 45
2.2.35. Körpeağaç……... 45
2.2.36. Mollakent……. 45
2.2.37. Gülünova……..46
2.2.38. Elmakaya……..46
2.2.39. Bozbulut…….. 46
2.2.40. Misko Tepe……..... 46
2.2.41. Miğdi……... 47
2.2.42. Durugöze 1…….. 47
2.2.43. Konakkuran …….. 47
2.2.44. Gerçayırı…… 47
2.2.45. Üzerlik Tepe……48
2.2.46. Yeroluk……48
2.2.47. Alazlı…… 48
2.2.48. Kırtepe……..... 49
2.2.49. Nurettin……. 49
2.2.50. Aliler……. 49
2.2.51. Durugöze 2…… 49
2.2.52. Bulanık…….. 50
2.2.53. Muş…… 50
2.2.54. Ayranı…… 50
2.2.55. Toptepe…….. 50
2.2.56. Aşağı Karaçay……... 51
2.2.57. Dorukdibi…….. 51
2.2.58. Kalecik…….. 51
2.2.59. Köşkköy…… 52
2.2.60. Değerlendirme..……..52
3. VAN MÜZESİ VE DİLKAYA HÖYÜĞÜ ÇANAK ÇÖMLEĞİ……..55
3.1. Çift Renkli Mallar……...55
3.1.1. Mal ve Teknik Özellikleri……..55
3.1.2. İstatistik……..55
3.1.3. Tipoloji ……..56
Tip I.1.1. Çanaklar……... 56
Tip II.1.2. Çömlekler……57
III.3.1. Kulplar……. 59
3.1.4. Değerlendirme……61
3.2. Gri Mallar……. 62
3.2.1. Mal ve Teknik Özellikleri……. 62
3.2.2. İstatistik……. 62
3.2.3. Tipoloji …… 62
Tip I.2.1. Çanaklar…….. 63
Tip II.2.2. Çömlekler…….. 63
3.2.4. Değerlendirme…….. 64
3.3. Kiremit – Kahve Mallar……65
3.3.1. Mal ve Teknik Özellikleri……. 65
3.3.2. İstatistik……. 65
3.3.3. Tipoloji……. 66
Tip I.3.1. Çanak…….. 66
Tip II.3.2. Çömlek……66
3.3.5. Değerlendirme……... 68
3.4. Genel Değerlendirme……69

4. KATALOG……69
5. GENEL DEĞERLENDİRME…….……..154
5.1 Mimari ve Yerleşim Sistemi …….. 157
5.2. Çanak Çömlek…….……...159
6. SONUÇ……... 163
KAYNAKLAR……...166
ÖZET…… 178
SUMMARY……179
ÇANAK ÇÖMLEK KATALOĞU……...180
RESİMLER VE HARİTALAR LİSTESİ……... 188
RESİMLER……190
İSTATİSTİKLE…… 199
LEVHALAR…….. 202

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu çalışma, jürimiz tarafından ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan...DOÇ. DR. AYNUR ÖZFIRAT.....

Üye (Danışman)...DOÇ. DR. AYNUR ÖZFIRAT.....

Üye...YRD. DOÇ. DR. RAFET GÜNUŞOĞLU.....

Üye .....YRD. DOÇ. DR. MEHMET KULAZ.....

Üye.....

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27.04.2009

ÖNSÖZ

Doğu Anadolu Bölgesi'nin arkeolojik geçmişi son yıllarda yapılan kazılar ve yürütülen yüzey araştırmaları sayesinde İlk Tunç Çağı ve diğer dönemler için son derece önemli veriler ortaya çıkartmıştır. Yakındoğu coğrafyasının büyük bir kesiminde varlık gösteren Erken Transkafkasya Kültürü ve/veya Erken Tunç Çağı Kültürü'nün, (bundan sonra E.Tr) yayıldığı alan içinde yer alan Van Gölü Havzası Bulguları tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Bu çerçeve içinde 1935 yılından bu yana Van Müze Müdürlüğü'ne satın alma yoluyla gelmiş ve adı literatürde Ernis grubu olarak bilinen E.Tr. malzemesi ve Dilkaya Höyüğü Buluntuları Işığında havzanın genel bir değerlendirilmesi ve elde edilen verilerle kültürün hem yayılım hem de etkileşimi, diğer yöresel ve bölgesel kültürlerle olan ilişkisi incelemeye çalışılmıştır. Bu incelemelerde müzede satın alma yoluyla gelmiş E.Tr. Kültürü'ne ait sadece çanak çömlek daha detaylı olarak ele alınmıştır. Diğer bulgulara; mimari, metal buluntular ise yüzeysel olarak değinilmiştir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan çanak çömleklerin değerlendirilmesinin, E.Tr. Kültürü'nün yayılımı hakkında katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Mal gruplarının incelenmesi sırasında bölgenin farklı kültürlerle olan ilişkileri incelenmeye çalışılmıştır.

2005 yılından beri başlayan yüksek lisans tez sürecim, her tezde olduğu gibi uzun ve zorlu bir yolculuktu. 2005 yılında başlayan tez dönemimin hemen her aşamasında en önemli kimliklerden biri olan ve olmaya devam edeceğine inandığım. Doç. Dr. Aynur Özfırat şüphesiz bunların başında gelmektedir. Tezin fikir aşamasından son aşamasına kadar olan süreçte emeğini asla göz ardı edemeyeceğim hocama minnettarlığımı bu vesile ile bir kez daha ifade etmek isterim. Ayrıca tezimin hemen her aşamasında en önemli kişilerden biri olan ve olmaya devam edeceğine inandığım Porf. Dr. Altan Çilingiroğlu'na minnettarlığımı belirtmek isterim. Tezimin fikir aşamasından biçimlenip bugüne ulaşmasına değin olan süreçte emeğini esirgemediği için çok teşekkür ederim. Yine her süreçte tecrübeleri ile çalışmalarımı yönlendiren diğer iki değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Rafet Çavuşoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Hanefi Biber'e teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Yüksek lisans tezimin kapsamlı müze çalışma aşamalarının olması ve bu bağlı bulunduğum kurumun manevi destekleri son derece önemliydi. Özellikle Arkeolog A. Mete Tozkoparan'a maddi ve manevi desteklerinden dolayı minnettarlığımı ifade etmek isterim. Her türlü çalışma kolaylığı sağlayıp bilimsel desteklerini her zaman hissettiren Müze Müdürü Fütühat Başar ve müze arkeologlarına ve tüm personele teşekkür etmek isterim.

Şüphesiz her tez bireysel bir emeğin ürünü gibi görünse de birçok kişinin teknik anlamda desteğini barındırmaktadır. Bundan dolayı ben tezimde birçok kişinin yardımını gördüm. Özellikle Yüzüncü Yıl Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Asistanlarından Araş. Gör. Nilgün Çoşkun Köse'ye desteklerinden ve yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim. Tezimin bitiş aşamasına kadar desteğini hissettiğim ve yardımını esirgemediği içinde minnettarım. Ayrıca tüm bölüm asistanlarına ve kardeşim master öğrencisi Cem Haydaroğlu'na manevi desteklerinden dolayı minnettarım. Bu vesile ile teşekkür etmek isterim. Son iki yılda yaşamımın her saniyesinde maddi ve manevi desteklerini hissettiğim aileme sonsuz minnettarlığımı sunmalıyım. Bu tezi çalışmam esnasında dünyaya merhaba diyen kızım Zeynep'e ithaf etmek isterim. Tezimin her aşamasında yanımda olan ve desteğini hissettiren, hayat arkadaşıma teşekkür ederim.

Temennim her tez gibi yorucu bir sürecin emeği olan ve muhakkak ki eksiksiz olmayan bu tez çalışmasının Yakındoğu Coğrafyasının en karmaşık konularından biri olan Erken Transkafkasya Kültürü'ne dair bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutabilmesidir.

Süleyman CAN

VAN - 2009

IV

KISATMALAR

E. Tr. : Erken Transkafkasya

E. T. Ç. : Erken Tunç Çağı

İ. T. Ç. : İlk Tunç Çağı

D. K. H : Dilkaya Höyüğü

M. S. : Milattan Sonra

M. Ö. : Milattan Önce

cm : Santimetre

m : Metre

mm : Milimetre

km : Kilometre

b.k.z : Bakınız

Lev. : Levha

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.y. : Aynı Yazar

Res. : Resim

1. GİRİŞ

Van Gölü Havzası İlk Tunç Çağı Kültürü, Doğu Anadolu, Kuzeybatı İran ve Güney Kafkasya'yı kapsayan bir kültürün parçasıdır. Kısmen Filistin Bölgesine de ulaşmıştır. Bu kültüre değişik araştırmacılar tarafından farklı adlar verilmiştir. Bunlar; Gürcistan'daki yerleşimlerin Kura-Aras Nehirleri'nin arasında yer aldığı için "Kura-Aras Kültürü"[1], adıyla anılmaktadır. Önemli bir yerleşim olan Kuzeybatı İran'daki Yanık Tepe'de E.Tr. bulguları çok ele geçtiğinden bu kültüre "Yanık Kültürü"[2] adı verilmiştir. Doğu Anadolu'da ilk kez Karaz Höyük'te bulunan açkılı çanak ve çömlekten dolayı bu kültüre "Karaz Kültürü"[3] adı verilmiş ayrıca Doğu Anadolu Erken Tunç Çağı Kültürü[4] adıda kullanılmaktadır. Filistin'te ilk kez Khirbet-Kerak yerleşiminde bulunduğu için "Khirbet Kerak Kültürü"[5] adıyla anılmıştır. Transkafkasya yerleşimlerinde bulunduğu için "Erken Transkafkasya Kültürü"[6] adıyla anılmıştır. Tezde "Erken Transkafkasya Kültürü" tanımlamasının kullanılması tercih edilmiştir. İlk kez Charles Burney tarafından önerilen bu isim Doğu Anadolu Bölgesi için benimsenmiş olan bir isimdir.

M.Ö. IV. bin yıl ortalarından M.Ö. III. bin yıl ortalarına değin neredeyse II bin yıl süresince Yakın Doğu coğrafyasının büyük bir kesiminde varlık gösteren Erken Transkafkasya Kültürü (bundan sonra "E.Tr. Kültürü" kullanılacaktır) kronolojik ve coğrafi (harita 1) açıdan Yakın Doğu prehistoryasının en büyük kültürlerinden biridir. Bu kültüre ait insanların yerleşik düzende yaşayan, tarım ile uğraşan ve belki de daha öncekilerden farklı bir etnik gruba dahil olabileceğini araştırmacılar öngörmektedir**.** Kültürün bünyesindeki bazı unsurlar onun taşıyıcısı olan halk gruplarının aynı zamanda bölgenin coğrafi özellikleri gereği

---

[1] Güven Arsebük, *Altınova'da Koyu Yüzlü Açkılı ve KAraz Türü Çanak Çömlek Arasındaki İlişkiler Sorunu: Kalkolitik Devir ile İlk Tunç Çağ I'e Geçiş Evresinde Elazığ Altınova Bölgesinden Ele Geçen Koyu Yüzlü Açkılı Mallar ile Karaz Türü Çanak Çömlek Grubu İlişkileri Sorunu Üzerine Bir Araştırma, İstanbul,*1974, 146 (yayınlanmamış doktora tezi).

[2] Charles A. Burney, *The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus,* London, 1971, 44.

[3] Güven Arsebük, , *Altınova'da Koyu Yüzlü Açkılı ve KAraz Türü Çanak Çömlek Arasındaki İlişkiler Sorunu: Kalkolitik Devir ile İlk Tunç Çağ I'e Geçiş Evresinde Elazığ Altınova Bölgesinden Ele Geçen Koyu Yüzlü Açkılı Mallar ile Karaz Türü Çanak Çömlek Grubu İlişkileri Sorunu Üzerine Bir Araştırma, İstanbul,*1974, 11 (yayınlanmamış doktora tezi).

[4] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolian Studies VIII,* 1958, 157–209.

[5] Robert J. Braidwood, *Excavations in the Plain of Antioch I: The Earlier Assemblages A –J,Cihicago,* 1960, 49 vd.
501 vd.

[6] Charles A. Burney, *The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus,* London, 1971, 44: H.F. Russel, Pre-Classıcal of Eastern Anatolıa, 1980.

göçebe ve/veya yarı göçebe, hayvancılıkla uğraşan topluluklar olabileceğini düşünmektedir. Bu kültür, el yapımı, kazıma ve kabartma bezemeli, iyi ölçüde açkılamaya sahip bir çanak çömlek geleneğe sahiptir. Dikdörtgen, kare ve yuvarlak planlı kerpiç ve/veya çamur dal örgü tekniğinde uygulamaları olan bir mimari gelenek uygulanmıştır.

Uzun bir zaman dilimine yayılan E.Tr. Kültürü, kuzeyde Büyük Kafkas Dağları'nın kuzeyine, güneyde Filistin–Levant düzlüklerine, doğuda Urmiye Gölü Havzası ve Azerbaycan, batıda Fırat vadisine değin oldukça geniş bir coğrafyada varlık göstermiştir.[7] Doğu Anadolu Erken Tunç Çağı'nı karakterize eden E.Tr. Kültürü'nün yayılım gösterdiği alan (Har.1), günümüz idari bölünmesine göre -Filistin merkezleri hariç- Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan, Nahçıvan, Kuzeybatı İran ve Doğu Anadolu Bölgesi'ni kapsamaktadır. Bu geniş coğrafya içinde E.Tr. Kültürü birçok alt kültür bölgelerine sahiptir. Buna bağlı olarak genel anlamda ortak özellikler göstermekle birlikte farklı çanak çömlek grupları ve kronoloji görülmektedir. "Van Gölü Havzası'nda İlk Tunç Çağı; Van Müzesi ve Dilkaya Höyüğü Kazısı Buluntuları Işığında" başlığı altında bu alt kültür bölgelerinden biri olan Van Gölü Havzası ele alınmıştır.

İkinci büyük malzeme grubu ise Dilkaya Höyüğü çanak çömleğidir (bundan sonra Dk. kullanılacaktır). Dilkaya Höyüğü malzemesi için İzmir Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji bölümünde Prof. Dr. Altan Çilingiroğlu ile birlikte bir çalışma programı hazırlayarak Bölüm laboratuvarında bir hafta boyunca çalışılmıştır. Bu çalışma programında Dilkaya Höyüğü E.Tr. çanak çömlek malzemesi tespit edilerek çizimler tamamlanmış ve fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca Van Gölü Havzasında bulunan sistemli kazıları yapılmış diğer höyükler Tilkitepe, Van Kalesi ve Karagündüz'ün sadece E.Tr. dönemine ait mimari, çanak çömlek gibi verileri ve havzada yüzey araştırmalarında bulunan yerleşimlerin çanak çömlek malzemesini de değerlendirdik fakat müzede sadece satın alma yoluyla gelmiş E.Tr. dönemine ait çanak çömleği vardı. Bundan dolayı çanak çömlek detaylı olarak anlatılmış olup diğer materyaller höyük verilerinden yola çıkılarak mimari ve metal bulgular yüzeysel olarak ele alınmıştır. E.Tr. Kültürü'nün diğer bölgeleriyle yapılan karşılaştırmalarla bir sonuca ulaşmaya çalıştık.

[7] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolia Sutudies VII,* 1958, 178.

1.1. VAN GÖLÜ HAVZASI ÇOĞRAFYASI

Doğu Anadolu Bölgesi, genel hatlarıyla doğuda, doğu sınırlarımız, kuzey ve güney de sıra dağlarla çevrelenmiş, uç kısmını ise İç Anadolu Bölgesi'nde birleştirmiş bir üçgen şekline sahiptir. Coğrafyacılar, bölgenin kuzey sınırının biraz daha kuzeyden kabaca Erzurum ilinin İspir ilçesinin batısından Karadeniz Dağları'nın kuzey eteklerini izleyerek, Bayburt Ovası'nı da içerisine alan güneye yönelen bir hatla sınırlandırmanın daha yerinde olacağını düşünmektedir.[8] Tartışmalı olan bölgenin güney ve özellikle batı kesimi için belirtilen sınır şu şekildedir; Malatya'nın güneyinden Şakşak Dağları ile başlayan sınır Hazarbaba, Akdağlar, Haçraş ve Herekol Dağlarını da izleyerek Cudi Dağı'na değin devam eder ve bugün ki Irak sınırına dayanır. Doğuda ise aslında bugünkü ülke sınırları bölgenin coğrafi sınırlarını tam olarak yansıtmamaktadır. Transkafkasya sınırları içinde yer alan Rioni-Kura Deprasyon Alanı ve Urmiye Havzası da coğrafi kriterler göz önüne alındığında bu bölge sınırları içine dahil edilmelidir.[9] Bu iki bölgede bilindiği gibi E.Tr. Kültürü'nün önemli yayılım alanlarındandır. Hatta Rioni-Kura deprasyon alanı, birçok araştırmacı tarafından kültürün ana toprakları olarak gösterilmektedir.

Coğrafyacılar Doğu Anadolu Bölgesi'ni coğrafi açıdan dört alt bölgeye ayırırlar. Bu bölgeler kuzeyden güneye doğru; "Bitlis Hakkâri Torosları Bölümü", "Yukarı Murat Bölümü", " Van Bölümü" ve en güneyde "Kars - Erzurum Bölümü" şeklinde sıralanır. [10]

Bölge özellikle morfolojik özelliklerin temelinde yüksek gelmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nin büyük bir bölümü 2000 m'nin üzerinde bir yüksekliğe sahip düzlüklerle (platolarla) kaplanmış durumdadır. Bölgenin jeomorfolojisinde karakteristik özellik yükseklik ve engebeliktir. Dağların yüksekliği 4000 m'yi aşmaktadır. Süphan 4058 m, Tendürek 3660 m, Cilo 4116 m vb… yüksekliğe sahip dağlardan oluşmaktadır. Bölgenin en önemli dağ kuşağı Malatya – Elazığ Bölgesi'nde başlayarak Van – Muş Havzası üzerinden devam eden ve yüksekliği yer yer 3000 m'yi aşan Güneydoğu Toroslar oluşturur. Bölgenin güneyinde geniş bir kavis çizerek her anlamda doğal bir bariyer oluşturan bu dağ sırasının orta kesimi, doğu ve batı kesimlerine göre daha az yüksekliğe ve geçilebilirliğe sahiptir.[11]

---

[8] Sırrı Erinç, *Doğu Anadolu Coğrafyası,* İstanbul, 1953, 2.
[9] Erinç, a.g.e., 2–3.
[10] Erinç, a.g.e., 3.
[11] İbrahim Atalay – Kenan Mortan, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İstanbul 1997, 302.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde önemli bir yere sahip olan Havzaların başında Van Gölü Havzası gelmektedir. Doğu Anadolu'nun en büyük kapalı havzası durumunda olan Van Gölü Havzası, tektonik kökenli bir depresyon alanın batıda bir lav seti gölü olmayıp bir tektonik göldür. En derin yeri 451 m olan göl, deniz seviyesinden 1648 m yükseklikte ve ortalama 3574 km² lik bir alanı kaplamaktadır. Göl tabanında yer alan faylar sonucu her yıl göl tabanı birkaç mm çökmektedir. Çevredeki volkanik kayaların bünyesinde bulunan bol miktardaki "sodyum feldistad"ın çözülüp göl suyuna karışması sonucu göl suyu sodalıdır ve canlı organizmaların yaşamasına uygun koşullar taşımamaktadır ve sulu tarıma uygun değildir. Bu kapalı havza bölgedeki en geniş ekolojik nişlerden biri durumundadır.[12]

Van Bölümü'nün sınırları güneyde kabaca Hakkari Bölümü'nün kuzey sınırı olan Güneydoğu Toroslar Silsilesi belirler. Bölgenin kuzey snırını Erzurum-Pasinler'den Iğdır'a değin uzanan çöküntü alanları dizisinin güney sınırını oluşturan, Karasu-Aras Dağları çizerken, batıdaki sınır Muş Ovası'nın ilerisindeki yüksek dağlık kesimden geçer. Doğu sınırı ise bugünkü İran sınırı ile belirlenmiştir. Coğrafyacılar bölgenin topoğrafik yapısını üç grupta incelemenin mümkün olduğunu düşünmektedir. İlk grupta güneydeki Bitlis Masif Kütlesi yer alanı. İkinci grubu, Van Gölü'nün doğusunda kalan ve uygun yaşam alanları sunan ekolojik alanları oluşturur. Son grubu ise Van Gölü'nün batısında kalan, Yukarı Murat Havzası'nı da sınırları içerisine alan, yüksek plato ile düz verimli çöküntü alanları ve bunların arasında yer alan volkanik yükseltiler oluşturur. Bugünde bölgedeki kırsal nüfusun büyük bir kesimi derin ve korunaklı vadi tabanlarında yoğunlaşmıştır. [13]

Van Gölü Havzası'nda uygun yaşam alanları sunan ekolojik niş-depresyon alanları ile yüksek plato ile de düz verimli çöküntü alanları ve bunların arasında yer alan volkanik yükseltiler oluşturur. Bu bölümün verimli yaşam alanları durumunda olan Van Gölü'nün doğusunda kalan Van Ovası, Erçek Havzası, Gürpınar Ovası, Hoşap Ovası ve Başkale Ovası sayılabilir. Diğer taraftan gölün diğer tarafında kalan Murat Nehri Havzası'nın sınırları içerisindeki yüksek platolar ve verimli çökelti alanları söz konusudur. Başta Muş Ovası olmak üzere, Varto, Liz, Hınıs, Eleşkirt, Diyadin ve Doğu Bayazıt, Malazgirt – Patnos, Bulanık ve Karaköse havzaları uygun yaşam alanlarıdır. Kısacası yüksek kesimlerde kalan yüksek platolar hemen her mevsim taze ot deposu durumundadırlar. Bundan dolayıdır ki verimli

[12] E. Degens – H.K Wong - P. Finckh. M. T. A Yayınları No: 169, Ankara 1978.
[13] Sırrı Erinç, *Doğu Anadolu Coğrafyası,* İstanbul, 1953, 2–3.

çayırları bünyesinde bulunduran bölge yaylacı göçer toplulukları için bugünde olduğu gibi geçmişte uygun yaşam alanları olmalıydılar.[14]

Bölgenin diğer önemli yaşam alanı durumunda olan Muş Havzası ve Ovası kuzeyde Elçiler Dağı, doğuda Van Gölü Havzası'na bağlantılı bir volkanik düzlük olan Rahva Düzlüğü, güneyde metamorfik olan Bitlis Masifi ve batıda Solhan Masifi ile sınırlandırılmıştır. Muş Havzası, ortalama 80 km. uzunluğa, 8 ila 20 km. genişliğe sahiptir.[15]

İklimsel olarak karasal iklim kuşağında bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nde, yöresel iklim tipleri ve bölge ikliminde çeşitlenmeler söz konusudur. Yükseklik ve engebeli oluşu bölgenin yağış ve sıcaklığı üzerinde etkilidir. Dağlık ve yüksek kesimlerden oluşan kuzeydoğu plato kesiminde yıllık yağış miktarı zaman zaman 1000 mm'ye ulaşmaktadır. Yağışlar genellikle ilkbahar sonu ve yaz başlarında yoğun bir biçimde yağmur olarak düşer. En yağışlı ayları Nisan ve Haziran aylarıdır. Bölgenin yağış rejimi coğrafyacılar tarafından " Doğu Anadolu Karasal yağış rejimi" olarak adlandırılmıştır.[16] Sıcaklık bölgenin genelinde farklılıklar göstermektedir. 3000 m'nin üzerinde ki kesimlerde yıllık sıcaklık ortalaması 3 ila 6 derece arasında değişirken 2000 m'de bu oranlar 5 ila 14 derece arasındadır.[17]

1.2. AMAÇ

Yakın Doğu coğrafyasının büyük bir kesiminde varlık gösteren E.Tr. Kültürü'nün yayıldığı alan içinde yer alan Van Gölü Havzası Bulguları tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Bu çerceve içinde 1935 yılından bu yana Van Müze Müdürlüğü'ne satın alma yoluyla gelmiş olan E.Tr. çanak çömleği ve Dilkaya Höyüğü çanak çömleği ile mimari buluntular ışığında havzanın genel bir değerlendirilmesi ve elde edilen verilerle kültürün hem yayılım hem de etkileşimi, diğer yöresel ve bölgesel kültürlerle olan ilişkisi incelemeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan çanak çömleklerin değerlendirilmesinin, E.Tr. Kültürü yayılımı hakkında katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

---

[14] Sırrı Erinç, *Doğu Anadolu Coğrafyası,* İstanbul 1953, 60 – 89.
[15] İbrahim Atalay – Kenan Mortan, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası* 1983, 42.
[16] Atalay – Mortan, a.g.e., 309 - 312. grafik 7. 1 – 7,5.
[17] Ahmet N. Sözer, Erzurum Coğrafyası Tabi ve Beşeri Özellikleri, *50 Yıl Armağanı; Erzurum ve Çevresi,* Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1974, 27-38.

1.3. YÖNTEM:

Bu çalışmamızda tezimiz beş ölümden oluşturmaktadır. Tezimizin;

I. Bölüm de çalışma alanımızın coğrafi yapısı çalışmamızın amacı ve yöntemi anlatılıştır.

II. Bölüm de Van Gölü Havzasında yapılmış olan kazılar ve yüzey araştırmaları anlatılmıştır.

III. Bölüm de mal ve tip gruplarının tanımları ve özellikleri incelenmiştir.

IV. Bölüm de merkez katalogu oluşturularak, yerleşim yeri, resmi, çizimi, tanımı, boyutları ve burada bulunan çanak çömleklerin dönem ve mal grupları gibi özellikleri sunulmuştur.

V. Bölüm de malzemenin genel değerlendirilmesi sonuç kısmı yer almaktadır.

Müze çalışmaları ile ilgili olarak öncelikle ana malzeme grubumuzla ilgili çalışmalardan söz etmeliyiz. Van Müzesi'nde satın alma yoluyla geldiği tespit edilen ellidört (54 adet çanak çömlek), civarında Müze envanterine kayıtlı çanak çömlek söz konusudur. Bu eserlerin hemen hepsinin fotoğrafı çekilmiş ve çoğu tüm kaplardan oluşmuş olup eserlerin çizimi ve tanımı yapılmıştır. Bu çalışmalarda önceliği tüm ve/veya tüme yakın kaplara verdik. Müze envanter bilgilerinin incelenmesi sonucunda bu malzemenin tümü çanak çömlektir. Bunun dışında E.Tr. Kültürü'ne ait taş, kemik ve metal malzemeye rastlanmamıştır. Satın alma malzemesinde öncelikle karşımıza çıkan en büyük sorun kayıtlardaki karışıklıktı. Bunlar daha çok eserin envanter numarası, geldiği yer, tarih ve kısa not şeklinde bilgilerden oluşmaktaydı. Ayrıca bu malzemenin bir kısmı litaratürde Ernis adıyla bulunan grubu kapsamaktadır. Ernis çanak çömleği Müzeye satın alma yoluyla gelmiş ve Ch. Burney tarafından 1957'de yayınlanmıştır. Bu tarihten sonra bu grup litaratürde Ernis olarak adlandırılmış ve Doğu Anadolu E.Tr. Kültürü için anahtar merkez olarak geçmiştir. Ancak satın alma yolu ile müzeye gelmiş bu eserlerin buluntu yerleri sadece eserleri getiren kişinin ifadesine dayandığından kesin olarak Ernis'ten gelip gelmediği tartışmalıdır. Tezde kısmen yayınlanmış Ernis çanak çömleğinin tamamının incelenmesi ve mümkünse bu sorunun çözülmesi amaçlanmıştır.

1.3.1. Laboratuar ve Bilgisayar Çalışmaları: Van Müzesi depolarında bulunan malzeme laboratuar ortamına çıkarılmıştır. Ayrıca Dilkaya Höyüğü Buluntuları ise İzmir Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü laboratuarlarında çalışılmıştır Çanak

çömlekler yıkanmıştır. İkinci aşamada çanak çömleklerin hamur ve astar renkleri, katkı, pişme, yapım ve bezeme gibi özelliklerinden yola çıkarak önce mal grupları, ardından her mal grubunun kendi içinde tipolojik ayrımı yapılmıştır.

Kaplar 1/1 ölçekte çizildikten sonra %50 oranında küçültülüp A3 milimetrik kâğıtlarda öncelikle mal gruplarına göre ayrılmış, daha sonra her mal grupları kendi içlerinde tip gruplarına göre ayrılarak levhalar oluşturulmuştur. Daha sonra bunlar 10 cm'lik ölçüleriyle A4 boyutu kâğıtlara küçültülüp bilgisayar ortamında Corel Draw programında çizilmişlerdir. Levhalar Romen rakamlarıyla oluşturulmuştur.

1.3.2. Kütüphane Çalışmaları: Tez danışmanım Doç. Dr. Aynur ÖZFIRAT'ın kütüphanesinden, ardından Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ferit Melen Merkez Kütüphanesi ile Ege Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nden, internet üzerinden Bilkent Üniversitesi, Milli Kütüphaneden yararlanılmıştır. Bunun dışında Türk Tarih Kurumu kütüphanesinden faydalanılmıştır.

1.3.3. Kataloğ: Bu kataloğu oluşturuken izlediğimiz yol, öncelikle çanak çömleğin resmi, corel çizimi, envanter bilgileri, tanımı yapılmıştır. Bu tanım yapılırken Munsell Soil Color Chart kataloğundan yararlanılmıştır. Kataloğdaki kodlar (örneğin 5 YR 6/6) belirtilmiştir. Ayrıca katalog da karşılaştırma ve değerlendirme yapılarak çanak çömleğin değerlendirmesi yapılmış ve paralelleri belirtilmiştir.

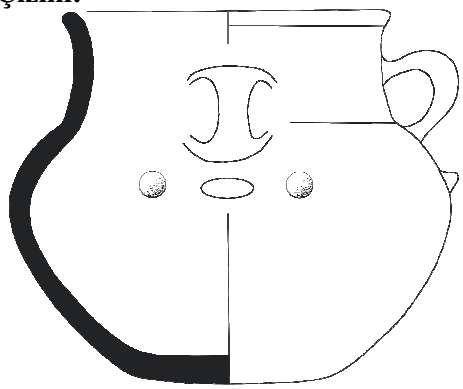
Tablo 1. Katalog

Evditepe	**Katalog**

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.3
Müzeye Geliş	Ernis,1935
Şekli	Satın alma
Tip No	Çift Renkli Mal Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:
Çap 12,5 cm, yükseklik 15. cm, dip 5 cm yuvarlatılmış, Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışında siyah alacalanma var, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştıma ve Değerlendirme:
Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)

1.3.4. Çanak Çömlek Değerlendirilmesi: Bu bölümde mal ve tip ayrımından sonra levhalar tamamlanarak çanak çömlek tanımlarının katalogu oluşturulmuştur. Mal gruplarının adları hamur ve astar renkleri baz alınarak verilmiştir. Çanak çömleklerin tanımında şu özellikler esas alınmıştır: hamur ve astar renkleri, pişme dereceleri, açkı, yapım özellikleri, katkı maddeleri ve bezeme türleridir. (dairesel oluk, kazıma bezeme gibi).

Çanak çömleğin hamur, astar renklerinde bir bütünlük sağlamak amacıyla *Munsell Soil Color Charts (GretagMacbeth 2000)* katalogundan yararlanılmıştır. Katalogdaki kodlar (örneğin 7.5 YR 5/6) belirtilmiştir.

1.3.5. Biçim: Malzeme çanak, çömlek, çömlekçik ve tabak olmak üzere dört ana gruba ayrılmıştır.

Çanak: Ağız çapı yüksekliğinden fazla olan kaplar.

Çömlek: Ağız çapları yüksekliklerinden az olan, boyunlu ya da boyunsuz kaplar.

Çömlekçik: Küçük ölçülerdeki çömlekler.

Diğer gövde parçaları, kaideler, kulp parçaları bir tip oluşturmamaları ve tiplere ait parçalar olmaları nedeniyle oluşturulmamıştır.

1.3.6. Mal ve Teknik Özellikler:

Hamur Rengi: Kapların pişirildikten sonra kazandığı ve çeper kesitlerinde görülebilen renklerdir. Pişme nedeniyle oluşan renk değişiklikleri göz önüne alınmadan kilin rengi belirlenmeye çalışılmıştır.

Katkı: Kapların üretimi sırasında gerek elle biçimlendirmenin kolay olması ve gerekse kilin dayanıklılığını artırmak, kabın kuruma-pişme sırasında çatlamasını önlemek amacıyla kile karıştırılan maddelere katkı adı verilir. Malzememiz üzerinde yaptığımız çalışmalarda katkı maddesi olarak, bitki, kum ve taşçık, mika saptanmıştır. Kum tanecikleri büyüklüklerine göre "ince kum, orta kum, kaba kum katkılı" olarak sınıflandırılmıştır. Bir kabın katkısında kum taneleri 1 mm^3 den daha ufak ise ince kum katkılı; 1.2 mm^3 ise orta kum katkılı; 2 mm^3 den daha büyükse kaba kum katkılı olarak değerlendirilmiştir.

Astar: Sulu kilin kap üzerine fırça ile sürülmesi, kabın üzerine akıtılması ya da kabın sulu kile daldırılması yöntemi ile kap yüzeyinin düzleştirilmesi ve gözeneklerinin kapatılması

yöntemine astarlama adı verilir. Astar kabın yapıldığı hamurla aynı renkteyse hamurunun renginde astarlı tanımlaması kullanılmış, farklı renkte olduğunda da bu da belirtilmiştir.

Pişme: Doğu Anadolu E.Tr. çanak çömleğinin en önemli özelliklerinden birisi pişme durumudur. Elde ya da çarkta biçimlendirilen kapların, gölge bir yerde bir süre bekletildikten sonra sertleştirilmek amacıyla ateşte tutulmasına pişme denir. Bir kabın pişmesi yaklaşık 700 derecede gerçekleşir ve hamurun içinde bulunan minarelerin erime süreci ve buna bağlı olarak renk değişimleri de bu aşamada oluşur. Hamurun kristal yapısının değişip gözeneklerin kapanması ise yaklaşık 1000 derecenin üzerindeki bir sıcaklıkta gerçekleşir. Pişme durumu kabın kesitine bakılarak belirlenmiştir. Öz tamamen siyah yada kurşuni renkteyse 'kötü pişirilmiş'; iç ve dış çeper hamurunun renginde, öz siyah renkteyse 'orta pişirilmiş'; öz tümüyle hamurunun rengindeyse ve kesitte bir renk değişimi yoksa 'iyi pişirilmiş', terimleri kullanılmıştır.

Açkı: Kap tam anlamıyla kurumadan, yüzeyin sert bir madde kullanılarak parlatılması işlemine açkı (perdah) denir. Bu işlemin kabın nemli yüzeyine uygulanması halinde perdah taşının bıraktığı izlerde taşkınlar ve akma izleri bulunabilir. Yarı kurumuş bir kabın üzerine uygulanan perdah düzenli izler bırakır. Açkı kabın hamur yüzeyine doğrudan uygulanabileceği gibi, kurumuş astar üzerine de uygulanabilir. Açkı işlemi az görülüyorsa "hafif açkılı", parlak görülüyorsa " açkılı" terimleri kullanılmıştır.

Yapım: Kapların yapım teknikleri saptanırken "çark" ya da "el" yapımı terimleri kullanılmıştır. Bizim malzememiz içerisinde çark yapımı olmadığından tüm malzemede el yapımı terimi kullanılmıştır. El yapımı çanak çömlek bir kil topağının içinin elle çukurlaştırılarak kap şekline sokulması yöntemidir. Bu yöntemle yapılmış kapların cidarında yatay eksende düzensiz dalgalanmalar görülür. Kap yüzeyinin nemli elle sıvazlamanın ya da aletin izleri pürüzlü bir yüzey halinde belirginleşir.[18]

Bezeme: Belirleyici bir özellik taşıyan bezeme, kazıma, oluk, dairesel oluk, baskı, spiral, geometrik ifadeleri ile tanımlanmıştır. Çömleklerin karın kısmına yerleştirilmiş; kap yaşken sivri bir aletle kazınarak yapılan çift spiraller "spiral kazıma bezeme" olarak adlandırılmıştır.

[18] Nilgün Çoşkun Köse, *Diyarbakır-BismilYüzey Araştırmasında (Dicle'nin Güneyi) Saptanmamış Yerleşimlerin çanak çömlek Malzamesinin Değerlendirilmesi,* Van, 2005. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

2. VAN GÖLÜ HAVZASI İLK TUNÇ YERLEŞİM YERLERİ

Van Gölü Havzası Bölgesi ölçeğinde yapmış olduğumuz yerleşim yerleri dağılımını iki başlık altında ele aldık. Bunlar bölgede kazıları yapılmış yerleşimler ve bir diğeri de son yıllarda yapılan yüzey araştırmaları değerlendirilmiştir (Harita 3).

2.1 KAZI MERKEZLERİ

2.1.1. TİLKİTEPE HÖYÜĞÜ

Cografi Konum: Van kent merkezinin 7 km güneyinde Van Gölü kıyısında bulunan 55 m çapında 6-7 m yüksekliğindedir. Buğünkü modern Ferit Melen Hava alanının sınırındadır. Van'ın çıkışında bulunan höyük askeri saha içinde bulunmaktadır (Res. 1).

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Mimari: Üç dönemde yürütülen kazılar sırasında Tilkitepe'nin herhangi bir evresine dair düzenli mimari tespit edilip yayınlanmamıştır. Korfmann 1936 yılında Lake'lerin yaptıkları kazı notlarından yola çıkarak, Periyot I'de taş temelsiz yuvarlak planlı bir yapı geleneğinin söz konusu olabileceğini yayınında ifade eder.[19] Fakat Halaf mimarisinde tipik olan yuvarlak ev planının varlığı da gözden uzak tutulmamalıdır (Harita 1). Bölgede ilk olması açısından önemli bir yere sahiptir. En erken yerleşim katı ise Periyot III'de karşımıza çıkan, bölgenin Kuzey Mezopotamya bağlantısına dair kanıtlar, yoğun obsidyen ticaretinin bir sonucu olarak düşünülmüştür.

Tilkitepe Höyüğü, bir dönem için sadece bölgenin değil tüm dağlık Doğu Anadolu yüksek kesimlerinin prehistoryası için tek önemli merkez olmuştur. 1899 yılında Lehmann – Haupt'un yörede yaptığı yüzey araştırması sırasında Tilkitepe Höyüğü, ilk olarak tespit edilir. Aynı yıl yine araştırma kapsamında W.Belck tarafından höyükte kazılara başlanır. Belck, höyük üzerinde kuzey – güney doğrultulu, genişliği 6 ila 10 metre arasında değişen, derinliği

[19] Manfret Korfmann, *Tilkitepe,* Tübingen, 1982, 228

5 m civarında, uzunluğu ise 25 m olan bir yarma açar. Bu araştırmalar çok sayıda insan iskeletinin çıkması buranın bir höyükten çok bir nekropolü andırdığını düşündürür.[20]

Tabakalaşma:

Tilkitepe'de üç farklı dönemde yapılan kazıların malzemesini 1982 yılında M. Korfmann değerlendirmiştir. Çeşitli müzelere dağılmış olan Tilkitepe malzemesinin tümünü ele alıp incelemiştir. Bu incelemeye göre Korfmann, Tilkitepe Höyüğü için aşağıdaki kronoloji tablosunu öne sürer.[21]

Tarih	**Dönem**	**Dönem Özellikleri**
M.Ö. 5300 – 4600	Periyot III	Halaf Keramiği
M.Ö. 4600 – 3700	**Hiatus**	*Uzun süreli boşluk*
M.Ö. 3700 – 3000	Periyot I – II	Periyot II (Geoy Tepe N Periyodu Malları) - - - - - -- - - - - - - - -- - - - → (M.Ö. 3200) ? **<u>Periyot I</u>** (Tilkitepe Malları, Geoy Tepe M Malları ve ***E.Tr. Keramiği)*** (E.Tr. için verilen tarih: M.Ö. 3200 – 2200)
M.Ö. 2300 – 1700	Periyot 0	Boyalılar *(Bemalte Ware)*
M.Ö. 900 – 600	Periyot 0	Urartu Keramiği

Çanak-Çömlek: Korfmann'a göre en erken evre olan Periyot I'in karakteristik malzemesi güçlü yerel etkiler gösteren Halaf Malları dır.[22] Ana yurt topraklarından oldukça uzakta olan, zengin bezemeli olarak karşımıza çıkan Halaf malzemesi, kültürün yayılımındaki en uzak yerlerden biri olarak düşünülmüştür. Bu durum Tilkitepe lokalizasyona bağlı olarak, obsidyen ticaretinde önemli bir ara istasyon olarak düşünülmesine sebep olmuştur. Tilkitepe yerleşimi Doğu Anadolu ölçeğinde bilinen önemli obsidyen kaynaklarından ikisi olan Nemrut ve Süphan Dağı konilerine oldukça yakındır.[23] Korfmann'a, göre Tilkitepe'nin M.Ö. V – III. binyılları arasındaki dönemde çanak çömlekten çok özellikle zengin obsidyen alet ve

[20] Korfmann, a.g.e., 31.
[21] Korfmann, a.g.e., 227
[22] Korfmann, a.g.e., 227.
[23] Korfmann, a.g.e., 228.

hammadde buluntuları ile dikkat çektiğini ifade etmektedir. Obsidyen bu dönemde kültürler arası ilişkilerde önemli rol oynamaktadır.[24] Periyot II Korfmann'a göre Mezopotamya'da Geç Obeyd ve hemen onu izleyen kültürlerde paralel bir evredir ve Geoy Tepe N periyodunun malzemesi ile benzerlik göstermektedir. Periyot I de ise Korfmann'a, göre karakteristik malzeme Tilkitepe Malı olarak isimlendirilen lokal bir mal grubudur. Saman katkılı, kalın dalgalı bant bezemeli olarak dikkat çeken bu mal grubu ile paralelinde veya hemen sonrasında karşımıza E.Tr. çanak çömleği çıkar. E.Tr. çanak çömleği olasılıkla Tilkitepe malları ile eş zamanlı olarak Periyot I de yer almıştır. Korfmann Tilkitepe çanak çömleğinin tamamen kendine has özellikler gösteren bir mal grubu olduğunu ifade eder. Aynı zamanda Van Kalesi Höyüğü'nün en alt tabakalarından ve Ernis mezarlarından gelen E.Tr. çanak çömleği ile yakın paralellikler yansıttığını düşünmektedir.[25]

Korfmann'a göre Periyot I'de E.Tr. Kültürel varlığını ortaya koymuştur. Ayrıca Periyot I'in karakteristik malı olan ve malzemenin tamamı ile lokal özellikler gösteren Tilkitepe Mallarının E.Tr. çanak çömleği ile olan stratigrafik bağlantısı, bu erken dönem kazı malzemesi ile net olarak anlaşılamamaktadır.

Bölgede bilinen E.Tr. Malzemesi ışığında paralellikler kurmaya çalışan Korfmann, Ernis mezarlarından gelen malzemeyi işaret etmektedir. Korfmann, Tilkitepe E.Tr. çanak çömleğini, yayınında geliştirdiği kronolojik tabloya göre M.Ö. 3200 – 2200 aralığına yani E.T.Ç. I/II – III dönemine tarihler.[26] Ernis malzemesi ile benzerlik Tlkitepe E.Tr. si için E.T.Ç II'ye daha yakın durmaktadır. Burney, Van Bölgesi'nin E.T.Ç. I döneminde kültürel anlamda izole bir bölge olduğunu ve çevre kültür bölgeleri ile yakın ilişkinin söz konusu olmadığını ifade eder.[27]

---

[24] Korfmann, a.g.e., 229.
[25] Korfmann, a.g.e., 230.
[26] Korfmann, a.g.e., 168; tablo. 2
[27] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolia Sutudies VII,* 1958, 178.

Yüzey araştırması: -

Kazı: L-H. 1899, W. Bleck 1899; E. B. Reilly 1937; K. Lake ve S. Lake 1939.

Bibliyografya: K. Lake ve S. Lake 1939; E. B. Reilly 1940; Ch. Burney 1958; M. Korfmann 1982.

2.1.2 VAN KALESİ HÖYÜĞÜ

Cografi Konum: Van şehir merkezinde, Van Kalesi'nin kuzey eteklerinde, doğu-batı yönünde alçak sırt üzerinde bulunmaktadır. Van Kalesi'nin 70 m, kadar kuzeyindedir. 1 km olarak uzanan doğal bir yükselti 1 km uzunluğunda ve 70 m genişliğindedir. Yüksekliği yer yer 7 m'ye ulaşmaktadır (Res. 2).

Türü: Höyük

Eski Adı:

Mimari: Bu höyükte ilk çalışmalar 1939 yılında Tilkitepe Höyüğü kazılarını yürüten Kirsopp ve Silvia Lake tarafından yapılan küçük çaplı kazılardır.[28] Bu çalışmalar kapsamında höyüğün ortasında bölgenin Urartu öncesi prehistorik dokusunu ortaya koymaya yönelik bir sondaj çukuru yapılmıştır. Bu sondajdan burada tabaklanma veren bir höyüğün olduğu anlaşılmıştır.[29]

T. Tarhan başkanlığındaki 1989–1991 yılındaki bir ekip tarafından yapılan sistemli kazıdaki stratigrafik çizimden görüldüğü kadarıyla höyükte yaklaşık 5 m'lik bir kültür depoziti yer almaktadır. Höyüğün güneyinde yer alan 9. 50 x 2.00 m ölçülerinde olan sondaj L10 açmasının verilerinden hareketle kazıcı, Van Kalesi Höyüğünde, Urartu ve M.Ö. II. Binyıla ait malzeme veren, yoğun küllü kalın bir tabakanın altında, tipik E.Tr. Çanak çömleği sunan bir erken tabakanın yer aldığından söz eder.[30] Bunun dışında 1990 yılındaki çalışmalarda höyüğün güneybatı kesiminde bir diğer sondaj açması olan I 11'den de tabakasız olarak çok sayıda E.Tr. çanak çömleği ele geçtiği rapor edilmiştir. Yine aynı yıl ilk sondaj açması olan L10 açmasının 800 m doğusunda açılan 2.00x8.00 m ölçülerinde üçüncü sondaj açmasında, 3.40 m seviyesinden itibaren oldukça yoğun E.Tr çanak çömleği gelmeye başladığı ama bu kesimde tabakalanmanın net olarak anlaşılmadığından kazı raporlarında söz edilmemektedir.[31]

---

[28] Kirsop Lacke, "Vanda Yapılan Hafriyat (1938)", *Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi 4,* 1940, 179 vd.
[29] Lake'lerin çalışmaları hakkında detaylı bilgi için bkz. Korfmann 1982, 195.
[30] Mehmet Taner Tarhan ve Veli Sevin, *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara 1993, 407 – 429
[31] Tarhan ve Sevin, a.g.e., 407 – 429

Tabakalaşma: Van Kalesi Höyüğü için T. Tarhan ve V. Sevin'in vermiş olduğu tabakalanma "*V. Tabaka"* E.Tr. malzemesi veren E.T.Ç. yerleşimidir. Bu son kazılara göre höyüğün tabakalaşma durumu şöyledir.[32]

Tabaka:	**Dönem:**
I	Ortaçağ
IIa	Geç Demir Çağ
IIb	Orta Demir Çağ – Urartu
III	Erken Demir Çağ
IV	Orta Tunç Çağ
V	Erken Transkafkasya Dönemi

Tuşpa aşağı şehir yayılım alanının sadece stadelin güneyindeki saha ile sınırlı kalmayıp kuzey kesiminin de var olduğu kanıtlanmıştır. Yalçın Van kayalığının perdelediğ ve kışın şiddetli kuzey rüzgârlarından korunan güneydeki bu alanın öncelikle tercih edildiği şüphesizdir. Zira Orta Çağ'dan günümüze kadar ulaşan etrafı sur ve hendekle çevrili Eski Van Şehri de buradadır. Van Kalesi Höyüğü M.Ö. III binyılda Erken Tunç Çağ'dan itibaren iskân edilmiştir.[33]

Çanak-Çömlek: Lake'lerin çalışmalarında Van Kalesi veya Kaleçik Höyüğü'nden iki tip keramiğin ele geçtiği rapor edilir.[34] Bunlardan biri kırmızı cilalı Urartu keramiği ve diğeri ise parlak siyah açkılı E.Tr. keramiğidir.[35] Lake'lerin çalışmaları sonucunda, E.Tr. Tipi çanak çömlek, onların isimlendirmesine göre, "Kaleçik" veya "Van Kalesi Höyüğü"nün en erken tabakalarından ele geçmiştir. Tilkitepe I döneminin karakteristik malzemesi olan "Tilkitepe Malı'nın yerini Tilkitepe'de yerleşime özel nitelikler taşıyan E.Tr. Çanak çömleği alır. Bu malzeme ise Ernis, Van Kalesi Höyüğünün en erken tabakalarından gelen E.Tr. Malzemesi ile eş zamanlıdır.[36] Van Kalesi Höyüğünün erken dönem kazılarından ele geçen malzeme, daha çok E.Tr. II ve ağırlıklı III dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. İlk olarak "Van Kalesi

[32] Aynur Özfırat, *Doğu Anadolu Yayla Kültürleri,* İstanbul 2001, 85.
[33] Mehmet Taner Tarhan, Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1989*,XII. Kazı Sonuçları Toplantısı 2,* Ankara, 1990, 429.
[34] Lake'lerin çalışmaları için hakkında detaylı bilgi için bkz. Manfret Korfmann, *Tilkitepe,* Tübingen 1982, 195
[35] Taner Tarhan ve Veli Sevin, Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1990 Yılı Çalışmaları*, Belleten 57/220*, Ankara 1993, 858.
[36] Manfret Korfmann, *Tilkitepe,* Tübingen 1982, 229.

Höyüğü" isimlendirmesi ile höyükten söz eden Burney[37] bu höyükte oldukça yoğun bir E.Tr. yerleşiminin varlığını rapor etmektedir. Höyüğün güneyinde yer alan 9. 50 x 2.00 m ölçülerinde olan sondaj L10 açmasının verilerinden hareketle kazıcı tarafından Van Kalesi Höyüğü'nde Urartu ve M.Ö. II. bin yıla ait malzeme veren, yoğun küllü kalın bir tabakanın altında tipik E.Tr. Çanak çömleği sunan bir erken tabakanın yer aldığından söz eder.[38]

Yüzey Araştırması: C. Burney 1956.

Kazı: K ve S. Lake 1939, A. Erzen, E. Bilgiç, Y. Boysal ve B. Öğün 1963, M. T. Tarhan ve V. Sevin 1989–1991.

Bibliyografya: C. Burney 1958; A. Erzen, E. Bilgiç, Y. Boysal ve B. Öğün 1963; M. T. Tarhan ve V. Sevin 1989–1991; M.T. Tarhan 2000,

[37] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolian Studies VIII* 1958, 178.
[38] Mehmet Taner Tarhan ve Veli Sevin, *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara 1993, 407 – 429

2.1.3. DİLKAYA HÖYÜĞÜ

Cografi Konum: Van ilinin 33 km uzağında Edremit ilçesi sınırları içinde kalan höyük, Edremit-Gevaş ilçeleri arasındaki batı tarafında sahil kesiminde yer almaktadır (Res. 3).

Türü: Höyük

Eski Adı: - Horküm

Mimari: Van Gölü Havzası'nın sistemli kazısı yapılmış, sınırlı sayıdaki önemli yerleşimlerinden biri de Dilkaya Höyüğü'dür. 250 x 150 m ölçülerindeki höyük, göl kıyısındaki kumul bir tepe üzerinde bulunmaktadır. 1983 yılında Van Ovası'nda yapılan yüzey araştırmaları sonucunda tespit edilen höyükte, 1984 yılında sistematik yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.[39] 1984 yılında göl suyunun yükselmesine bağlı doğal tahribat nedeniyle yerleşimde kurtarma kazılarına başlanır. 1983 yılı çalışmalarında höyük yüzeyi 5 x 5 m ölçülerinde karelere ayrılmış ve "rastgele örnekleme yöntemi" ile yüzey malzemesinin toplanması gerçekleştirilmiştir. Bu ilk dönem çalışmaları ışığında kazıcısı tarafından höyükte güçlü bir M.Ö. III binyıl kültürünün var olduğunu ve hatta kültürün en erken evresinin de saptanabileceğini raporlarında ifade eder. Dilkaya Höyüğü'ndeki çalışmalar alanı ise höyüğün yaklaşık 200 m kuzeyinde ki mezarlık alanıdır. Bu mezarlık alanı höyükte çok güçlü temsil edilen E.Tr. Kültürel süreci ile aynı döneme ait değildir.[40]

Höyükte toplamda sekiz sezonda yedi açmadan E.Tr. Kültürü'nün mimarisinden ve keramiğine değin önemli veriler elde edilmiştir. M5 ve N5 açmaları, özellikle mimari bakımından en bilgilendirici alandır. N5 açması, höyüğün E.Tr Kültürü mimarisi açısından en belirleyici ipuçları sunmuştur. Bu açmada yürütülen çalışmalarda E.Tr. II dönemine tarihlenen yerleşim katlarında dikdörtgen, kare ve yuvarlak planın uygulandığı yapılar ortaya çıkarılmıştır. Mimariye dayalı stratigrafik tabakalanmada yuvarlak planlı evlerin (Çiz.1), dikdörtgen planlı (Çiz. 2), olanlara göre daha erken döneme tarihlenebilecek önerilmiştir.[41] Bu durum mimari konusunda en çok bilginin elde edildiği açmalardan biri olan N5 açması

---

[39] Atlan Çilingiroğlu, *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* İzmir 1984, 159.
[40] Çilingiroğlu, a.g.e., 160.
[41] Gülriz Kozbe, *Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, 105.

için söz konusudur. Yerleşimde saptanan üçüncü yangın evresine dayalı bu stratigrafik yapılanmada, söz konusu N5 açmasında ortaya çıkarılan toplam beş adet yapılan yuvarlak planlı olan iki yapı, dikdörtgen planlı diğer iki yapıya göre daha erken döneme tarihlenmelidir. Beşinci son yapı ise hem yuvarlak hem de dikdörtgen planın bir arada kullanıldığı bir yapıdır ve muhtemelen geçiş dönemi mimarisini karakterize etmektedir.[42] Kerpiç malzemenin kullanıldığı bu mimaride taş temel yaygın bir kullanım görmekle birlikte taş temelsiz yapıların varlığı da Dilkaya E.Tr. Mimarisi'nde gözlenmektedir. 30 – 50 cm yüksekliğe sahip olan taş temellerin üzerindeki kerpiç duvarlar bazı durumlarda üç veya dört sıra korunmuştur.[43] Standart E.Tr. Kültürü ev mimarisinde görmeye alıştığımız birçok unsuru Dilkaya evlerinde da rastlamaktayız. Kil sekiler ve ocaklar bu evlerde karşımıza çıkan ev içi düzenlemeye ait unsurlardır. Dikdörtgen planlı evlerin içinde genelde kısa kenarlar boyunca uzanan kil sekiler söz konusudur. Kil sekiler genelde evlerin kısa duvarları boyunca yer alırken M5 açmasından ortaya çıkarılan I nolu evde ise bu durum farklıdır evde seki uzun duvar boyunca yer almaktadır.[44] Ev içi iç aksesuarların vazgeçilmezlerinden biride ocaklardır. Evlerde saptanan ocaklar yuvarlak, dikdörtgen ve at nalı şekilleri ile kültürün karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. O6 açmasında 1987 sezonunda bu ocaklardan toplam 16 adet ele geçmiştir.[45] Dilkaya Höyüğü yerleşim planında aralarında avlu ve işliklerin yer aldığı bir birlerine bitişik yapılardan oluşan bir düzen söz konusudur. Evlerin yönü genelde kuzey – güney doğrultuludur ve mekânlara giriş güney kesimindeki avlulardan sağlanmaktadır. Genelde bu avlu veya üstü açık kapalı alanlar gündelik işlerin yürütüldüğü mekânlardır. Bu alanlarda tahıl deposu ile çöp ve kar çukurları daima karşılaşılan unsurlardır. Bu tür oluşumlar dışında Dilkaya E.Tr mimarisinde dikkati çeken bir diğer özellik, yerleşimi çevrelediği düşünülen sur veya çevre duvarıdır. 1988 yılında höyüğün güneyindeki O6 açmasında tespit edilen ve yaklaşık 1.5 m lik kerpiç kısmı korunmuş olan duvar, bu açıdan dikkat çekicidir. Söz konusu çevre sur duvarı, düzensiz, kaba ve iri taşlardan oluşan bir temel kısmına sahiptir.[46]

Dilkaya E.Tr. Yerleşiminin tarihlendirilmesinde kazıcılar geleneksel yöntemi izlemişlerdir. Her hangi bir radyo karbon tarihlemenin olmadığı Dilkaya yerleşiminde keramik verilere dayalı olarak Çilingiroğlu, höyükte E.Tr. II ve E.Tr. III süreçlerinin varlığını

---

[42] Atlan Çilingiroğlu ve Zafer Derin, *XIII Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1992, 471 – 472.
[43] Çilingiroğlu ve Derin, a.g.e., 471; Resim 1.
[44] Atlan Çilingiroğlu ve Zafer Derin, *X. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1989, 248; Resim 2 – 3
[45] Çilingiroğlu ve Derin, a.g.e., 262 – 263.
[46] Atlan Çilingiroğlu, *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1990, 248; Resim 4.

savunur. Büyük oranda C. Burney'in E.Tr. Kronolojisi önerisine dayalı olarak da bu süreci, M.Ö. 2650 – 1800 arasına yerleştirilir. Kozbe, bezemeye ve yerleşimdeki üç yangına dayalı olarak Dilkaya çanak çömleğini benzer şekilde tarihleme girişiminde bulunur. N5 açmasında yapılan bu stratigrafik yapılanma girişimine göre kazıma bezemeli örnekler, I. ve II. Yangın katları arasından, oluk bezeme ise I. yangından III. Yangın öncesine dek olan katlardan, son olarak dairesel oluk ve oluk bezeme II – III yangın arası ve III. yangın öncesi yaygın olarak ele geçmiştir. Dilkaya Höyüğü'nde yerleşim tümünde etkili olmayan üç yangın söz konusudur. Kozbe'ye göre üçüncü yangın tabakası M.Ö. 2300 civarında yerleşimdeki E.Tr. II sürecini bitiren bir yangındır. Bu yangından sonra yerleşimde E.Tr. III süreci yaşanmaya başlar. Her hangi bir radyo karbon tarihlenmeye dayanmaksızın Kozbe'nin yerleşim ve E.Tr. süreçleri için verdiği tarihlemeler şu şekildedir. E.Tr. II (M.Ö. 2650 – 2300) E.Tr. III (M.Ö. 2300 – 1800). Sonuç olarak Van Gölü Havzasındaki anahtar yerleşimlerden biri olan Dilkaya Höyüğü büyük oranda bölgesel arası ilişki ağı içerisinde yer almayan, öncüsü olmaksızın E.Tr. II ve E.Tr. III dönemlerinde yoğun yerleşim görmüş küçük ölçekli bir yerleşim yeri olarak karşımıza çıkar.

Tabakalaşma: Yaklaşık 8 sezon kazısı yapılan ve henüz final yayını yayınlanmamış olan Dilkaya Höyüğü'nün tabakalanması konusunda kazıcısı A. Çilingiroğlu, kapanış raporunda aşağıdaki önerisini ileri sürer.[47]

TABAKA	**DÖNEM**	**TARİH**
Tabaka I	Orta Çağ	M.S. 10 yy
Tabaka II	Orta Demir Çağ *(Urartu Krallık Dönemi)*	M.Ö. 800 – 600
Tabak III	Erken Demir Çağ	M.Ö. 1100 – 800
Tabaka IV	Erken Tunç Çağı III *(E.Tr.III)*	M.Ö. 1900 – 1400/1300
Tabaka V (*VA ve VB iki*) *Alt evresi)*	Geç Erken Tunç Çağı II *(E.Tr. II)*	M.Ö 2500 – 1900

Bu tablodan da anlaşılacağı gibi Dilkaya Höyüğü'nde en erken yerleşim katı, Erken Tunç Çağı II'ye tarihlenir. Çilingiroğlu, bu yerleşim katının ana toprağın üzerine kurulduğunu ve

[47] Atlan Çilingiroğlu, *XIV Kazı Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1993, 487.

daha erken yerleşim katının söz konusu olmadığını açık bir şekilde ifade eder. Bilhassa N5 açmasında bu amaçla yapılan derinleşme çalışmaları olumlu sonuç vermemiştir. Bu konuda kazı raporlarında şu ifadeler yer almaktadır.

"*…Bu çalışmalar 6.73 m. de 12 cm kalınlığında bir kum tabakasının varlığını ortaya koydu. Yer yer çakıl ile karışık ele geçen tabakanın altında kalınlığı 3 cm geçmeyen bir yangın izi bulundu. Söz konusu yangının altında çok ince bir kültür katı vardır. Ancak bu kattan çanak çömlek buluntu ele geçmemiştir. Bu çalışmalar sonucunda N5 açmasında E.Tr. Kültürü öncesine giden bir başka kültür evresinin olmadığı anlaşılmıştır…*"[48]

Çanak-Çömlek: Höyükte toplamda sekiz sezonda yedi açmadan E.Tr. Kültürü'nün mimarisinden ve keramiğine değin önemli veriler elde edilmiştir. Dilkaya E.Tr. Çanak çömleği konusunda en kapsamlı çalışmalardan bir ve en önemlisi G. Kozbe'ye aittir. Kozbe Dilkaya E.Tr çanak çömleğinin genel özelliklerini şu şekilde anlatır;

"*Siyah, açık ve koyu kahverengi, pembemsi kahverengi, kızıl kahverengi, açık ve koyu devetüyü, gri ve koyu gri Dilkaya E.Tr çanak çömleğinin dış yüzeyinde en çok rastlanılan renklerdir. İncelenen grubun içinde siyah rengin %50'lik bir orana sahip olduğunu ifade eder. Ayrıca dış yüzün siyah iç yüzün ise açık kahverengi veya devetüyü renginde olması (renk kontrası) karakteristik bir özelliktir. Genelde iki renkte olan renk alacalanmaları da sıkça görülen bir durumdur. Kozbe, kapların dış yüzlerinde gözlenen bu renk alacalanmasının söz konusu dönemdeki fırınlamada var olan teknik yetersizlikten çok bilinçli yapılmış bir süsleme unsuru olduğu vurgulanmaktadır. Tümüyle el yapımı olan Dilkaya çanak çömleğin kil hamuru çok özenli arıtılmamıştır ve kum, taşçık ve mika en yaygın karşılaşılan katkılardır. Bitkisel ve deniz kabuğu katkısı ise bir iki örnekte temsil edilmektedir. Orta ve iri kum taşçık katkı daha çok büyük boyutlu kaplarda yaygın iken küçük kase ve çanaklarda daha küçük boyutlu katkı söz konusudur. Diğer yandan deniz kabuğu katkısı bilinçli olarak yapılmadığı düşünülmektedir. Özellikle açkı kalitesi acısından çeşitlilik söz konusudur. Dilkaya örneklerinde genelde orta kalitede açkılama gözlenirken kaliteli açkılama örnekleri sınırlı kalmaktadır. Genelde iyi ve orta derecede pişmeye sahip olan Dilkaya örneklerinde*

[48] Altan Çilingiroğlu, "Van Dilkaya Höyüğü Ön Çalışmaları", *II Araştırma Sonuçları Toplantısı, İzmir,* 1984, 159–160; a.y., "Van Dilkaya Höyüğü 1987 Kazısı", *X. Kazı Sonuçları ToplantısıI,* Ankara, 1989, 247-248.

renk özelliklerine bağlı olarak ve kesit incelemeleri ışığında kontrollü fırınlama söz konusudur."[49]

Dilkaya formları ise genelde çanaklar, kâseler, çömlekler ve küpler, Dilkaya keramik envanterinde, kapların profillerine bağlı alt varyasyonlara sahiptir. Kulp uygulaması Dilkaya örneklerinde çok sık kullanılmamış olsa da ara sıra rastlanılmaktadır. "Parmak delikli kulp veya Nahçevan kulp" dışında ip delikli kulp, yalancı delikli kulp ve şerit kulp genelde Dilkaya çömlek küplerinde gözlenen belli başlı kulp tipleridir.[50] Dilkaya keramiğinin bezeme repertuarı da fazla zengin değildir. Bu açıdan zengin bir doku sunmayan Dilkaya E.Tr. keramiğinde bezeme çok yaygın bir unsur değildir. Dilkaya malzemesinde Kozbe tarafından incelenen 1000 kadar örnek içerisinde bezemelilerin oranı %10'unu geçmemektedir. Kazıma, oluk, kabartma ve baskı tekniğinde yapılmış bezeme örnekleri, sınırlı sayıdaki Dilkaya örneğini süslemektedir. Kazıma bezeme de uygulanan kompozisyon geometrik motiflerden oluşmaktadır. Birbirini kesen paralel doğrulardan ve eğrilerden oluşan geometrik şablon yanı sıra sarmal motifi ve oval oluklardan oluşan bezemeler de Dilkaya örneklerinde görülmektedir.[51] Sınırlı sayıdaki kabartma bezemeli örneklerde bant, stilize hayvan figürlerinin uygulanması söz konusudur. Oval kabartma motifleri ise dairesel oluk veya parmak baskı bezeme ile tamamlanan bir bezeme kompozisyonu sunmaktadır.

Yüzey araştırması: A. Çilingiroğlu 1983.

Kazı: A. Çilingiroğlu 1984–1990.

Bibliyografya: A. Çilingiroğlu 1983 – 1991. G. Kozbe 1987, A. Çilingiroğlu ve Z. Derin 1992,

---

[49] Mehmet Işıklı, *Doğu Anadolu Erken Traskafkasya Kültürünün Karaz, Pulur ve Güzelova Malzemesi Işığında Tekrar Değerlendirmesi,* İzmir, 2005, 317 – 318. (yayınlanmamış doktora tezi)

[50] Atlan Çilingiroğlu, "Van Dilkaya Höyüğü Kazıları Kapanış", *XIV Kazı Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1993, 474.

[51] Gülriz Kozbe, *Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, 96, Lev, 115 – 120.

2.1.4. KARAGÜNDÜZ HÖYÜĞÜ

Cografi Konum: Van'ın 20 km kuzeybatısında, Erçek Beldesinde bulunmaktadır.. Van Bölgesi'nin sınırlı uygun ekolojik koşullar taşıyan göl kıyısındaki verimli ovalık kesimde yer almaktadır. Erçek Düzlüğü olarak bilinen ve Memedik Çayı'nın göle döküldüğü yer de bulunmaktadır (Res. 4).

Türü: Höyük

Eski Adı: Şarakonis

Mimari: Höyük mimari anlamda ise taş temelsiz, tümüyle kerpiçten yapılmış, dikdörtgen ve kare planlı yapıların ağırlıkta olan bir mimarinin varlığı görülmektedir. Dikdörtgen ve kare planlı yapıların dışında çapı 7,5 cm olan yuvarlak planlı bir yapı bulunmuştur.[52] Höyükte bulunan mimari yapılardan E.Tr kültürel sürecinde düzenli bir yerleşim planı göstermektedir. Sevin, Karagündüz Höyüğü E.Tr. mimarisinde yapıların düzenli bir yerleşim planı gösterdiğini düşünmektedir. Yaklaşık 5 m genişliğinde bir sokağın iki yanında düzgün bir biçimde gruplar oluşturan, bir birine paralel köşeli yapılar radyal bir yerleşim düzenini yansıtmaktadır. Yapılar arasında boşluk, avlu, sokak, geçit ve patika şeklinde düzenlemeler yoktur. Karagündüz Höyüğü mimari yapısında taş temelsizdir. Kerpiç, kullanılan ara malzemedir. Genelde 40 – 70 cm kalınlığında kerpiç duvarlara sahip Karagündüz evlerinde kapı girişleri bulunmamaktadır. Kazıcısı tarafından ise evlere çatılardaki deliklerden giriş çıkışın yapılmış olabileceğini önermektedir.[53] Evlerin boyutları ise 2.00 x 2.50 m ila 4.50 x 1.95 m arasında değişmektedir. E.Tr. Kültürü'ne ait evlerinde gördüğümüz kil sekiler, merkezi konumdaki ocak ve fırınlar ve ahşap destek kazıklara ait çukurlara, Karagündüz Höyüğü yapılarında rastlanılmamıştır. Bunun dışında evlerde daha çok duvarlara bitişik konumda yer alan tek veya çift ocaklar ortaya çıkarılmıştır. Bu ocaklar kutsal amaçlı değil de daha çok ev içinde kullanmışlardır. Ayrıca Karagündüz'de kültürün karakteristik bir unsuru olan taşınabilir bezemeli veya bezemesiz ocak veya kap altlıklarına da rastlanılmamıştır. Büyük ölçüde bölgesel özellikler taşıyan Karagündüz Höyüğü E.Tr. mimarisinde saptanan bu durumun benzerini, yerleşimin çanak çömlek geleneğinde az çok görmekteyiz. Karagündüz Höyüğü ilk ve ciddi olarak C.A. Burney'in 1958 yılındaki bölgede ki yüzey araştırmalarında

[52] Veli Sevin, Aynur Özfırat, Ersin Kavaklı, *Belleten* LXIII/238, Ankara, 2000b, 860; Resim. 21, 23 ve 24.
[53] Sevin-Özfırat-Kavaklı, a.g.e., 860 – 861. Resim. 23 -24

tespit edilmiştir. Burney'den önce 1899 yılında Lehmann – Haupt höyüğe bir inceleme gezisi yaparlar. Höyükte eski bir kilisenin taş blokları arasında yer alan Urartu Krallığına ait İşpuini ve Menua dönemine ait bir Urartu çivi yazıtı bulurlar. Burney yüzey araştırması sonucunda Karagündüz Höyüğünde ağırlıklı olarak E.Tr. II ve III dönemi keramiğinin var olduğunu vurgulamaktadır.[54] Daha sonra Burney'in malzemesini değerlendiren Russell, Karagündüz'den ele gecen az miktardaki malzemenin "kum katkılı, krem astarlı Demir Çağ Keramiği" (Grup JJ) olduğunu ifade eder.[55]

Yüzey araştırmasından sonra Karagündüz Höyüğü'nde 1993 – 1997 yılları arasında kazı çalışmalarını V. Sevin ve ekibi gerçekleştirir. Kazıya başlamanın asıl sebebi, bu yerleşim yerinde saptanan Erken Demir Çağ nekropolüdür. 1992 yılında Erçek Gölü'nün sularının yükselmesi ile höyük dışında kalan Erken Demir Çağ nekropolünde Van Müzesi ile birlikte kurtarma kazılarına başlanır.

Tabakalaşma: 1994 yılında kazı çalışmaları höyük alanına kaydırılır. İlk dönem çalışmalarında kazıcısı tarafından, beklentilerin aksine Erken Demir Çağ malzemesi aksine Erken Transkafkasya Depoziti oldukça güçlü bir şekilde ele geçmiştir. İlk dönem çalışmalarına göre Veli Sevin'e göre Karagündüz Höyüğü'nde tespit edilen tabakalanma şu şekildedir.[56]

Tabaka	**Dönem**	**Tarih/C14**
Yapı Katı I	Orta Çağ Mezarlığı	
Yapı Katı II	Orta Çağ Yerleşimi	
Yapı Katı III	Geç Demir Çağ	
Yapı Katı IV	4c: Orta Demir Çağ *(Post Urartu ve Med Dönemi)*	
	4b: Orta Demir Çağ *(Urartu)*	
	4a: Orta Demir Çağ	
Yapı Katı V	Erken Demir Çağ	
Yapı Katı VI	Orta ve Son Tunç Çağı	
Yapı Katı VII	E.Tr. Kültürü Dönemi	M.Ö. 2561 – 2481

[54] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolian Studies VIII,* 1958, 178

[55] H. F. Russell, "*Pre- Classical Pottery of Eastren Anatolia",* Oxford, 1980, 50 – 51.

[56] Veli Sevin - Ersin Kavaklı - Aynur Özfırat, "*XXI. Kazı Sonuçları Toplantısı I",* Ankara, 2000a, Çizim 2. ; Veli Sevin – Aynur Özfırat, "*Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi",* İstanbul, 2000, 168 vd.

Van Bölgesinde verimli bir ovalık alanında bulunan Karagündüz Höyüğü, Erçek Düzlüğü olarak da bilinen bu alan da Karagündüz dışında Hino ve Aşağı Mollahasan gibi bölgede geçmişi prehistorik dönemlere kadar giden yerleşimler bulunmaktadır.[57] Ova tabanından 10 metre yüksekliğe ve 130 x 75 m ölçülerinde sahip olan Karagündüz Höyüğü'ndeki tabakalanma konusunda bilgilerimiz kazının başladığı 1994 yılında höyüğün kuzey kesiminde açılan 10 x 10 m'lik sondaj açmasından elde edilmiştir. Karagündüz Höyüğünde incelenebilen 10 metrelik kültürel depozit kısmının 7 m. ilk kısmını, E.Tr. Kültürel sürecine ait olan yerleşim katları oluşturmaktadır. İlk yerleşim katı olan E.Tr kültürü öncesi sürece dair, olası mimari katlar yeterince araştırılamamıştır.[58] E.Tr Kültürel süreci öncesinin net bir şekilde araştırılamadığından kazıcısı tarafından Geç Kalkolitik Çağ yerleşiminin olup olmadığı konusunda net bir ifade yoktur. Höyükte en zengin kültürel süreç E.Tr Kültürü'ne aittir. Karagündüz Höyüğü'nde hemen her alanda yapılan kazılarda E.Tr. Kültürel sürecine ait veriler ele geçirilmiştir.

Çanak-Çömlek: Ağırlıklı olarak siyah ve kahverengi gri tonlardaki açkılı keramik geleneği Karagündüz E.Tr. çanak çömlekçiliği için karakteristiktir. Açkı Karagündüz E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gözlenen bir dış yüzey işlemidir. İç ve dış yüzey renklerinde diğer bazı bölgelerde olduğu gibi "*kontras"* özelliği Karagündüz çanak çömleğinde de görünmektedir. Dış yüzey renklerindeki alacalanma da fırınlanmaya bağlı bir renk özelliği olarak kabul edilmektedir.[59] Kötü derecede pişirilmiş olan Karagündüz E.Tr. çanak çömleğinde, hamur katkısı olarak daha çok kum katkı söz konusudur.[60] Höyükte bulunan formlar; %59 oranında çömlekten, % 29 oranında çanaktan, % 11 oranında ise depolama amaçlı büyük boy kaplardan oluşmaktadır. Formlar genelde basit nitelikler taşımaktadır..[61] Karagündüz Höyüğü'nde genelde formlar, bölgedeki benzerlerine oranla daha yalın ve basittir. Keskin hatlar ve belirli omurgalar yok denecek kadar azdır. Oldukça iyi ve kaliteli kaplar olarak görülmekle beraber, genelde kaba nitelikli oldukları söylenebilir. Tamamı el yapımı olan Karagündüz örnekleri küresel gövdeli, basit ağızlı çanak tipleri, kulplu veya kulpsuz örnekleriyle görülmektedir. Çanakların ağız kenarı altında yer alan yiv bezeme tüm E.Tr. yerleşimlerinde görüldüğü ifade edilmektedir. Kısa boyunlu, boyun keskinliği

[57] Veli Sevin-Aynur Özfırat-Ersin Kavaklı, "Van Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, Ankara, 2000b, 847 vd. Resim. 1

[58] Veli Sevin-Ersin Kavaklı-Aynur Özfırat, "Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1995-96 Yılı Kujrtarma Kazıları", *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1997, 579.

[59] Pınar Vançin, *Van Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği,* Çanakkale, 2001, 164: lev. CI, CII.

[60] Vançin, a.g.e., 162: Lev. C.

[61] Vançin, a.g.e., 163: Lev. XII – XXXIV, XXXIX – LVII.

vurgulanmış, hafif "S" profilli, sivri veya yuvarlatılmış dipli çömlekler Karagündüz E.Tr. çanak çömleğinde en sevilerek kullanılan formlardır.

Karagündüz E.Tr keramiğinin %23'ünde kulp bulunmaktayken %70 lik kesiminde kulp yoktur. Bu örneklerin %77'sinde kulp, %18'inde memecik, % 5'inde tutamak söz konusudur.[62] Parmak Delikli Kulp ile Nahcevan Kulp olarak bilinen üçgen kesitli kulp bu malzeme içerisinde yaygın kullanım görmüştür. Bunların dışında keramiğin ağız kenarına yerleştirilmiş küçük tutamak veya memeçik şeklinde kulp işlevi gördüğü düşünülen çıkıntılar söz konusudur.[63]

Karagündüz E.Tr keramiğinde bezeme yaygın olan bir unsurdur. E.Tr kültürü dönemine ait olan yapı katından %50'ye yakını bezemelidir. Ele geçen çanak çömlekte daha çok kazıma bezeme karşımıza çıkmaktadır. Kazıma tekniğinde yapılmış çanak çömleğin omuz ve karın kısımlarına cepheden olarak yerleştirilmiş olan çiftli spiraller, parmak baskı ve oluk bezemeler sevilerek kullanım görmüştür. Bu çift spirallere tez konumuz içerisinde bir örnekte rastlamaktayız ayrıca parmak baskı ve oluk bezeme örnekleri ise yoğun biçimde kullanılmıştır. Bu çift spiraller tüm E.Tr keramik repertuarını klasikleşmiş ve yaygın kullanım görmüştür. Bunun dışında kimi kapların üst kısımları ince çizgili kazıma tekniğinde yapılmış olup, kazıma tekniğinde yapılan motifler ise zikzaklar ve çarpı şeklindeki geometrik motifler en yaygın kullanım gören bezemelerdir.[64] Parmak baskı ve oluk bezeme motifleri ise genelde Nahcevan tipi Kulpların heman altına uygulanmıştır. Karagündüz Höyüğü, Van Gölü Havzası'nın, kazısı sistemli olarak yapılan ikinci kazıdır. Kazıcısı tarafından, çanak çömlek verileri ışığında yerleşimin yoğun olarak E.Tr. II ve devamında E.Tr III dönemlerinde yerleşime sahne olduğu düşünülmektedir. V. Sevin'e göre çanak çömlek için şu yorumda bulunur;

---

[62] Vançin, a.g.e., 164: Lev. CVIII, CIX, CX
[63] Vançin, a.g.e., 164: Lev. CVIII, CIX, CX
[64] Veli Sevin-Aynur Özfırat-Ersin Kavaklı, "Van Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, 2000b, 861; Resim 7, 25 – 26.

"*… Tüm Doğu Anadolu, Transkafkasya ve Urmiye Gölü Yöresinden iyi tanınan bu çanak çömleğin özellikle yoğun oranda temsil olunan frontal konumlu, oluk – spiral bezemeli ve grafitli örneklerle karşımıza çıkması; bu kez de Van Havzasında E.T.Ç hakkında bilinenleri yeniden gözden geçirmemize neden olacak ve belki de yöre için yepyeni bir kronoloji ve kültürel gelişim şemasının çizilmesini zorunlu kılacak niteliktedir. Sevin Karagündüz E.Tr malzemesinin Dilkaya ve Ernis malzemesi ile karşılaştırıldığında, Karagündüz çanak çömleğinin diğer iki yerleşim malzemesine oranla daha arkaik karakterli olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan Sevin bölgesel bazda Ernis grubunun çok daha erkene tarihlendirilmesi gerektiğini de ifade eder."* [65]

Geleneksel tarzda yaklaşım çerçevesinde yapılan bu tarihlendirmeyi destekler nitelikte ki tek bir örnek olan C14 karbon (M.Ö. 2561 – 2481) metodu da destekler niteliktedir. [66]

Yüzey Araştırması: Lehmann-Haupt 1899, Ch. Burney 1958.

Kazı: Veli Sevin 1994–1997.

Bibliyografya: Ch. Burney 1958; Russell 1980; V.Sevin ve A. Özfırat 2000; V. Sevin, E. Kavaklı, A. Özfırat, 2000a-2000b; P. Vançin 2001; G. Kozbe 2004,

[65] Veli Sevin – Ersin Kavaklı, "Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazıları", *XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1995, 337 – 361.
[66] Veli Sevin-Aynur Özfırat-Ersin Kavaklı, "Van Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, 2000b, 861; Resim 7, 25 – 26.

2.1.5. ÇELEBİBAĞI HÖYÜĞÜ:

Cografi Konum: Van ili Erciş ilçesinin 12 km. güneybatısındaki, Çelebibağı Beldesi'nin 1. km. güneydoğusunda ve Eski Erciş Kalesi'nin 1 km kuzeybatısında, Zilan Çayı deltasında, Van Gölü'nün kenarında yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı:

Çelebibağı Höyüğü kazı çalışmaları 1992-95 yılları arasında A. Uluçam başkanlığında dört sezon devam etmiştir. Höyük son zamanlara kadar modern İslam mezarlığı olarak kullanılmıştır. Höyükte belirli aralıklarla açılan sondajlarda ve yüzey arşatırmasında toplanan çanak çömlek malzemeden E.Tr Kültürü'nün olduğu raporlarda ifade dilmektedir.[67] 1993 yılında göl sularının yükselmeye başlamasıyla höyüğün güneyi sular altında kalmaya başlamıştır. Sular altında kalaçak olan bölümde 5x5 m ölçülerinde iki sondaj (ÇM-94/S-I,II) gerçekleştirilmiştir. Yapılan sondajlarda höyüğün üst tarafının İslam mezarlığı alt kısımlarda ise E.Tr. ve Uratu kültürüne ait doku ortaya çıkarılmıştır.[68] Sondajlarda derinleştikçe İslam mezarlarının ortaya çıkması ve hemen bunun altında E.Tr. çanak çömleğin olması höyüğün önemini arttırmaktadır. Fakat sondaj çalışmalarında göl sularının sondajları tahrip etmesi ve yöre halkının tepkilerinden dolayı fazla derine inilememiştir. 1994 yılında açılan (ÇM-94-95/S-II) sondajında göl seviyesindeki kerpiç duvarın olması ve hemen burada nahcıvan kulplu küplerin bulunması önemlidir. 1995 yılında ÇM-94/S-II açmasında yaklaşık 2 m. kuzeyine, dalgaların kısmen yıktığı bölümde kültür tabakalarını anlamak için 10x25 m.'lik bir alanın traşlanması gerçekleştirilmiştir. Traşlama esnasında yine göl seviyesinde içi boş bir nahcıvan kulplu küp bulunmuştur. Bu traşlama esnasında göl seviyesinden yaklaşık 1.50 m. Yüksekliğe varan bölümde dalgalı hat çizen yangın tabakasının izleri tespit edilmiştir.[69] Yangın tabakası aynı zamanda Tunç Çağı'nın sona erdiği noktayı göstermektedir. Göl sularının yükselmesi nedeniyle, yangın tabakasının alt sınırı bulunamamış ve daha aşağı kısımlara inilememiştir. Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı hakkında detaylı bilgilere ulaşılamamıştır. Höyükte yüzeyden ve

[67] Abdulselam Uluçam, "Eski Erciş Kalesi veÇelebibağı Selçuklu Mezarlığı Kazısı 1992", *21. Kazı sonuçları Toplantısı II*, 1993, 488.
[68] Rafet Çavuşoğlu, "Eski Erçiş Çelebibağ Höyüğü Tunç ve Demir Çağı Tabakaları Üzerine Bir Değerlendirme", baskıda.
[69] Çavuşoğlu, a.g.e., baskıda.

yapılan sondajlarda ele geçen çanak çömlekten burada E.Tr. Kültürü'ne ait önemli bir dokunun olduğu anlaşılmaktadır. Höyükte ele geçen parçalar el yapımı, dış yüzüyleri siyah iç yüzleri hamurun rengindedir. Parçalar kaliteli astar ve açkılımaya sahiptir. Çift renk uygulamasının yanı sıra kültürün metalci özelliğini yansıtan tek renk uygulamada bol miktarda vardır. Özellikle Doğu Anadolu genelinde kültürün erken evresinin bir özelliği olan çift renk uygulaması önemlidir. Katkı maddesi olarak Van Gölü Havzası'nda görülen kum-taşcık katkı kullanılmıştır. Form bakımından Van Gölü Havzası ile birlikte fazla bir çeşitliliğe sahip degildir. Çelebibağı Höyüğü'nde de form olarak çanak ve çömlek ağırlıklıdır. Höyükte ele geçen bezeme kazıma ve baskı oluk tekniğinde bezeme ele ğeçmiştir. E.Tr. II evresinin karakteristik özelliği olan Nahcıvan Kulp uygulaması höyükte bol miktarda bulunmuştur. Form, mal ve yapım tekniği özelliklerinden Çelebibağı Höyüğü E.Tr II ve E. Tr. III dönemlerine tarihlendirilmektedir.[70]

Göl sularının tahribi ve yöre halkının modern İslam mezarlığına olan hassasiyetlerinden dolayı höytük tam anlamıyla kazılamamıştır. Ayrıca göl sularının yükselmesinden dolayı höyüğün mimarisi hakkında fazla bir veriye sahip değiliz. Van Gölü Havzası'ndaki diğer buluntu merkezleriyle form, mal ve bezeme özellikleri açısından benzerlikler göstermektedir.

Kazı: A. Uuçam, 1992-1995 (Höyüğün üzeri tamamen İslam mezarlığı ile kaplıdır.)

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2004,

Bibliyografya: A. Uluçam 1993;487-511, 2000: A. Özfırat 2004, R. Çavuşoğlu (baskıda)

[70] Rafet Çavuşoğlu, Eski Erçiş Çelebibağ Höyüğü Tunç ve Demir Çağı Tabakaları Üzerine Bir Değerlendirme, baskıda.

2.1.5. Değerlendirme:

Van Gölü Havzasında yapılan sistematik kazıların ilki Tilkitepe'dir. Höyük, Van kent merkezinin 7 km güneyinde, bugünkü modern Ferit Melen Hava alanının sınırın da ve askeri saha içinde bulunmaktadır. Tilkitepe Höyüğü, sadece bölgenin değil tüm Doğu Anadolu yüksek yaylası prehistoryası için önemli merkezlerden biridir. Höyüğün ilk tespiti 1899 yılında Lehmann–Haupt'un yüzey araştırmasında yapılmıştır. Aynı yıl yine araştırma kapsamında W. Belck tarafından höyükte kazılara başlanır. Derinliği 5 m olan, genişliği 25 m olan bir yarma açar. Belck'in çalışmalarında çok somut sonuçlar ortaya konulmamıştır.[71] Belck'in kazılarını1937 yılında E.B. Reilly'nin kazıları izler. Bu ikinci dönem kazılarında kısmen de olsa yerleşime dair daha net bir tabakalanma önerisi geliştirilir. Reilly, Belck'in yarmasına bitişil 2x5.50 m ölçülerinde bir sondaj açmasında çalışır. Reilly buradan ele geçen çanak çömlek ağırlıklı malzeme Tilkitepe'de üç kültür tabakasının varlığını ileri sürer. [72] Reilly'nin önerisine göre bu kültür katları ve metreleri şu şekilde verilmiştir.

I. Tabaka…….0.00 – 1.50 m
II. Tabaka…….1.50 – 6.00 m
III. Tabaka…….6.00 – 8.00 m

Bu tabakalanmaya göre ele geçen çanak çömleğin dağılımını yapan Reilly, "I. Tabaka" çanak çömleği "*el yapımı, kaba, kırmızı-devetüyü renklerde kum ve saman katkılı, orta derecede pişirilmiş"* bir mal olarak tanımlar.[73] Bizim için önemli olan malzeme bazı problemler görülse de "II. Tabaka'nın çanak çömleğidir. Bu tabakanın çanak çömleği el yapımı, kaba ve orta kabalıkta mallardan oluşmaktadır. Bu çanak çömleğe dair çok net olmayan bir tanımlama söz konusudur. "*….bazen ortası siyah olan kırmızımsı devetüyü renginde macun, kum ve nebatla tavlanmış, az veya orta derece arası pişirilmiş, kaba, kırmızı devetüyü renginde sır,içi dışı gayrı muntazam bir şekilde cilalanmış, dış sathı iç kısımdan daha düzgün ve koyu renktedir…"* [74] II. Tabaka çanak çömleği İTÇ malzemesini anımsatmaktadır.

[71] Manfret Korfmann, *Tilkitepe,* Tübingen, 1982; 31 vd.
[72] Ernest B. Reilly 1940; 152 – 154.
[73] Reilly, a.g.e., 150; Şekil 8, 9 ve 10.
[74] Reilly, a.g.e., 150.

Relly'nin kısa süreli kazısını Tilkitepe'de üçüncü dönem kazıları izler. Yaklaşık üç ay süren kazılar 1939 yılında tek sezon olarak, K. Lake ve S. Lake gerçekleştirir.[75]

Tilkitepe'de üç farklı dönemde yapılan kazıların malzemesini 1982 yılında M. Korfmann değerlendirmiştir. Korfmann'ın önerisine göre en erken evre olan Periyot I'in karakteristik malzemesi güçlü yerel etkiler gösteren Halaf Malları'dır.[76] Periyot III'ü izleyen uzun süreli bir boşluktan sonra gelen Periyot II ve I bizim açımızdan önemli evrelerdir. Geç Kalkolitik dönemi, Periyot I'deki karakteristik malzeme ile *"Tilkitepe Malı"* (Tilkitepe Ware) olarak adlandırılan lokal bir mal grubudur. Bu mal grubunun hemen sonrasında E.Tr. çanak çömleği çıkar.[77] Burada net olarak anlaşılmayan E.Tr. çanak çömleğinin Tilkitepe Malları ile olan stratigrafik bağlantısıdır. E.Tr. çanak çömleği olasılıkla Tilkitepe Malları ile eşzamanlı olarak "Periyot I" de yer alır. Üç dönemde yürütülen kazılar sırasında Tilkitepe'nin her hangi bir evresine dair düzenli mimari tespit edilip yayınlanmamıştır. Sadece Korfmann kazılara dair notlardan yola çıkarak, Periyot I'de taş temelsiz yuvarlak planlı bir yapı geleneğinin söz konusu olabileceğini ifade eder.[78] Diğer yandan Halaf mimarisinde tipik olan yuvarlak ev planının varlığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

Van Gölü Havzasında yapılan sistematik kazıların bir diğeri Van Kalesi Höyüğü'dür.[79] Höyük, Van şehir merkezinde bulunan ve Van Kalesi'nin kuzey eteklerinde, doğu-batı yönünde alçak sırt üzerindedir. Bu höyükte ilk çalışmalar, 1939 yılında Tilkitepe Höyüğü kazılarını yürüten Kirsopp ve Silvia Lake tarafından yapılan küçük çaplı kazılardır. 1959 yılında Van Bölgesi'nde "Urartu Kültürü'ne" yönelik arkeolojik çalışmalara başlayan Erzen başkanlığındaki ekip, 1963 yılında Van Kalesi Höyüğü'nde çalışmalar gerçekleştirir. Erzen höyüğün batı ucunda kısa süreli ve küçük çaplı bir kazı çalışması yapar. Sistemli kazısı ise T. Tarhan ve V Sevin başkanlığındaki 1989–1991 yıllarında bir ekip tarafından yapılmıştır.[80] Höyükte yaklaşık 5 m'lik bir kültür depoziti yer almaktadır. L10 açmasında verilerden hareketle tipik E.Tr. çanak çömleği sunan bir erken tabakanın yer aldığından söz edilir.[81] Bir diğer sondaj açmasında I 11'den de tabakasız olarak çok sayıda E.Tr. çanak çömleği ele

[75] Manfret Korfmann, *Tilkitepe,* Tübingen, 1982; 187.
[76] Korfmann, a.g.e., 227.
[77] Korfmann, a.g.e., 227.
[78] Korfmann, a.g.e., 228.
[79] Mehmet Taner Tarhan ve Veli Sevin, *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara 1993, 407 – 429
[80] Tarhan - Sevin, a.g.e., 407 – 429
[81] Tarhan – Sevin, a.g.e., 407–429.

geçtiği rapor edilir. Tarhan'ın Van Kalesi Höyüğü için öne sürdüğü tabakalanmaya göre "V. Tabaka" E.Tr malzemesi veren İTÇ yerleşimidir.[82]

Van Gölü Havzasında yapılan sistematik kazıların bir diğeri Dilkaya'dır.[83] Höyük, Van İli'nin 33 km güneyinde Edremit-Gevaş ilçeleri arasındaki kumul ve alçak bir tepe üzerinde bulunur. İlk kez 1983 yılında Van Ovası'nda yapılan yüzey araştırmalarında tespit edilmiştir. Höyükte toplamda sekiz sezonda yedi açmada E.Tr. Kültürü'nün mimarisinden ve çanak çömleğine değin önemli veriler elde edilmiştir. Dilkaya Höyüğü'nde 5 tabakaya rastlanmıştır. En erken yapı katı Dilkaya V *(VA-VB)* de İTÇ II'ye tarihlenir, N5 açmasında yapılan çalışmalarda yerleşim katının ana toprağın üzerine kurulduğu ve daha erken yerleşim katının söz konusu olmadığını açık bir şekilde ifade eder.[84] Höyüğün tepe kesimin batısında M5 ve N5 açmaları, özellikle mimari bakımından bilgilendirici alanlardır. Bu alanlarda yürütülen çalışmalar IV ve V yapı katında kültürün II ve III dönemine tarihlenen yerleşim katlarında, dikdörtgen, kare ve yuvarlak planın uyguladığı yapılar ortaya çıkarılmıştır. Yuvarlak planlı evlerin, dikdörtgen planlı olanlara göre daha erken tarihlendirilebilecekleri önerilmiştir.[85] Genelde kerpiç malzemenin kullanıldığı mimaride taş temel yaygın bir kullanım görmekle birlikte taş temelsiz yapıların varlığı da gözlenmektedir. Kozbe, Dilkaya E.Tr. çanak çömleği form repertuarında genel anlamda E.Tr. Kültürü'nün standart tipolojisine uygun bir çeşitlenmenin gözlendiğini düşünmektedir. Dilkaya E.Tr çanak çömleğinde bezeme çok yaygın bir unsur değildir. Dilkaya yerleşiminde çanak çömlek verilere dayalı olarak Çilingiroğlu, höyükte E.Tr. II ve E.Tr. III süreçlerinin varlığını savunur.

Van Gölü Havzasında yapılan sistematik kazıların bir diğeri Karagündüz'dür. Van'ın kuzeyinde Erçek Gölü'nün doğu kıyısında ve Memedik suyunun göle döküldüğü yerdedir. Höyük'te ilk inceleme 1899 yılında Lehmann-Haup, tarafından yapılmıştır. İkinci ve ciddi anlamada araştırma Burney tarafından 1956 yılında yüzey araştırması yapılır. Burney'den sonra Karagündüz Höyüğü'nde 1994–1997 yılları arasında V. Sevin başkanlığında ilk kazı çalışmaları yapılır.[86] Höyükte erken tabaka olan E.Tr. Kültürü öncesi sürece dair, olası mimari

---

[82] Mehmet Taner Tarhan-Veli Sevin, "Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1990 Yılı Çalışmaları", *Belleten 57/220.* 1994, 853.
[83] Altan Çilingiroğlu, "Van –Dilkaya Höyüğü Ön Çalışmaları", *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* İzmir, 1984, 159.
[84] Çilingiroğlu, a.g.e., 159–160.
[85] Gülriz Kozbe, "*Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği",* İzmir, 1987, 96, Lev, 105.
[86] Veli Sevin - Aynur Özfırat - Ersin Kavaklı, "Van Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, 2000b; 847 vd.

katlar yeterince araştırılamamıştır. Karagündüz VII. yapı katındaki E.Tr mimarisinde taş temelsiz, tümüyle kerpiçten yapılmış, dikdörtgen ve kare planlı yapıların ağırlıkta olduğu bir mimari gelenek bulunmuştur. Sevin, Karagündüz VII. yapı katı mimarisinde yapıların düzenli bir yerleşim planı gösterdiğini düşünmektedir.[87] Evler arasında boşluk, avlu, sokak, geçit ve patika şeklinde düzenlemeler yoktur. Bu modelin benzeri Pulur/Sakyol Höyüğü'nün çağdaş katlarında vardır. Taş temelin bulunmadığı Karagündüz VII. yapı katı mimarisinde kerpiç, kullanılan ana malzemedir. Karagündüz VII. yapı katı çanak çömleği ağırlıklı olarak siyah ve kahverengi-gri tonlardaki, açkılıdır.[88] Açkı Karagündüz E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gözlenen bir dış yüzey işlemidir. İç ve dış yüzey renklerinde diğer bazı bölgelerde olduğu gibi "*kontras"* özelliği Karagündüz çanak çömleğinde de görünmektedir. Karagündüz VII. yapı katı çanak çömleğinde bezeme yaygın olan bir unsurdur. Ele geçen bezemeler daha çok kazıma teknikte yapılmıştır. Kapların omuz ve karın kısımlarına cepheden olarak yerleştirilmiş olan çiftli spiraller, parmak baskı ve oluk bezemeler sevilerek kullanım görmüştür. Yaklaşık altı sezon kazısı yapılan Karagündüz Höyüğü, Van Gölü Havzası'nda sistemli kazısı yapılmış olan iki höyükten biridir. Final raporu yayınlanmamış olmasına rağmen kazıcısı; çanak çömlek verileri ışığında yerleşimin yoğun olarak E.Tr II ve III dönemlerinde yerleşime sahne olduğunu düşünmektedir. Geleneksel yaklaşım çerçevesinde yapılan tarihlemeyi yerleşimin ilgili katından alınan tek bir C14 analiz sonucu da destekler niteliktedir. Bu radyo karbon tarihleme M.Ö. 2561 ve 2481 zaman aralığını vermiştir.[89]

Van Gölü Havzası, İTÇ kazıları gölün doğu sahilinde dört höyükte yapılmıştır. En önemli verileri sistematik bir şekilde kazısı yapılmış olan Karagündüz 7. yapı katı ve Dilkaya IV ve V yapı katlarında almaktayız. Bu kazıların sonuçlarına göre Van Gölü Havzası'nda E.Tr. mimarisinde: yuvarlak, dikdörtgen ve kare planlı yapıların varlığından söz edebiliriz. Yuvarlak planlı yapılar kültürün yayılım gösterdiği coğrafyada erken evresinde ortaya çıktığını görmekteyiz. Yuvarlak planlı yapılara havzada Dilkaya Höyük'te rastlamaktayız. N5 açmasında ortaya çıkarılan iki yuvarlak yapılının varlığı bize yapıların daha erkene tarihlendirilebileceklerini düşündürmektedir. Sistematik kazılarda ele geçen çanak çömlek form ve mal özellikleri açısından kültürün II. evresine tarihlendirilir. Çanak çömlek Kura-

[87] Veli Sevin - Aynur Özfırat - Ersin Kavaklı, "Van Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, 2000b, 847 vd.
[88] Pınar Vançin, "*Van Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği",* Çanakkale, 2001, 164.
[89] Veli Sevin – Ersin Kavaklı, "Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazıları", *XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1995, 337 – 361.
.

Aras, Khirbet-Kerak, Karaz geleneğindedir. Yapılan incelemelerimizde havzada zengin bir E.Tr. kültürel dokusu varlığını gözlemledik. Bunun için ilerde kültürün havza genelinde daha iyi irdelenmesi için sistemli kazılara ihtiyaç vardır.

2.2 YÜZEY ARAŞTIRMASI MERKEZLERİ

Kazı çalışmaları dışında Van Gölü Havzası'nda E.Tr Kültürü'ne yönelik bizi bilgilendiren, diğer grup arkeolojik çalışmaları ile yüzey araştırmalarıdır. İlk yüzey arastırmasını 1940 yıllarda K. Kökten[90] yapmıştır. Bu çalışmaları 1950 yılında C. Burney[91] Van-Muş Bölgesi genelinde sürdürmüşolduğu yüzey araştırmaları izler. 1990'ların başında ise M. Rothman[92] bölgede yüzey araştırması yapmıştır. Van Gölü Havzası'ndaki çalışmaları A. Özfırat'ın 1995 yılından bu yana sürdürmektedir.

2.2.1. Yuvadamı:

Cografi Konum: Bitlis ili, Ahlât ilçesi, Yuvadamı Köyü'nde yer alır. İlçenin 10 km. kadar kuzeyinde, Süphan dağının doğu eteklerinde, deniz seviyesinden 2000 m, göl seviyesinden ise 350 m yüksekliktedir. Gaban Deresi'nin iki yanındaki yamaçlarda geniş bir alana yayılmıştır.
Türü: Nekropol
Eski Adı: Ersonk
Malzeme: Nekropol alanında kırmızı ve siyah açkılı ve astarlı çanak çömlek parçaları.
Yüzey Araştırması: A. Özfırat 1991
Bibliyografya: Özfırat 1993: 360–362.

2.2.2 Kırkgöze:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık ilçesi, Kırkgöze Köyü'nde yer alır. Bulanık ilçe merkezine 17 km. uzaklıktadır.
Türü: Höyük ve nekropol
Eski Adı: Kekerli
Malzeme: Höyükte kırmızı-siyah, açkılı ve astarlı çanak çömlek parçaları.
Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1957 (Höyük); A. Özfırat 1999 (Höyük ve nekropol).
Bibliyografya: Burney 1958: 261. Russell 1980: 261. Özfırat 2000: 125.

---

[90] Kılıç Kökten, "1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları", *Belleten* 11/43, 1947, 463-464.
[91] Charles A. Burney, *Anatolian Studies VIII,* 1958, 178.
[92] Mıchell. Rothman, "Preliminary Report on the Archaelogical Survey in the Alparslan Dam Resevoir Area and Muş Palin", *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1992, 269. ; a.y.,"The Pottery of The Muş Plain and the Evolving Place of a hing Border Land", *X. Araştırma Sonuçları Toplantıs,* Ankara, 1994, 281.

2.2.3. Evditepe:

Cografi Konum: Van ili, Muradiye ilçesi, Ünseli Beldesi'nde yer alır**.** Beldenin güneydoğusunda ve Van Gölü'nün kuzey kıyısında yer alır. Geniş bir alana yayılmıştır.

Türü: Nekropol ve kale

Eski Adı: Ernis (K. Lake 1937 yılındaki yayınında "Varşak Tepe" adını kullanmıştır.)

Malzeme: Evditepe kale ve mezarlık buluntuları arasında siyah ve kahverengi açkılı ve astarlı çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: K.Lake/S.Lake, 1939; 75- 80, Ch. Burney 1957; A. Özfırat 2003; V. Sevin 1987; 1996a; 2003b; O Belli 1997; 664-655, 2001a; 281-283, 2001b; 148,
Kazılar: A. Erzen 1963, 1965. (Kazı Demir Çağı nekropollerinde yapılmıştır.)

Bibliyografya:
K.Lake/S.Lake, 1939; Dönmez ve Brice 1949; Burney 1958: 180; Erzen 1964: 570–572; Korfmann 1977: 198; 1982: 188; Russell 1980: 10; Sevin 1987: 36; Sevin 1989: 180; Sevin 1996: 439–467; Sevin 2000, 2003: Belli 1987: 93; 1991: 31; 1996a:164; 2001: 148; Belli ve Konyar 2002: 102; Özfırat 2004: 301. Dönmez ve Brice 1949: 52;

2.2.4. Tepe Şurki:

Cografi Konum: Van ili Erciş ilçesi, Demirevi Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Höyükte oldukça çok sayıda siyah ve kırmızı renkte, açkılı çanak çömlek parçaları toplanmıştır. Nahcıvan kulpları çeşitli boyutlarda ele geçmiştir. Çanak çömlek "rail rim"e sahiptir.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2003.

Bibliyografya: Özfırat 2004: 301.

2.2.5. Yaylıyaka:

Cografi Konum: Van ili Merkez İlçe, Yaylıyaka Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Adır

Malzeme: Höyükte siyah ve kırmızı, siyah açkılı E.Tr. malzemesi toplanmıştır.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2003.

Bibliyografya: Özfırat 2004: 301

2.2.6. Kümbet:

Cografi Konum: Bitlis ili Ahlat ilçesi, Orta Mahalle'de yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Adilcevaz Höyüğü

Malzeme: Höyüğün eteklerinde toplanan malzeme, Erken Transkafkasya ve Orta Demir Çağı'na çanak çömlek parçaları bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Höyük); A. Özfırat 1997 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 158; Russell 1980: 10; Özfırat 1998: 1.

2.2.7. Harebe Hulik Tepesi:

Cografi Konum: Bitlis ili Ahlat-Ovakışla'nın kuzeydoğusunda ve Atom Yaylasının güney eteğindeki, Otluyazı Köyü'ne yaklaşık 2 km mesafede Karagöller Deresi'nin sol yamacında yer alır. Değişik dönemlere ait çanak çömlek parçaları toplanmıştır.

Türü: Tepe

Eski Adı: -

Malzeme: Tepenin eteğinde Erken Transkafkasya ve Orta Demir Çağı'na çanak çömlek parçaları bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 1997.

Bibliyografya: Özfırat 1998: 1.

2.2.8. Gümüşpınar:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık ilçesi, Gümüşpınar Köyü'nde yer alır. Bulanık ilçesine 12 km uzaklıktaki köyün hemen güneybatısında yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Pulur

Malzeme: Höyükte parlak siyah astarlı, Nahçıvan kulplu ve spiral bezemeli tipik E.Tr. çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Höyük); M. Rothmann 1994 (Höyük); Aynur Özfırat 1998 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 260; Russell 1980: 260; Rothmann 1995: 42; Özfırat 1999: 193–197.

2.2.9. Erentepe:

Cografi Konum: Muş ili Bulanık ilçesi Erentepe Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Liz

Malzeme: Siyah açkılı ve astarlı E.Tr. dönemine ait çanak çömlek,

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Höyük); M. Rothmann 1995 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 10; Rothmann 1997: 109

2.2.10. Çaldıran Kalesi:

Cografi Konum: Van ili Çaldıran ilçe merkezinde yer alır.

Türü: Kale tipi yerleşim

Eski Adı: -

Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal ile krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı E.Tr dönemine ait çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2005.

Bibliyografya: Özfırat 2006: 144.

2.2.11. Çavuşbaşı:

Cografi Konum: Van ili Çaldıran ilçesi, Sellik Köyü'nde yer alır.

Türü: Kale tipi yerleşim

Eski Adı: -

Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal ile krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2005.

Bibliyografya: Özfırat 2006: 144.

2.2.12. Kıratlı:

Cografi Konum: Van ili Merkez ilçesi, Kıratlı Köyü'nde yer alır.

Türü: Kale tipi yerleşim

Eski Adı:

Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal ile krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı çanak çömlek.
Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2005.
Bibliyografya: Özfırat 2006: 144.

2.2.13. Baklatepe:
Cografi Konum: Van ili Merkez ilçesi, Baklatepe Köyü'nde yer alır.
Türü: Kale tipi yerleşim
Eski Adı: Hino
Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları iki grup halindedir. İlki kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal diğer grup ise krem, gri veya devetüyü renklerinde çanak çömlek.
Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1957 (Kale); A. Özfırat 2005 (Kale).
Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 10; Özfırat 2006: 144.

2.2.14. Aktaş:
Cografi Konum: Van ili Merkez ilçesi, Aktaş Köyü'nde yer alır.
Türü: Kale tipi yerleşim
Eski Adı: -
Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek iki grup halindedir. İlki kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal diğer grup ise krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı çanak çömlek,
Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1957 (Kale); A. Özfırat 2005 (Kale).
Bibliyografya: Burney 1958: 157; Özfırat 2006: 144.

2.2.15. Şehirtepe:
Cografi Konum: Van ili Merkez ilçesi, Aşağı Gölalan Köyü'nde yer alır.
Türü: Kale tipi yerleşim
Eski Adı: -
Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları çanak çömlek iki grup halindedir. İlki kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal diğer grup ise krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı çanak çömlek,
Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1957 (Kale); A. Özfırat 2005 (Kale).

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Özfırat 2006: 144

2.2.16. Kilisetepe:

Cografi Konum: Van ili Merkez ilçesine bağlı Kaymaklı Köyü'nde yer alır.

Türü: Kale tipi yerleşim

Eski Adı: Keçanıs

Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları çanak çömlek iki grup halindedir. İlki kaba görünümlü, siyah, siyah-gri açkılı ve kahve-kiremit açkılı mal diğer grup ise krem, gri veya devetüyü renklerinde açkılı çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Kale); A. Özfırat 2005 (Kale).

Bibliyografya: Burney 1958: 178–187; Russell 1980: 224; Özfırat 2006: 144.

2.2.17. Şehitlik/Usibiti:

Cografi Konum: Van İli, Saray ilçesininde bulunmaktadır.

Türü: Kale tipi yerleşim

Eski Adı: Saray

Malzeme: Yüksek görünümlü kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları İlk Tunç Çağı'ından Geç demir Çağı'na kadar karışık malzeme vermektedir.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Kale); A. Özfırat 2006 (Kale).

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 316; Özfırat 2007: 198.

2.2.18. Aşağı Mollahasan:

Cografi Konum: Van ili, Özalp İlçesi, Aşağı Mollahasan Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Höyöğün eteklerinde bol miktarda E.Tr. dönemine ait siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı hamurun renginde astarlı kötü pişirilmiş, kaba yada orta kum katkılı mal gruplarına ait çanak çömlek toplanmıştır.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 178; Russell 1980: 226; Özfırat 2007: 198.

2.2.19. Otbiçer:

Cografi Konum: Van ili, Grüpınar ilçesi merkezinde bulunmaktadır. Fakat kaçak kazılar sonucunda çok fazla tahrip olmuştur.

Türü: Höyük

Eski Adı: İremir

Malzeme: Höyöğün eteklerinde E.Tr. çanak çömleğinin karakteristik özelliği olan kabartma desenin varlığı ve oluk- parmak baskı bezemeli çanak çömlek**.**

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 260; Özfırat 2007: 198.

2.2.20. Boztepe:

Cografi Konum: Van ili, Çaldıran iliçesi, Zülfübulak Köyü'nde yer alır. Çaldıran Ovası'nın doğu sınırında yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Zülfübulak

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 264; Özfırat 2007: 198.

2.2.21. Umuttepe:

Cografi Konum: Van ili, Çaldıran ilçesi, Umuttepe Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: sint II

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek toplanmıştır. Kura-Aras çanak çömlegi ile temsil edilir.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1958 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük),

Bibliyografya: Burney 1958: 157; Russell 1980: 216; Özfırat 2007: 198.

2.2.22. Giriktepe:

Cografi Konum: Ağrı ili, Patnos ilçesi merkezinde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek toplanmıştır. Kura-Aras çanak çömlegi ile temsil edilir.
Yüzey Araştırması: K. Balkan 1964 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük).
Bibliyografya: Balkan 1964: 125; Özfırat 2007: 198.

2.2.23. Zali:
Cografi Konum: Ağrı ili, Patnos ilçesi, Dedeli Köyü'nde yer alır.
Türü: Höyük
Eski Adı: -
Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek toplanmıştır.
Yüzey Araştırması: Aynur Özfırat 2004 (Höyük); A. Özfırat 2006 (Höyük).
Bibliyografya: Özfırat 2005: 326–327; Özfırat 2007: 198.

2.2.24. Hacı Hatun:
Cografi Konum: Van ili, Çaldıran ilçesi, Hangediği Köyü'nde yer alır.
Türü: Kale tipi yerleşim
Eski Adı: -
Malzeme: Yüksek bir kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek.
Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Kale); A. Özfırat 2006 (Kale)
Bibliyografya: Burney 1957: 53; Russell 1980: 217; Özfırat 2007: 198.

2.2.25. Şehitlik:
Cografi Konum: Van ili, Çaldıran ilçesi, Yukarı Mutlu Köyü'nde yer alır.
Türü: Kale tipi yerleşim
Eski Adı: -
Malzeme: Yüksek bir kayalık tepe üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları siyah-gri açkılı, çift renkli, kahve-kiremit açkılı, krem astarlı mal gruplarına ait çanak çömlek. Burası yalnızca E.Tr'de iskan görmüştür.
Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2006 (Kale).
Bibliyografya: Özfırat 2007: 198

2.2.26. Türker Tepe:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Soğkum Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Soğkum

Malzeme: Höyük üzerinde Geç Kalkolitikten Geç Demir Çağı'na kadar karışık malzeme (siyah açkılı ve alacalı)çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995

Bibliyografya: Rothmann and Kozbe 1997: 113; Rothmann 1997: 109.

2.2.27. Adaksu:

Cografi Konum: Muş ili, Malazgirt ilçesi, Adaksu Beldesi'nde yer alır. Malazgirt ilçesine 20 km. güneyinde beldesinin içinde yer alan büyük bir höyüktür.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Büyükçe bir höyük üzerinden dik boyunlu ve pervaz ağız kenarlı, yuvarlak dipli, dışa çekik ağız kenarlı kremden kahverengiye değişen renkli çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 1999.

Bibliyografya: Özfırat 2000:123–124.

2.2.28. Adalar:

Cografi Konum: Muş ili, Malazgirt ilçe merkezinin içinde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Höyük üzerinden dik boyunlu ve pervaz ağız kenarlı, yuvarlak dipli, dışa çekik ağız kenarlı kremden kahverengiye değişen renkli çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırmas: Ch. Burney 1956; (Höyük), M. Rothmann 1995; (Höyük), A. Özfırat 1999; (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1957: 263; Russell 1980: 263; Burney 1958: 261; Russell 1980: 261; Kleiss ve Hauptmann 1976: 41; Rothmann 1995: 44; Özfırat 2000: 123–124

2.2.29. Suboyu 1:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Suboyu Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Hunan 1

Malzeme: Höyük üzerinde bol miktarda siyah, kahverengi ve alacalı E.Tr. malzemesi çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995 (Höyük).

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.30. Suboyu 2:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Suboyu Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Hunan 2

Malzeme: Höyük üzerinde bol miktarda siyah, kahverengi ve alacalı E.Tr. malzemesi çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995 (Höyük).

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.31.Üçdere:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Suboyu Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Oğonk

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah, kahverengi ve alacalı E.Tr. malzemesi çanak çömlek.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann and Kozbe 1997: 113; Rothmann 1997: 109

2.2.32. Yürekli:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Yürekli Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Yekmal

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1997.

Bibliyografya: Rothmann and Kozbe 1997: 113; Rothmann 1997: 109.

2.2.33. Tabanlı:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Tabanlı Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Kirtakom

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109.

2.2.34. Hirtadom:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Yoncalıöz Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Gaybeyan

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 110.

2.2.35. Körpeağaç:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Körpeağaç Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Dom

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 110.

2.2.36. Mollakent:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık İlçesi, Mollakent Beldesi'nde yer alır**.** Mollakent Beldesi'nin 1 km kuzeyindedir.

Türü: Höyük

Eski Adı: Mollankendi

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Höyük); M. Rothmann 1995 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 173; Russell 1980: 48; Rothmann 1997: 110.

2.2.37. Gülünova:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık ilçesi, Güllüova mahallesinde yer alır. Bulanık İlçesi sınırları içindeki Güllüova mahallesinin batı ucundadır

Türü: Höyük

Eski Adı: Şeyhyakup

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Höyük); M. Rothmann 1995 (Höyük).

Bibliyografya: Burney 1958: 172; Rothmann 1997: 110.

2.2.38. Elmakaya:

Cografi Konum: Muş ili Bulanık ilçesinin doğu-güneydoğusunda, yeni adı Elmakaya Beldesi'nin yakınındadır**.**

Türü: Höyük

Eski Adı: Leter

Malzeme: -

Yüzey Araştırması: : Ch. Burney 1956 (Nekropol); M. Rothmann 1991 (Nekropol); A. Özfırat 1997 (Nekropol).

Bibliyografya: Burney 1958: 173; Rothmann 1992: Özfırat 1998: 8.

2.2.39. Bozbulut:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesinin Bozbulut Köyü'nde bulunmaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Kömüs

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1990.

Bibliyografya: : Rothmann 1991: 160.

2.2.40. Misko Tepe:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Sütlüce Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Piklis

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1990.

Bibliyografya: : Rothmann 1991: 160

2.2.41. Miğdi:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Sütlüce Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Ziyaret

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1990.

Bibliyografya: Rothmann 1991: 160

2.2.42. Durugöze 1:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Durugöze Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Tifnik 1

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1990.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109.

2.2.43. Konakkuran:

Cografi Konum: Muş ili, Malazgirt ilçesine 28 km uzaklıktaki Konakkuran Beldesi'nin içinde (Bayraktepe), ve Murat Nehri'nin sağ kıyısındadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Girmekara 1/ Alikirpin

Malzeme: -

Yüzey Araştırması: N. Koçhan 1990 (Höyük); A. Özfırat 1999 (Höyük).

Bibliyografya: Koçhan 1990: Özfırat 2000: 123.

2.2.44. Gerçayırı:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Gerçayırı Köyü'nde yer alır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Girçay

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.45. Üzerlik Tepe:

Cografi Konum: Van ili, Muradiye ilçesi, Ovapınar Köyü'nde yer almaktadır. Bendimahi nehrinin deltasındadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Bisikümbet

Malzeme: Höyükte siyah/kırmızı perdahlı çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: Ch. Burney 1956 (Höyük); A. Özfırat 2004 (Höyük),

Bibliyografya: Burney 1958: 169 Özfırat ve Marro 2007: 5–6.

2.2.46. Yeroluk:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Yeroluk Köyü'nde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Palas

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.47. Alazlı:

Cografi Konum: Muş ili, Korkut ilçesi, Alazlı Köyü'nde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Tirmit

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.48. Kırtepe:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Boyucuk Köyü'nde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Şeyhyusuf

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109.

2.2.49. Nurettin:

Cografi Konum: Muş ili, Malazgirt ilçesi, Nurettin Köyü'nde yer alır. Malazgirt ilçesine 19 km kuzeydeki köydedir.

Türü: Höyük

Eski Adı: -

Malzeme: Höyüğ'ün doğu eteklerinde ve İlk tunç Çağlarına ait fazla olmayan çanak çömlek parçaları,

Yüzey Araştırması; : A. Özfırat 1991–1992 .

Bibliyografya: Özfırat 1993: 363.

2.2.50. Aliler :

Cografi Konum: Van ili, Merkez ilçesi, Karaağaç ve Tutumlu Köyleri arasında yer alır. merkezin 54 km kuzeydeki iki köy arasında yer almaktadır. Gölden 1.5 km. kadar doğuda yer alan kale 1800 m. Kadar yüksekliktedir.

Türü: Kale ve nekropol

Eski Adı: Mülksatan

Malzeme: Yüksek bir kayalık üzerinde toplanan çanak çömlek parçaları dış yüzü siyah, iç yüzü ise kırmızı renkli ve açkılı veyahut da kahverenkli çanak çömlek parçaları,

Yüzey Araştırması: V. Sevin 1997, 2003 (Kale ve mezarlık)

Bibliyografya: Sevin 1997: 2003b: 2005: 375; Belli 2001c: 378;

2.2.51. Durugöze 2:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Durugöze Köyü'nde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Tifnik 2

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.52. Bulanık:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık ilçesinde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı:

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.53. Muş:

Cografi Konum: Muş ili, Bulanık ilçesinde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı:

Malzeme Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.54. Ayranı:

Cografi Konum: Muş ili, Merkez ilçesi, Boyuncuk Köyü'nde yer almaktadır.

Türü: Höyük

Eski Adı: Şeyhpirim

Malzeme: Höyük üzerinde toplanan çanak çömlek parçalarında siyah alacalı ve astarlı tipik E. Tr. Çanak çömlek parçaları.

Yüzey Araştırması: M. Rothmann 1995.

Bibliyografya: Rothmann 1997: 109

2.2.55. Toptepe:

Cografi Konum: Van ili, Erçiş ilçesi, Zilan çayı üzerinde yer almaktadır.

Türü: Kale

Eski Adı:

Malzeme: Kalede az sayıdada olsa E.Tr. çanak çömleği bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2003.

Bibliyografya: Özfırat 2003; 302.

2.2.56. Aşağı Karaçay:

Cografi Konum: Van ili, Erçiş ilçesi, Deliçay'ın yukarı kısmındaki Aşağı Karaçay üzerinde yer almaktadır.

Türü: Kale

Eski Adı:

Malzeme: Kalede az sayıdada olsa E.Tr. çanak çömleği bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2003.

Bibliyografya: Özfırat 2003; 302.

2.2.57. Dorukdibi:

Cografi Konum: Ağrı ili, Patnos ilçesi, Dorukdibi Köyü'nde kayalık bir tepe üzerinde höyük ve kale olarak yer alır.

Türü: Höyük ve kale

Eski Adı:

Malzeme: Höyüğün eteklerinde e az sayıdada olsa E.Tr. çanak çömleği bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2007 (Höyük ve kale).

Bibliyografya: Özfırat 2008; 30.

2.2.58. Kalecik:

Cografi Konum: Van ili, Özalp ilçesi, Sarı Mehmet Köyü'nde (Bugün Sarı Mehmet Baraj Gölü kıyısında) köyün içinde yüksek bir kayalık bir tepe üzerindedir.

Türü: Kale

Eski Adı:

Malzeme: Kalede az sayıdada olsa E.Tr. çanak çömleği bulunmuştur.

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2007.

Bibliyografya: Özfırat 2008; 30.

2.2.59. Köşkköy:

Cografi Konum: Van ili Muradiye ilçesi Köşk Köyü'nde yer almaktadır. Bendimahi nehrinin deltasındadır.

Türü: Höyük

Eski Adı:

Malzeme: Yüzeyde toplanan çanak çömleğin çoğu E.Tr. dönemine aittir. Genellikle bezemesiz olan bu parçalar çekik ağız kenarlı küçük çömleklerden oluşmaktadır. [93]

Yüzey Araştırması: A. Özfırat 2004.

Bibliyografya: A. Özfırat 2004.

2.2.60. Değerlendirme:

Bölgede ilk yüzey araştırmasını 1940 yılında K. Kökten Muş Ovası'nda yapmıştır.[94] Bu araştırmada İTÇ'ye ait 16 adet höyük tespit edilmiştir. Bunlar; Karasu Nehri'nin kuzey düzlüklerinde Ziyaret, Dom, Tirmit, Ali Kirpo, Mikrakom, Kirtadom, Orginos, Şeyh Yusuf, Hunan, Sapne, Piklis, Agun, Şirank, Tifnik, Liz ve Bulanık höyükleridir. Kökten malzeme konusunda detaylı bilgi vermez sadece "Bakır Çağ Keramikleri" diye nitelendirilen bazı çanak çömleğin çizimlerini yapmıştır. İkinci ve kapsamlı yüzey araştırması Burney tarafından 1956'da yapılmıştır.[95] Van Gölü Havzası'nda İTÇ'ye ait 11 adet merkez belirtilmiştir. Bunlar: Gürpınar Ovası'nda Otbiçer/İremir; Van Gölü Havzası'nda Van Kalesi Höyüğü; Erçek Havzası'nda Baklatepe/Hino; Karagündüz; Kilisetepe/Keçenis; Karasu Vadisi'nde Aşağı Mollahasan; Çaldıran Ovası'nda Boztepe/Zülfübulak; Muradiye Ovası'nda Üzerliktepe/Bisikümbet; Havzanın batı sahilinde Kümbet/Adilcevaz Höyüğü; Ağrı Karaköse Ovası'nda Yığıntepe ve Musuri/Sadaklı; Muş Ovası'nda yapılan araştırmalarda Üçdere/Oğonk; Kırtepe/Şeyhyusuf; Ayranı/Şeyhpirim II; Hunan; Türker Tepe/Sağkom; Girmakara/Alikirpin; Miğrakom; Körpeağaç/Dom; Hirtadom/Gaybeyan; Miğdi/Ziyaret; Tabanlı/Kirtadom ile Murat Vadisi'nde Bulanık Ovası'nda Kekerli; Gümüşpınar/Pulur; Gülünova/Şeyhyakup; Bulanık ve Erentepe/Liz höyükleridir.

[93] Aynur Özfırat-Catherina Marro, "*Türk Arkeoloji ve Etnoğrafya Dergisi",* Ankara, 2007, 5-6.
[94] Kılıç Kökten, "1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları", *Belleten* 11/43, 1947, 30.
[95] Charles A. Burney, "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze", *Anatolian Studies VIII,* 1958, 158

Bölgede ki bir diğer yüzey araştırması Rothmann tarafından 1991 ve 1993 yıllarında Muş Ovası'nda yapılmıştır.[96] Rothmann Ovada Burney'in saptadığı yerleşmelere ek olarak araştırmada 11 adet İTÇ'ye ait höyük belirlenmiştir. Bunlar; Muş Ovası'nda Bozbulut/Kömüs; Yeroluk/Piklis; Suboyu1–2/Hınanz; Yürekli/Yekmal; Gerçayırı/Girçay; Durugöze 1/Tifnik 1; Durugöze 2/Tifnik 2; Elmakaya/Later; Mollakendi/Mollakent; Misaksin'dir.

Van Gölü Havzası'ndaki son yüzey araştırmaları A.Özfırat tarafından yapılmaktadır. 1995–1999 yılları arasında Muş ve Bitlis illerinde çalışılmıştır.[97] Bu araştırmalarda İTÇ'ye ait 8 adet merkez belirtilmiştir. Bunlar; Süphan Dağı'nın eteğindeki Yuvadamı Mezarlığı ve Harebe Hulik yerleşimi, Muş Ovası'ında Nurettin Höyüğü; Kümbet/Adilcevaz Höyüğü; Bulanık Ovası'nda Gümüşpınar/Pulur Höyüğü; Murat Nehri'nin sağ kıyısındaki Konakkuran/Bayraktepe Höyüğü; Malazgirt Ovası'nın içinde Adalar Irmağı'nın sağ kıyısında yer alan Adalar Höyüğü ile Adaksu Beldesi'nde yer alan Adaksu Höyüğüdür.

Özfırat, 2002 yılından başlayarak Van, Ağrı ve Iğdır illerinde araştırmalara devam etmektedir.[98] Bu araştırmalarda İTÇ'ye ait 25 adet merkez belirlenmiştir. Bunlar: kuzeyde Erciş Havzası'nda Çelebibağ; Evditepe; Tepe Şurki; gölün doğu sahilindeki Yaylıyaka; höyükleri Toptepe; Aşağı Karacay; kale tipi yerleşimleri Erçek Gölü'nün doğu ve kuzey sahilleri boyunca uzanan hatta Kıratlı, Baklatepe, Aktaş, Kilisetepe/Keçanis; Şehirtepe; kale tipi yerleşimler Kalecik Kalesi merkezleridir. Patnos Ovası'nda Zali; Giriktepe; Dorukdibi höyükleri; Muradiye Ovası'ndaki Köskköy ve Üzerliktepe/Bisikümbet Höyükleri, Çaldıran Ovası'nda Abidedetepe/Çaldıran Kalesi; Çavuşbaşı Kalesi; Boztepe/Zülfübulak; Umuttepe/Sint II höyükleri; Hacı Hatun ve Şehitlik kaleleri. Saray ilçe merkezinde

---

[96] Mıchell Rothmann, "Preliminary Report on the Archaelogical Survey in the Alparslan Dam Resevoir Area and Muş Palin", *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1992, 269 vdd.; a.y.,"The Pottery of The Muş Plain and the Evolving Place of a hing Border Land", *X. Araştırma Sonuçları Toplantıs,* Ankara, 1994, 281. Resim. 1-8;

[97] Aynur Özfırat, "M.Ö. II. Binyıl Doğu Anadolu Boyalı Seramik Kültürleri Üzerine Araştırmalar" *XVII. Araştırma Sonuçları Toplantısı",* 1994; 361. a.y., "1997 Yılı Bitlis-Muş İlleri Yüzey Araştırması Tunç ve Demir Çağları", *XVI, Araştırma Sonuçları Toplantısı* II, Tarsus, 1998, 1–22. a.y., "1997 Yılı Bitlis – Muş Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağlar", *XVI.Araştırma Sonuçları Toplantısı II,* Ankara, 1999 194. a.y., "1998 Yılı Bitlis – Muş Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağlar", *17. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara, 2000, 193 – 210.

[98] Aynur Özfırat, "1999 Yılı Muş İli Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağları", 18. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara, 2001c, 123 – 140.2002; 15–25: a.y., "2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara, 2004, 15 – 32. a.y., "2004 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *Türk Arkeoloji ve Etnoğrafya Dergisi,* 2006, 143–162: a.y., "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara 2006, 143 – 162. a.y., "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2006", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Kocaeli), Ankara 2007, 197–220.

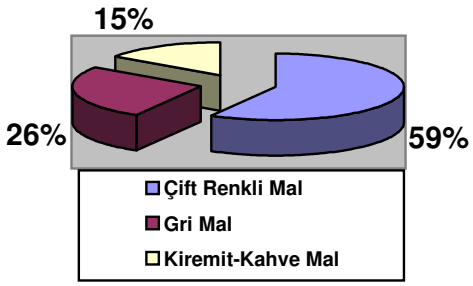
Şehitlik/Usibiti Höyüğü; Karasu Vadisi'nde Aşağı Mollahasan Höyüğü; Gürpınar Ovası'nda Otbiçer/İremir Höyüğü; merkezleridir.

Bugüne değin yapılan Yüzey araştırmalarında bulunan İTÇ'ye ait yerleşmelerin %76'i höyüktür. %20'si kale tipi yerleşimler ve %4 mezarlık alanıdır. İlerleyen yıllarda yapılacak olan araştırmalar ile bu oranın Van Gölü Havzası ölçeğinde daha da yoğun bir hal alacağını düşünmekteyiz. Kökten, Burney ve Rotmann'ın Van Gölü Havzası'nda yaptıkları yüzey araştırmalarında İTÇ dönemine ait yalnızca höyükler belirlenmiştir. Özfırat'ın yaptığı yüzey araştırmalarında ki son bulgular tüm bölgede büyük çapta ovalardaki höyüklerden tanıdığımız İTÇ yerleşim sisteminin dağ eteklerindeki kayalık tepelerin üzerinde yer almasının bölgede bu dönem yerleşim sistemini oluşturduğu konusundaki bilgilerimize yeni sonuçlar eklemiştir.[99]

[99] Aynur Özfırat, "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara 2006, 145.

3. VAN MÜZESİ VE DİLKAYA HÖYÜĞÜ ÇANAK ÇÖMLEĞİ:

3.1. Mal Grupları

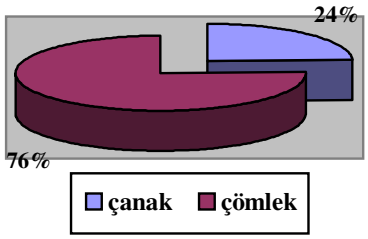
3.1.I. ÇİFT RENKİ MALLAR

3.1.I.1 Mal ve Teknik Özellikler

Hamur kaba ve orta kum katkılıdır. Tüm parçalarımız ince ve orta kum katkılıdır. Bitki ve mika katkıya rastlanılmamıştır. Açkılama tüm parçalarımızda görülmekle birlikte hepsinde aynı oranda karşımıza çıkmaz. Bazı parçalarımızda hamur iyice yoğrulmadığından tabaka tabaka dökülmeler söz konusudur. Pişme genellikle orta ve iyi derecededir. Fakat bazı parçalarımızda kötü pişme söz konusudur. Pişmeden dolayı kaplarımızın iç ve dış yüzeylerinde siyaha değin alacalanmalar görülür. Hepsi el yapımı olan çanak çömleğimizde yaygın hamur rengi kahve ile tonları arasında görülür. Ayrıca devetüyü ve kiremit rengi hamurlu çanak çömleğimizde vardır. Kaplarımızın iç yüzeyi genelde hamurun renginde astarlı iken dış yüzü pişmeden dolayı siyah rengi almıştır. Kura-Aras mallarının tipik özelliklerinden biride ağız kenarının hemen dış tarafı da hamurun renginde olabilmektedir.

3.1.I.2. İstatistik

55 parça ile E.Tr. Mallarımız içinde en büyük grubu oluşturmaktadır. Bu grubu 11 adet çanak, 34 adet çömlek temsil etmektedir.

3.1.I.3 Tipoloji

Tip I.1.1. Çanaklar

I.1.1.1. Açık Ağızlı Yuvarlak Gövdeliler (Katalog: 18, 29, 34, 35, 49)

a. Basit Ağız Kenarlılar: Basit ağız kenarlı ve yuvarlak bir gövde yapısına sahiptir. Toplamda 10 adettir.

Paraleller:

Tepecik (Burney 1958: Res. 210)

Amuk: H-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.281/1–13–15; 304/1)

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.12/3–10)

Norşuntepe: VI (Hauptmann 1970b: Res.10/3)

Norşuntepe: VII (Hauptmann 1976: Lev.52/6)

Pulur: XI (Koşay 1976: Lev.78/152–153)

Değirmentepe: IV, III, II, I (Duru 1979: Lev.25/9; 27/10–13; 29/10; 31/20)

Whallon: 1979 (Res.13/g,h)

Han İbrahim Şah: XI (Ertem 1982: 58/375)

Norşuntepe: XXI (Hauptmann 1982: Lev.46/1)

Arslantepe: VI B1,VI B2 (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res.13/5; 22/2-3)

Değirmentepe/Malatya: İTÇ (Esin ve Arsebük ve Özdoğan 1987:Lev.53/1–3-237-243)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.2a)

Arslantepe: VI C (Persiani 1994: Res.2/5)

Taşkun Mevkii: İTÇ I (Sagona 1994 : Res.28/12,; 29/5; 31/8)

Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 76/5)

Norşuntepe: XX-XIV (Hauptmann 2000: Res.4/1)

Tepecik: İTÇ II-III (Yalçın-Yalçın 2003: Taf.2/1,2)

Didube (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.15/1)

Khizanaant Gora (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.25/6-8)

Karagündüz İTÇ II-III (Kozbe 2004:Res.7/i; 8/f)

II. 1.1.2. Dik Ağızlı Yuvarlak Gövdeliler (Katalog 8)

b. Dışa çekilmiş ağız kenarlıdır. Gövde, ağız kenarından itibaren hafif içbükey inmekte ve karında şişkinlik yaparak dışbükey olarak dibe inmektedir.

Paraleller:

Amuk: H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.281/16–18)

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.12/14)

Pulur: XI (Koşay 1976: Lev.75/192)

Değirmentepe: IV-I (Duru 1979: Lev.25/4; 31/3)

Russell 1980 (Res.9/ Group K- 289,1)

Han İbrahim Şah: XI (Ertem 1982: 58/384)

Geoy Tepe (Sagona 1984: Res.26/1)

Taşkun Mevkii: (Sagona 1994: Res.37/12)

Norşuntepe: 24-21 (Hauptmann 2000: Res.4/2)

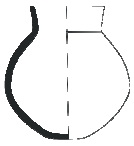
Norşuntepe: 8-6 (Hauptmann 2000: Res.7/3)

Tepecik: İTÇ II (Yalçın ve Yalçın 2003:Taf.2/3)

Tip II.2.1. Çömlekler

I.2.1.1. Alçak Boyunlu Yuvarlak Gövdeli Çömlekler

a. Basit Ağız Kenarlılar (Lev. 3/1, Katalog: 2, 4, 6, 11, 31, 38, 44, 45)

Basit ağız kenarlı olan bir parçamız, dik ve kısa boyunludur. Boyundan gövdeye geçişte keskinlik söz konusudur. Gövde ise boyundan sonra dibe doğru şişkinleşerek gövdenin ortasından sonra dibe doğru daralmaya başlamaktadır.

Paraleller:

Amuk: H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.281/20

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)

Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)

Korucutepe: (Kelly ve Buccellati 1978: Lev 112/M)

Değirmentepe/Elazığ: II (Duru 1979: Lev.29/15)

Han İbrahim Şah: X (Ertem 1982: 57/363)

Arslantepe: VI B (Palmieri 1981: Res.7/5)

Arslantepe: VI B1 (Frangipane-Palmieri 1983b: Res.10/2)

Arslantepe: VI B2 (Frangipane-Palmieri 1983b: Res. 21/2)

Değirmentepe/Malatya (Esin, Arsebük ve Özdoğan 1987: Lev.53/10; 54/12)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)

Arslantepe: VI C (Persiani 1994: Res.4/4)

Taşkun Mevkii: İTÇ I (Sagona 1994: Res.37/18; 40/3)

Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.83/10)

Taşkun Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.140/8; 143/3,6)

Sos:Vc (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)

II. 2.1.2. Yüksek Boyunlular Küresel Gövdeli Çömlekler (Lev, 2, 3. Katalog: 19, 24, 25, 27, 28, 30)

b. Dışa çekilmiş ağız kenarlılar,

Basit ağız kenarlı olup ağız kenarları hafif dışa çekilmiştir. 32 adet olan parçalarımız yüksek boyunludurlar. Bu gruptaki parçalarımızın hepsinde basit ağız kenarlarının dışa çekilmiş olduğu görülmekte ve yüksek boyun yapıları vardır.

Paraleller:

Amuk: H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.282/4; 283/20)

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/1)

Değirmentepe: II (Duru 1979: Lev.30/3)

Arslantepe: VI B1 (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res.12/2)

Kvatskhelebi (Sagona 1984: Res.85/3)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.6b)

Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res.38/7; 41/7)

Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.86/2)

İmikuşağı (Özfırat ve Sagona 1996/97: Res. 7/3)

Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004: LevV/2)

Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev VI/3)

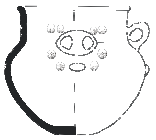
Kümbet (Özfırat 1998: 10, Res. 3)

Norşuntepe (Haupmann 1982: Lev. 40/2)

Çetenli (Marro ve Özfırat 2004: Lev. VI/3)

III. 2.1.3. Yüksek Boyunlu Pervaz Ağız Kenarlı Çömlek

c. Pervaz Ağız Kenarlılar, (Lev, 8. Katalog: 20, 25, 27, 31, 51)

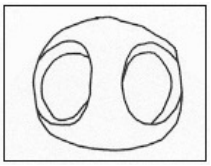

Bu tipteki parçalarımız mal grubumuz için bol miktarda Bulunmaktadır. Örneğimizde görüldüğü üzere ağız kenarı boyunca devam Ve burada kalın ve belirgin olarak karşımıza çıkan bant biçimindeki hat bu Keramiklerimiz için belirleyici bir özelliktir. Dik boyunlu olan parçalarımız gövdeye geçişlerde yumuşatılmıştır. Bu formdaki ağız kenarına sahip keramiklerimiz için E.Tr. malları için karakteristik olup kültürün yayılım bulduğu tüm yerleşimlerde karşımıza form olarak çıkmaktadır.

Paraleller:

Hinsor (Burney 1958: Res. 179)
Korucutepe (Kelly ve Buccellati 1978: Lev 112/A-B)
Değirmentepe: I (Duru 1979: Lev.25/22)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3b)
Han İbrahim Şah: VIII (Ertem 1982: 55/295)
Norşuntepe: XXIV-XXI: İTÇ I (Hauptmann 1982: Lev.44/8; 47/2)
Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.99/4)
Taşkun Kale (Sagona 1994: Res.147.1.9; 152/1–3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004: Lev. V/2)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2007: Lev. VI/3)

III.3.1. Kulplar:

III.3.1.1. Nahçıvan kulpları:

Bir diğer ismi Nahçıvan kulp olan E.Tr. malları için karakteristik özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tip kulplar hem ana malzememiz içerisindeki hemen hemen tüm kaplarda çömlek ve çanakların tümünde görülmektedir. Ayrıca Dilkaya Höyük malzemesi arasında bol miktarda vardır. Kültürün yayılım gösterdiği Transkafkasya, Kuzeybatı İran, Doğu Anadolu'nun tüm yerleşimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tip kulplar genelde boyunla gövdenin birleştiği yerde karşımıza çıkmaktadır. Çanaklarda ise hemen ağız kenarında görülmektedir. E.Tr. I döneminden bu

yana kullanıldığı görülmektedir. Kulplar kültür içinde zamanla küçülerek işlevlerini yitirmişlerdir. Küçük boyutlu kulpların daha çok E.Tr. III döneminde görüldüğü belirtilmektedir.[100]

Paraleller:

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Tadım, Burney 1957, s, 181, Fig: 17-38-49-50- 53-51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50-49

Dıdube, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar Özfırat 1999, s, 204, çiz. 2/5.

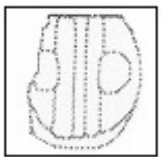
Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 314, res: 4.

Rotmann 1994, s 301, fig: 5/ 10.1-10.13-18.1

Özfırat 2006, s, 214, Çiz: 3/6

III. 3.1.2. İp Delikli Kulplar:

İki küçük bardağımıza ait bu kulplar çok küçük yapılmış işlevsel amaç taşımayan kulplardır. Daha çok dekoratif amaçlı yapılmış olmalıdırlar. Solda yer alan örneğimiz (Katalog.63)

III. 3.1.3-Şerit kulplar:

Yuvarlatımış basit bir kulbu olan bu parçamız bir çömleğe ait olmalıdır. (Katalog. 59)

4.1.II.4..4 Bezeme:

B-Kazıma

Kazıma bezeme seramik üzerinde sivri uçlu bir kalemle istenilen çizgilerin oluşturulması suretiyle meydana gelir.

[100] Cathrine Marro – Aynur Özfırat, "*Anatolia Antoqia* XII*"* 2004, 234.

Paraleller

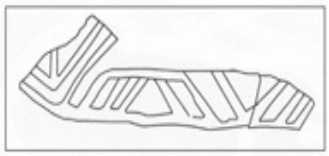
Amuk H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.285/11)

Taşkun Mevkii İTÇ I (Sagona 1994: Res.54/13-14)

C-Kabartma

Kura-Aras seramikleri arasında karşımıza çıkan kabartma bezemeli parçalarımızdır. Kabartmabezemenin ortaya çıkarılmasında, öncelikle istenilen kalıp çiziliyor ve çizilen yerin içi birkaç parça bitki ve bazı maddelerle dolduruluyor. Daha sonra ise pişme sırasında, sıcaklıktan dolayı şişerek kabartma bezeme ortaya çıkıyor.[101]

1.Bu parçamız az önce anlattığımız teknikle yapılmış olup, bezememiz tamda anlaşılmayan eğik çizgiler, içi boş üçgen ve karelerden meydana gelmektedir.

Paraleller

Pulur (Koşay 1976: Lev. 84)

Güzlova (Koşay-Vary 1967:Lev. VIII-XI)

Hornovıl, Hasartepe (Burney 1958: Res.222, 223)

Korucutepe C-D (Kelly-Buccellati 1978: Lev 120/A-C)

Sos Höyük Vb-Vc (Sagona 2000: Res. 9/7; 11/3)

Norşuntepe XXI-XXII: İTÇ I (Hauptmann 1982: Lev.47/3)

3.1.4. Değerlendirme:

Çanak çömlekler içinde en büyük mal grubu %54 oranıyla çift renkli maldır. El yapımı, iyi derecede açkılı ve astarlıdır. Dış yüz siyah, iç yüz kahve veya kırmızımsıdır. Bu mal grubunda çanak çömleklerde dış yüz siyah, boyun ve ağız kenarı kiremit ya da kahve renktedir. Dik ağızlı uzun boyunlu ve oval gövdeli ya da kapalı ağızlı ve yuvarlak gövdeliler, çanaklarda ise basit ve açık ağızlılar yuvarlak gövdeliler hakimdir. Bu mal grubumuzda kültürün II evresine tarihlenen Nahcıvan kulp bol miktarda vardır. Çift renkli mal grubunun

[101] Marilyn Kelly-Buccellatı, "The Early Bronze Age pottery. Descriptive and comparative analysis", *Korucutepe* II, (yay. haz. M.N. van Loon), Amsterdam-New York,1978,72.

benzerlerine, Dilkaya Va, Vb ile IV: İTÇ II-III, Arslantepe VI C: İTÇ I-II, Han İbrahim Şah X: İTÇ I-II, Sos Vc: İTÇ I-II, Taşkun Mevkii İTÇ I, Pulur XI: İTÇ II-III'da karşılaşılmaktadır. Ayrıca yüzey araştırmalarında rastlanılmaktadır. Bu nedenle çift renkli mallar İTÇ I, II ve İTÇ III evresinde görülür.

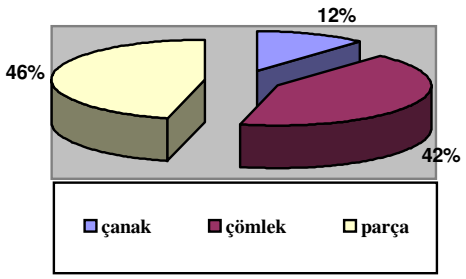
3.2. GRİ MAL

3.2.1 Mal ve Teknik Özellikleri

Genel özellikleri itibariyle çift renkli olarak adlandırdığımız bir önceki mal grubundan farklı değildir. Mal grubunun tek farklılığı tek renkli olmasıdır. Hamur gri mal grubunda ince ve orta kum katkılıdırlar. Kum ve taşçık katkıyı hemen hemen tüm parçalarımızda görmek mümkündür. Bunun dışında çift renkli mal grubumuzda da değindiğimiz gibi bitki ve mika katkıya rastlanılmamıştır. Yüzey işlemi olarak açkılama yoğun olarak karşımıza çıkar. Pişme iyi ve orta derecededir. Pişmeden dolayı alacalanmalar görülür. Keramiklerin hepsi el yapımıdır. Gri Mal, Gri hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalıdır.

3.2.2 İstatistik

26 parçadan oluşan bu grubumuzda, 14 adet tüm parça, 12 adet ise parçadan oluşmaktadır. 3 adet derin çanak, 5 adet boyunlu çömlek, 5 adet boyunsuz çömlek, 1 adet ufak çömlekçik, 12 adet de gövde ve boyun parçalarından oluşmaktadır.

3.2.II.3 Tipoloji

Tip I.2.1. Çanaklar

I. 3.1.1. Açık Ağızlı Yuvarlak Gövdeliler (Katalog: 8, 9, 18, 34, 35, 46, 52)

a. Basit Ağız Kenarlılar:

Bu gruptaki çanaklarımız basit ağız kenarlı ve yuvarlak bir gövdeye sahip olmalarıdır. Bazı örneklerimizde ağız kenarları dışa doğru eğik yapıdadırlar. Toplamda 3 adettir. 2 adet çanakta dudak kısmında bir bant oluşmaktadır. Diğerinde ise tek kulp uygulaması vardır. Ağız kısmında sonra hemen gövde gelmektedir.

Paraleller:

Değirmentepe **(**Duru 1979: Lev. 30/17)

Arslantepe: VI, B (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res. 20/2)

Russell 1980, (Grup 13 – 281,14)

Taşkun Mevkii, (Sagona 1984: Fig. 27/12)

Sos Höyük (Sagona 1994: Res. 59/7)

Tip II. 2.2. Çömlekler

I. 3.1.2. Yüksek Boyunlular (Katalog: 37, 47, 53)

a. Dışa çekilmiş ağız kenarlılar,

Basit ağız kenarlı olup ağız kenarları hafif dışa çekilmiştir. 32 adet olan parçalarımız yüksek boyunludurlar. Boyundan gövdeye geçişte yumuşatılmıştır**.** Gövde genelde şişkin durumdadır ve dibe doğru gövde daralmaktadır. Dışa çekilmiş ağız kenarlı parçalarımız arasında dışa çekilmiş ağız kenarları daha belirgin olarak yapılmıştır.

Paraleller:

Amuk: H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.282/4; 283/20)

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/1)

Değirmentepe: II (Duru 1979: Lev.30/3)

Arslantepe: VI B1 (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res.12/2)

Kvatskhelebi (Sagona 1984: Res.85/3)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.6b)

Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res.38/7; 41/7)

Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.86/2)

İmikuşağı (Özfırat ve Sagona 1996/97: Res. 7/3)

Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004: LevV/2)

Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev VI/3)

Kümbet (Özfırat 1998: 10, Res. 3)

Norşuntepe (Haupmann 1982: Lev. 40/2)

II. 3. 2. 3. Boyunsuz Çömlekler (Katalog: 46)

b. Daralan Boyunlular

Dışa çekilmiş ağız kenarlı örneklerimiz daralarak ağız kenarına giden ve hemen yumuşak boyun dan gövdeye geçiş sağlanmıştır. Şişkin karınlı olan çömlek şiş karından hemen sonra daralarak düz dip kısma inmektedir.

Paralel:

Amuk: I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.304/23)

Pulur: XIII (Koşay 1976: Lev. 77/84)

Taşkun Mevkii: İTÇ I (Sagona 1994: Res.39/5)

Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 83/3; 87/1–2)

Taşkun Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.146/8–10)

Piklis (Kozbe 1995: Çiz. 27)

Korucutepe (Kelly ve Buccellati 1978: Lev 112/J)

Han İbrahim Şah: X (Ertem 1982: Res.57/360)

Yanik Tepe (Summers 2004: Res.11/17)

3.2.4 Değerlendirme:

Çanak çömlekler içinde ikinci büyük mal grubu %30 oranıyla gri maldır. El yapımı, iyi derecede açkılı ve astarlıdır. İnce ve orta kum ve taşçık katkılıdır. Bu malımızın en büyük özelliği tek renkli olmasıdır. İç ve dış yüz siyah renktedir. Kültürün metalci özelliğini yansıtan siyah renk bu mal grubunda parlak ve mat renklidir. Çanak ise basit ve açık ağızlılar yuvarlak gövdeliler hakimdir Genellikle küçük kaplardan oluşur. ArslantepeVI B: İTÇ II-III, Taşkun Mevkii İTÇ II, Kümbet İTÇ II-III, Değirmentepe II: İTÇ I-II, Pulur XIII: İTÇ I-II, Han İbrahim Şah XI: İTÇ I-II, Yaylıyaka II, ve Karakaya baraj kazılarıyla birlikte Tepecik İTÇ

II'da, karşılaşılmaktadır. Ayrıca yüzey araştırmalarında rastlanılmaktadır. Bu nedenle gri mallar İTÇ I ve II'de yoğun olarak görülmekle birlikte İTÇ III'de de devam etmiştir.

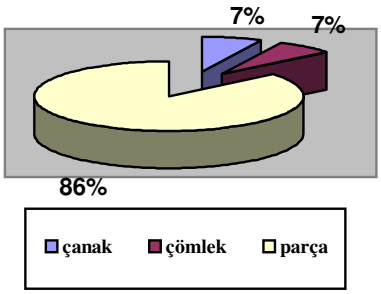
3.3 KİREMİT – KAHVE MAL

3.3.1 Mal ve Teknik Özellikleri

Hamur yapısı genellikle kum ve taşçık katkılıdır. Bitki katkı, mika gibi katkılı keramiklerimiz yoktur. Pişme genelde orta derecede olmasına rağmen iyi pişirilmiş örneklerde görülür. Öz pişme nedeniyle bazı parçalarımızda renk değişiklikleri yanında seramiklerimiz iç veya dış yüzünde bir takım alacalanmalar vardır. Parçaların hepsi el yapımıdır. Hamur renkleri genelde kahve ve tonları ile birlikte kiremit ve devetüyü rengindedir. Hepsi hamurun renginde astarlıdır. Açkılama bütün parçalarda görünmesine rağmen, bazı parçalarda hafif iken, bazısında ve sadece içte veya dışta karşımıza çıkmaktadır.

3.3.2. İstatistik:

1 adet çanak ve 1 adet çömlek ve 14 adet ise gövde, boyun parçalarından oluşmaktadır. E.Tr. Malzememiz gruplarımız arasında üçüncü grubu oluşturmaktadır.

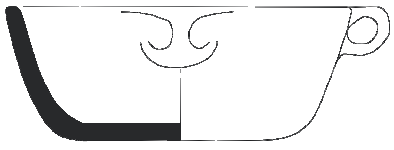

3.3.4 Tipoloji:

Tip I. 3.1 Çanak (Katalog: 34, 35, 49, 51)

3.1.I. Açık Ağızlı yuvarlak gövdeliler:

I. 4. 3. 1: İçe eğik ağız kenarlılar: Basit ağız kenarı hafif içe doğru Kesilerek bir keskinlik oluşturulmuştur.

Paralel:

Liz, Könk, Tepecik (Burney 1958: Res.159, 209, 210)

Amuk: I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.304/1–3)

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.12.3.10)

Norşuntepe: VI (Hauptmann 1970b: Res.10/3)

Norşuntepe: J/K 18/19: İTÇ I (Hauptmann 1972: Lev.72/3–4)

Norşuntepe: VII (Hauptmann 1976: Lev.52/6)

Pulur: XI (Koşay 1976: Lev.78/152–153)

Tepecik (Esin 1979: Lev.61/1)

Değirmentepe/Elazığ: IV, III, II, I (Duru 1979: Lev.25/9; 27/10–13; 29/10; 31/20)

Russell 1980 (Res.9/ Group K- 193,4)

Norşuntepe: XXI İTÇ I (Hauptmann 1982: Lev.46/1)

Tepecik (Esin 1982a: Lev.74/6)

Han İbrahim Şah: XI-XII (Ertem 1982: 58/373, 375, 378; 59/387)

Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.46/2)

Arslantepe: VI B2 (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res. 22/1–3)

Kulbakebi (Sagona 1984: Res.48/6)

Kvatskhelebi (Sagona 1984: Res.47/5)

Değirmentepe/Malatya (Esin, Arsebük ve Özdoğan 1987: Lev.53/1–3, 237,243)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.1b,2a)

Arslantepe: VI C (Persiani 1994: Res.2/5–6,10)

Taşkun Mevkii: İTÇ I (Sagona 1994: Res.27/1–17)

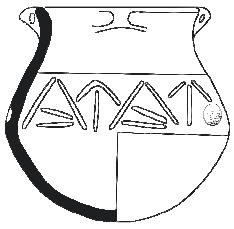
Taşkun Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.137/1, 2, 9, 10; 142/2-8)

Norşuntepe: 24–21 (Hauptmann 2000: Res.4/1)

Şehitlik (Özfırat 2007: Çiz. 2/2)

Tip II. 3.2. Çömlek (Katalog: 38)

3.2.I. Alçak Boyunlular:

II. 4. 4. 2: Dışa çekilmiş ağız kenarlı: Alçak boyunlu, hafif yuvarlatılmış olarak gövdeye oturduğu görülür. Basit ağız kenarı hafif dışa çekilmiştir.

Paralel:

Amuk: H (Braidwood ve Braidwood 1960: Res.281/20

Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)

Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)

Korucutepe (Kelly ve Buccellati 1978: Lev 112/M)

Değirmentepe/Elazığ: II (Duru 1979: Lev.29/15)

Han İbrahim Şah: V,X (Ertem 1982: 51/162; 57/363–364)

Arslantepe: VI B (Palmieri 1981: Res.7/5)

Arslantepe: VI B1 (Frangipane ve Palmieri 1983b: Res.10/2)

Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)

Arslantepe: VI C (Persiani 1994: Res.4/4)

Taşkun Mevkii: İTÇ I (Sagona 1994: Res.37/18; 40/3)

Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.83/10)

Taşkun Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.140/8; 143.3.6)

Sos: Vc (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)

3.3.5. Değerlendirme:

Çanak çömlekler içinde üçüncü mal grubu %15 ile kiremit-kahve maldır. El yapımı, kaliteli işçiliğe sahip olan mal grubu iyi derecede açkılı ve astarlıdır. Kahve ya da kiremit hamurludur. Hamurun renginde astarlıdır. Orta kum ve taşçık katkılıdır. Norşuntepe 24-21 İTÇ II-III, Pulur XI İTÇ II, Dilkaya V İTÇ II-III, Sos Vb İTÇ II-III, Arslantepe Vc İTÇ II-III karşılaşılmaktadır. Bu nedenle kiremit-kahve mal İTÇ II ve ağırlıklı olarak III evrede rastlamaktayız.

3.4. Genel Değerlendirme:

İncelediğimiz çanak çömlekler içinde mal grupları üçe ayrılmaktadır. Tüm mal gruplarımız el yapımıdır. Genelinde iyi derecede açkılı ve astarlıdırlar. İlk ve en büyük grubu %54 ile çift renkli mal grubu oluşturur. Bu mal grubunda dış yüz siyah, iç yüzü ise kahve veya kiremit kırmızısıdır. Çift renkli mal grubun da ki çanak çömleklerde dış yüz siyah, boyun ve ağız kenarı kahve veya kiremit renktedir. Kültürün yayılım gösterdiği tüm coğrafyada görülen mal grubumuzun bu özelliği kültürün ilk evresinde daha yoğun olarak kullanım görmüştür. Bu özellik kültürün karakteristik özelliğidir. İkinci büyük grubumuzu ise %34 ile gri mallar oluşturmaktadır. Kültürün metalci özelliğini yansıtan bu mal grubumuz el yapımı, kaliteli açkılı ve astarlıdır. Dış yüz ve iç yüz siyah renktedir. Orta kum ve taşçık katkılıdır. Yayılım gösterdiği coğrafyada kültürün I evresinde ortaya çıkıp daha çok kültürün II evresinde kullanım görmüştür. Siyah renk kültürün metalci özelliğini yansıtır. Üçüncü ve son grubumuz ise %15 ile kiremit-kahve mal grubudur. El yapımı, kaliteli işçiliğe sahip olan mal grubu iyi derecede açkılı ve astarlıdır. Kahve ya da kiremit hamurludur. Hamurun renginde astarlıdır. Orta kum ve taşçık katkılıdır. Yoğun olarak kültürün II-III evresine tarihlendirilmektedir.

Kültürün yayılım gösterdiği coğrafyada katkı olarak kum, taşçık, bitki parçaları, obsidyen, mika gibi katkı maddeleri varken, Van Gölü Havzası ölçeğin deki bölgemizde katkı maddesi yoğun olarak kum ve taşçık katkılıdır. Bazı malzememizde mika katkı olanına da rastlamaktayız.

4. Katalog: Bu kataloğu oluşturuken izlediğimiz yol, öncelikle çanak çömleğin resmi, CorelDRAW proğramında çizimi, envanter bilgileri, tanımı yapılmıştır. Bu tanım yapılırken Munsell Soil Color Chart kataloğundan yararlanılmıştır. Katalogdaki renk kodları (örneğin 5 YR 6/6) belirtilmiştir. Ayrıca katalogda çanak çömleğin karşılaştırma ve değerlendirmesi yapılmış ve paralelleri kaynaklarıyla belirtilmiştir.

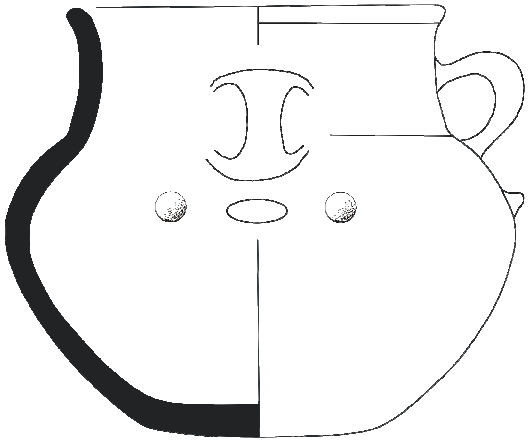
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 1

Resim:

Çizim:

Müze Env. No:	35.11.1
Müzeye Geliş şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 12,5 cm, yükseklik 15. cm, dip 5 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışında siyah alacalanma var, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

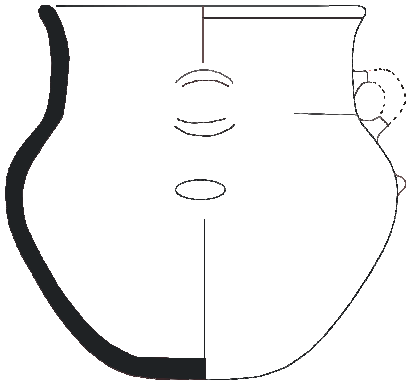
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 2

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.3
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 15 cm, yükseklik 18 cm, dip 6,5 cm, Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah görünümlü, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

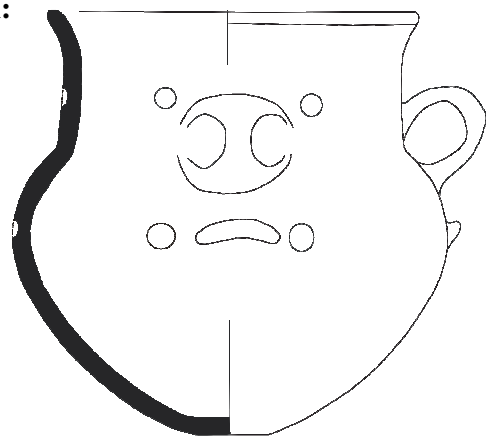
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 3

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.6
Müzeye Geliş Şekli	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:
Çap 14 cm, yükseklik 17 cm, dip ise 3,5 cm dir. Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:
Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

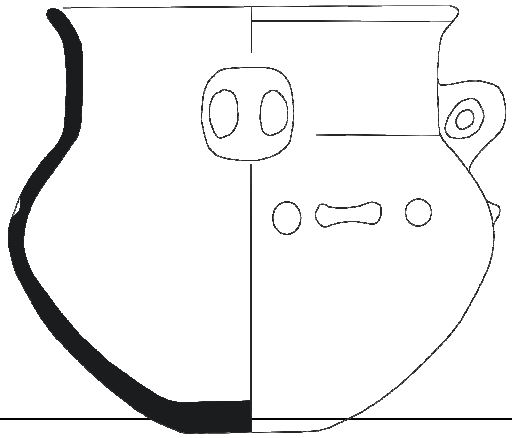
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 4

Resim:

Çizim:

Müze Env. No:	35.11.7
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Gri Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 16,5 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5 cm, Gri (7.5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**.**

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

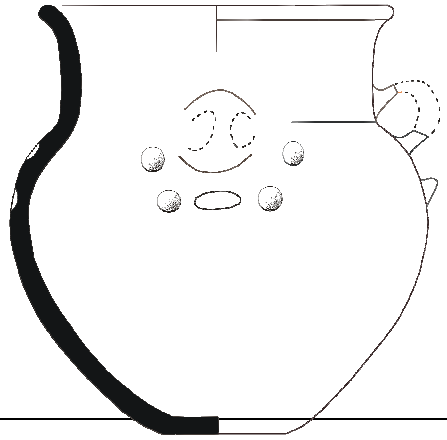
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 5

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.8
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 15 cm, yükseklik 19 cm, dip çapı 5,5 cm, Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dış yüzey boyun keskinliğinden itibaren siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

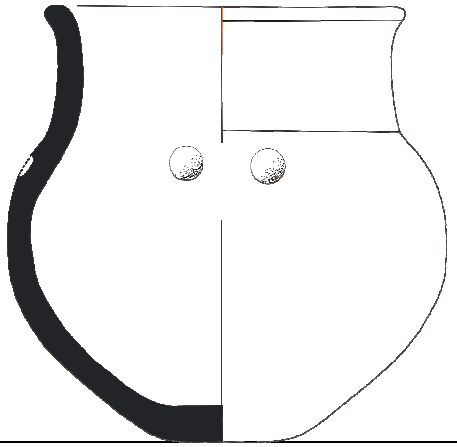
Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 6

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.9
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 Satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 10,3 cm, yükseklik 14 cm, dip çapı ise 4 cm, Devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği uygulanmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

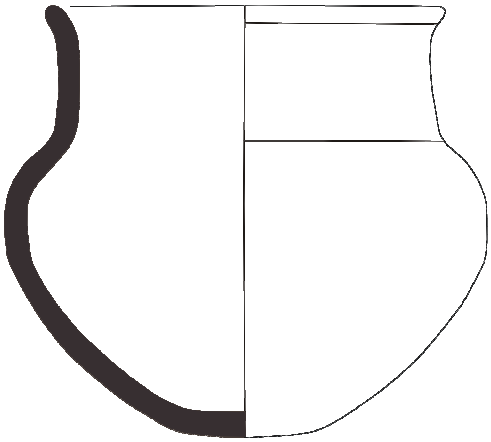
Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 7

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.11
Müzeye Geliş Şekli	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 13 cm, yükseklik 14.8 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

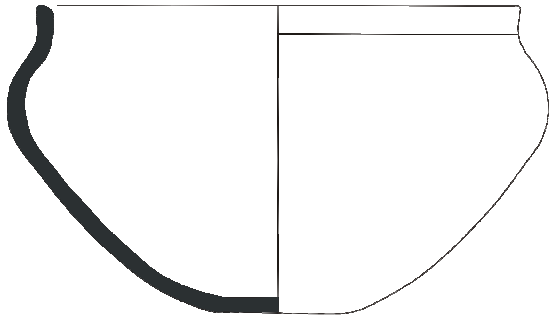
Yerleşim: Ernis

KATALOG 8

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.12
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis Satınalma 1935
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik ağızlı yuvarlak gövdeli canaklar

Tanım:

Çap 21.2 cm, yükseklik 14 cm, dip çapı ise 6 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Dik ağızlı yuvarlak gövdeli canaklar. Geniş ağızlı derindir. Dışa dönük ağız kenarı profiline sahip canağın kısa boyunun bitiminde yer alan gövdeye geçişte keskinlik vardır. Bu tip omurgalı çanaklar malzememiz arasında form olarak ikinci grubu oluşturnmaktadır. Bu tip çanaklara kültürün hemen hemen her döneminde rastlanır. Tipik omurgalı E.Tr. çanağıdır.

Aktaş, (Özfırat 2006: s, 155, Res. 3: 1-3-5)
Amuk J (Braidwood-Braidwood 1960: Res.336/32,35; 339/28)
Tepecik (Esin 1970: Lev.16/2)
Norşuntepe J/K 18/19 (Hauptmann 1972: Lev.73/10)
Değirmentepe IV, I (Duru 1979: Lev.26/7; 32/27)
Arslantepe VI B (Palmieri 1981: Res.8/6,8–9)
Hassek Höyük (Hoh 1981: Res.9/4)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.42/2-3)
Arslantepe VI B2 (Frangipane-Palmieri 1983 b: Res.20/1,3)
Kurban Höyük V (Algaze 1990: Lev 44/F)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 59/3,21,25)
Samsat d (Abay 1997: Res.35/d-g; 37/a)

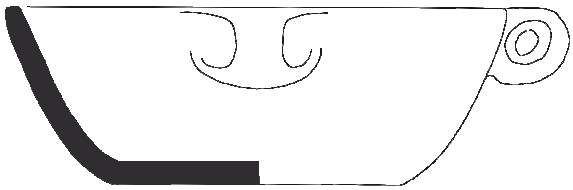
Yerleşim: Ernis

KATAOG 9

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.16
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1

Tanım:

Çap 22 cm, yükseklik 12 cm, dip çaı ise 13 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Oldukça geniş ağızlı çok derin olmayan bir kaptır. Basit ağız kenarlı, düz dip kısmı ile basit bir forma sahiptir.E.Tr kültürünün karakteristik özelliği olan parmak delikli kulp "Nahçevan kulp" uygulaması formu daha da canlandırmıştır. Özensiz bir işçilik sergileyen form muhtemelen mutfak kabı olarak kullanılmıştır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. Kültürü'nde azımsanmayacak bir kullanım görmüştür.

Katalog: 15, 16

Korucutepe E (Kelly-Buccellati 1978: Lev 116/D)
Değirmentepe IV, III, II, I (Duru 1979: Lev.25/9; 27/10-13; 29/10; 31/20)
Whallon 1979 (Res.13/g,h)
Han İbrahim Şah XI (Ertem 1982: 58/375)
Norşuntepe XXI (Hauptmann 1982: Lev.46/1)
Norşuntepe XX-XIV (Hauptmann 2000: Res.4/1)
Taşkun Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.137/10)
Değirmentepe/Malatya İTÇ (Esin-Arsebük-Özdoğan 1987:Lev.53/1-3,237,243)
Dilkaya İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.2a)
Arslantepe VI C (Persiani 1994: Res.2/5)
Taşkun Mevkii İTÇ I (Sagona 1994 : Res.28/12,; 29/5; 31/8)
Aşvan Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 76/5)
Arslantepe VI A (Frangipane-Palmieri 1983a: Res.46/2)
Arslantepe VI B1,VI B2 (Frangipane-Palmieri 1983b: Res.13/5; 22/2-3)
Khizanaant Gora (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.25/6-8)
Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.15/1)
Tepecik İTÇII-III (Yalçın-Yalçın 2003: Taf.2/1,2)

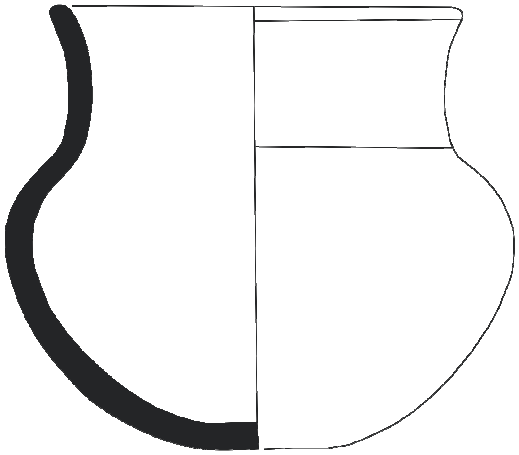
Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 10

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.17
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 11 cm, yükseklik 12.5 cm, dip çapı ise 3.5 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

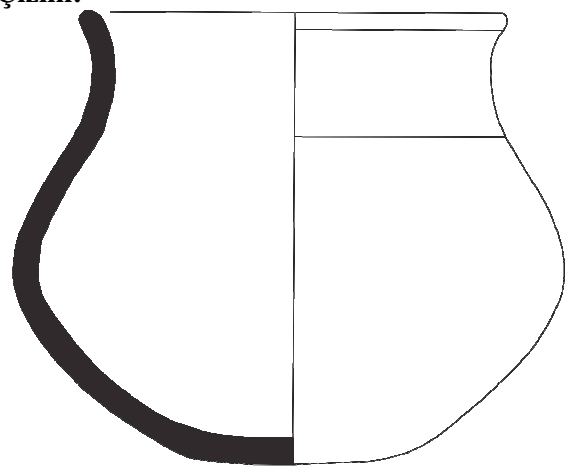
Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 11

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.22
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu:	Çift Renkli, Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2.1.3

Tanım:

Çap 10.5 cm, yükseklik 11.5 cm, dip çapı ise 3 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 12

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.24
Müzeye Geliş Şekli:	Ernis satın alma 1935
Mal Grubu:	Çift Renkli Mal
Tip No:	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:
Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:
Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

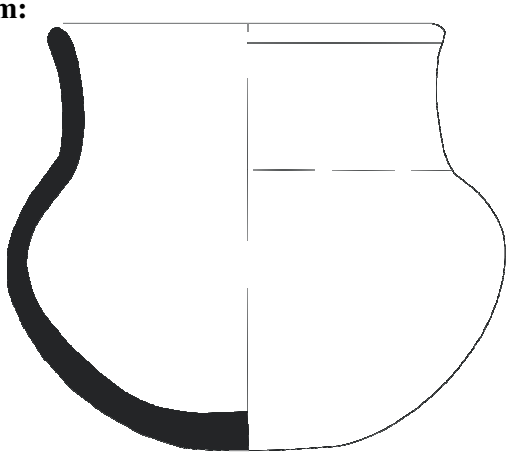
Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 13

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.28
Müzeye Geliş Şekli	Ernis,1935 satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 9.5 cm, yükseklik 11 cm, dip çapı ise 3 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

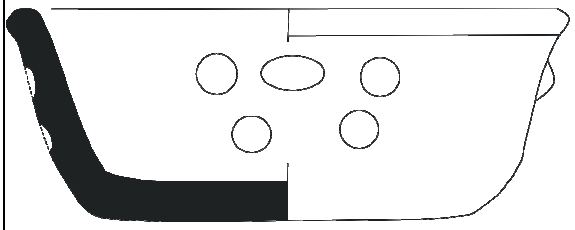
Yerleşim: Ernis
Satın alma

KATALOG 14

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.38
Müzeye Geliş Şekli	Ernis, 1935 satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Geniş ağızlı çanak Açık ağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1

Tanım:

Çap 14.5 cm, yükseklik 5.6 cm, dip çapı ise 10 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Açık ağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Basit çanak oldukça geniş ağızlı çok derin olmayan leğen formunda kaptır. Basit ağız kenarlı ağız dışa dönük geniş düz dip ile basit bir forma sahiptir. Basit form özellikleri olan bu çanağın kültürün yayılım buldugu cografyada Korucutepe, Gomareti, Ozni, Güzelova gibi yerleşimlerde rastlanır. Gövde üzerinde baskı oluk tekniğinde dairesel çukurluklar uygulanmıştır. Genelde bu tip kaplar kültürün geç malzemesi arasında karımıza çıkar. Mlazememiz arsında tek örnekle temsil edilir. Ayrıca bu çukurlukların arasında tutamak unsuru kullanılmıştır. Tek tarafında ağız kenarının hemen altında tutamak vardır. Form açısından ana malzeme açısından tek tiptir.

Korucutepe E (Kelly-Buccellati 1978: Lev 116/D)
Değirmentepe IV,III,II,I (Duru 1979: Lev.25/9 ; 27/10-13; 29/10 ; 31/20)
Whallon 1979 (Res.13/g,h)
Han İbrahim Şah XI (Ertem 1982: 58/375)
Norşuntepe XXI (Hauptmann 1982: Lev.46/1)
Norşuntepe XX-XIV (Hauptmann 2000: Res.4/1)
Taşkun Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.137/10)
Değirmentepe/Malatya İTÇ (Esin-Arsebük-Özdoğan 1987:Lev.53/1-3,237,243)
Dilkaya İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.2a)
Arslantepe VI C (Persiani 1994: Res.2/5)
Taşkun Mevkii İTÇ I (Sagona 1994 : Res.28/12,; 29/5; 31/8)
Aşvan Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 76/5)
Arslantepe VI A (Frangipane-Palmieri 1983a: Res.46/2)
Arslantepe VI B1,VI B2 (Frangipane-Palmieri 1983b: Res.13/5 ; 22/2-3)
Khizanaant Gora (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.25/6-8)
Didube (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.15/1)
Tepecik İTÇII-III (Yalçın-Yalçın 2003: Taf.2/1,2)

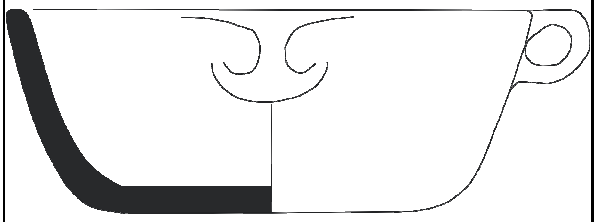
Yerleşim: Ernis

KATALOG 15

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.40
Müzeye Geliş Şekli	Ernis satın alma 1935
Mal Grubu	Kiremit –Kahve
Tip No	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1.

Tanım:

. Çap 19 cm, yükseklik 7 cm, dip çapı ise 13 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Basit çanak. Oldukça geniş ağızlı çok derin olmayan bir kaptır. Basit ağız kenarlı, düz dip kısmı ile basit bir forma sahiptir. E.Tr kültürünün karakteristik özelliği "Nahçevan kulp" uygulaması formu daha da canlandırmıştır. Özensiz bir işçilik sergileyen form muhtemelen mutfak kabı olarak kullanılmıştır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. Kültürünün birçok yerleşim yerinde kullanım görmüştür.

Katalog: 9, 14

Dilkaya İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.1b,2a)
Arslantepe VI C (Persiani 1994: Res.2/5-6,10)
Taşkun Mevkii İTÇ I (Sagona 1994: Res.27/1-17)
Aşvan Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 72/8)
Kulbakebi (Sagona 1984: Res.48/6)
Norşuntepe 24-21 (Hauptmann 2000: Res.4/1)
Norşuntepe 20-14 (Hauptmann 2000: Res.5/1)
Norşuntepe 8-6 (Hauptmann 2000: Res.7/1)
Tepecik İTÇII-III (Yalçın-Yalçın 2003:Taf.2/2)
Karagündüz İTÇ II-III (Kozbe 2004:Res. 5/g; 7/i; 8/f)
Didube (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.15/1)
Khizanaant Gora (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.25/1,3-4,6-8)
Samshvilde (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.35/1-3)
Sos Höyük Va (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.40/7)
Taşkun Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.137/1,2,9,10; 142/2-8)
Kvatskhelebi (Sagona 1984: Res.47/5)
Liz, Könk, Tepecik (Burney 1958: Res.159, 209, 210)
Russell 1980 (Res.9/ Group K- 193,4
Arslantepe VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.46/2)

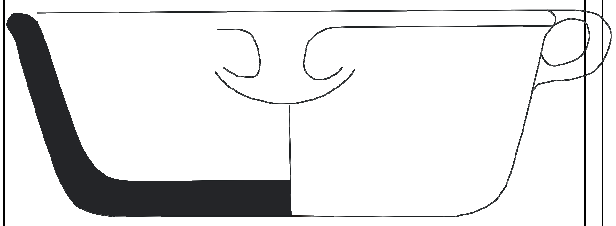
Yerleşim: Ernis

KATALOG 16

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.43
Müzeye Geliş Şekli	Ernis Satınalma 1935
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1.

Tanım:

Çap 22.7 cm, yükseklik 9 cm, dip çapı ise 17.5 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Basit çanak. Oldukça geniş ağızlı derin leğen formunda olan bir kaptır. Basit ağız kenarlı dik düz dip kısmı ile basit bir forma sahiptir. E.Tr kültürünün karakteristik özelliği olan parmak delikli kulp "Nahçevan kulp" uygulaması formu daha da canlandırmıştır. Özensiz bir işçilik sergileyen form muhtemelen mutfak kabı olarak kullanılmıştır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. Kültürü'nün birçok bölgesinde kullanım görmüştür

Katalog: 9, 15

Dilkaya İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.1b,2a)
Arslantepe VI C (Persiani 1994: Res.2/5-6,10)
Taşkun Mevkii İTÇ I (Sagona 1994: Res.27/1-17)
Aşvan Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res. 72/8)
Kulbakebi (Sagona 1984: Res.48/6)
Norşuntepe 24-21 (Hauptmann 2000: Res.4/1)
Norşuntepe 20-14 (Hauptmann 2000: Res.5/1)
Norşuntepe 8-6 (Hauptmann 2000: Res.7/1)
Tepecik İTÇII-III (Yalçın-Yalçın 2003:Taf.2/2)
Karagündüz İTÇ II-III (Kozbe 2004:Res. 5/g; 7/i; 8/f)
Didube (Kiguradze-Sagona 2003: Res.3.15/1)
Khizanaant Gora (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.25/1,3-4,6-8)
Samshvilde (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.35/1-3)
Sos Höyük Va (Kiguradze ve Sagona 2003: Res.3.40/7)
Taşkun Kale İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.137/1,2,9,10; 142/2-8)
Kvatskhelebi (Sagona 1984: Res.47/5)
Liz, Könk, Tepecik (Burney 1958: Res.159, 209, 210)
Russell 1980 (Res.9/ Group K- 193,4
Arslantepe VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.46/2)

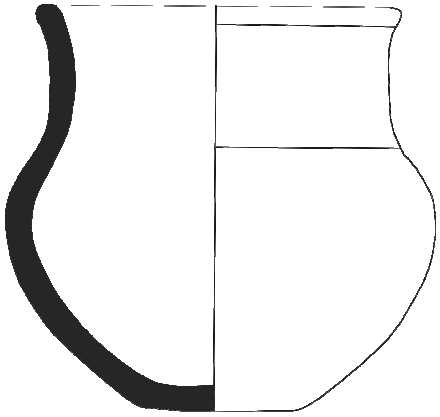
Yerleşim: Ernis

KATALOG 17

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.55
Müzeye Geliş Şekli	Ernis Satın alma 1935
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 9 cm, yükseklik 11 cm, dip çapı ise 3.5 cm, Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımıdır.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur..

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 18

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.59
Müzeye Geliş Şekli	1935 Ernis Satın alma
Mal Grubu	Gri Mal
Tip No	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1.

Tanım:

Çap 25,5 cm, yükseklik 10,2 cm, dip çapı ise 13 cm, Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak.. Geniş ağızlı ve derindir. Bu tip çanaklara kültürün hemen hemen her döneminde rastlanmaktadır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok merkezde görülebilir. Elazığ-Malatya, Van Gölü Havzasında, hatta Khirbet Kerak sürecinde sevilerek kullanılmıştır. Dışa dönük yuvarlatılmış ağız kenarlıdır. Düz dipli basit derin bir çanaktır. Form ve mal özellikleri açısından Güzelova, Karaz, Korucutepe, malzemesi arasında bol miktarda vardır.

Könk (Burney 1958: Res.192,196–197)
Tadım (Burney 1958: Res.193)
Hinsor (Burney 1958: Res.194,198–199)
Hankendi (Burney 1958: Res.195)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/23)
Korucutepe D (Kelly ve Buccellati 1978: Lev 112/N-O;116/C)
Değirmentepe IV, III, II, I (Duru 1979: Lev.25/4; 27.2.3; 29/1–5; 31/1–2)
Norşuntepe VI (Hauptmann 1969/70:Res.11/1–2)
Tepecik (Esin 1970: Lev.13/1)
Norşuntepe VIII (Hauptmann 1972: Lev.49.6.9)
Norşuntepe (Hauptmann 1979: Lev.43/3)
Whallon 1979 (Res.12/a-b; 16/b)
Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.82/12)
Tepecik İTÇI-III (Yalçın ve Yalçın 2003:Taf.2/5–6): 46/6

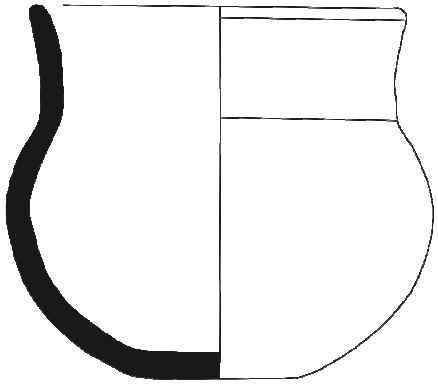
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 19

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.61
Müzeye Geliş Şekli	Ernis satın alma 1935
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 8,5 cm, yükseklik 9,5 cm, dip çapı ise 3 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

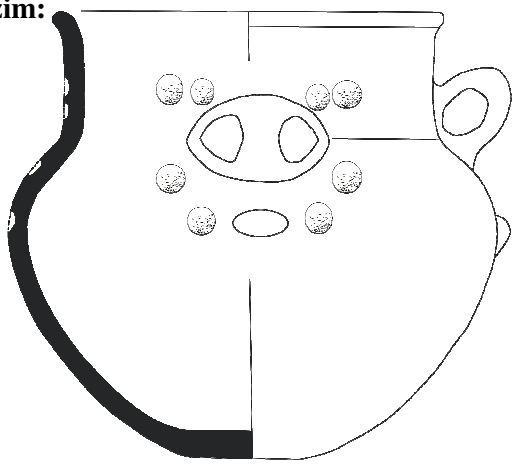
Yerleşim: ERNİS
Satın alma

KATALOG 20

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	35.11.21
Müzeye Geliş Şekli	Ernis satın alma 1935
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 14 cm, yükseklik 17 cm, dip çapı ise 5 cm, Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**,**

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Ernis grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

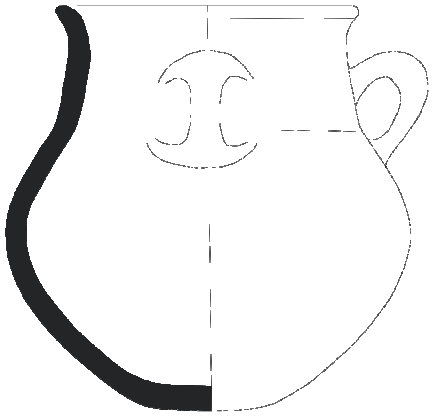
Yerleşim:

KATALOG 21

Resim:

Çizim:

Müzeye Env. No	1.59.70
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 11,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4 cm, Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

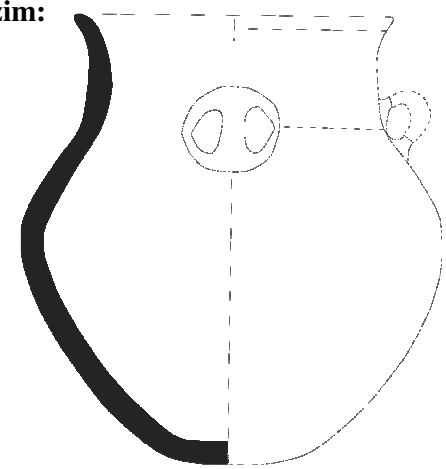
Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim	KATALOG 22

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	8.1.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 11,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

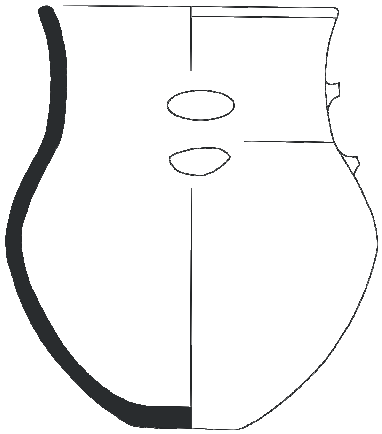
Yerleşim

KATALOG 23

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	8.3.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 11 cm, yükseklik 17 cm, dip çapı ise 6 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle boyundan altı siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

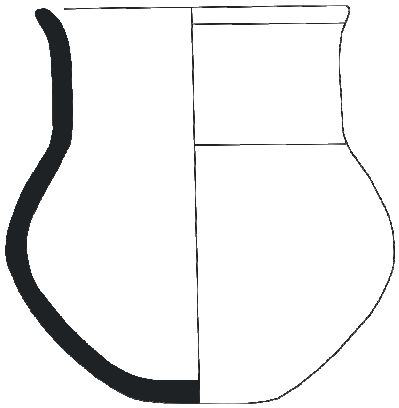
Yerleşim

KATALOG 24

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	15.16.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 9,2 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 5,5 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

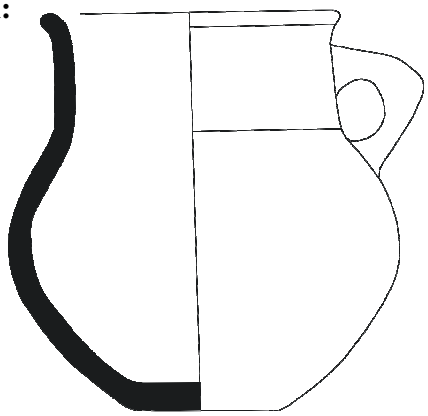
Yerleşim

KATALOĞ 25

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	15.18.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 8,5 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 6 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

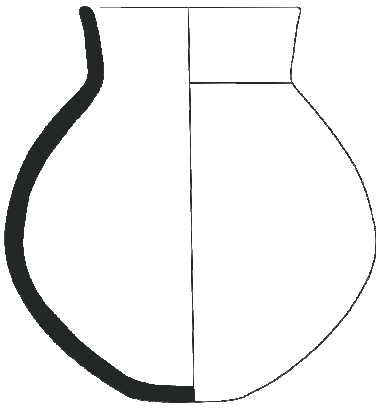
Yerleşim

KATALOG 26

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	15.24.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 6,5 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 4 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Kısa Boyunlu çömlek. Kısa boyunlu çömlek boyun kısmı dikdir. Boyundan gövdeye geçişte keskinlik vardır. Şişkin karınlı ve düz diplidir. Form ve mal özellikleri iç – dış yüzey renk farklılığı ve renk alacalanması ile tipik bir E.Tr. çömleğidir. Bu formlara Sos Höyük, Karaz malzemesi arasında bol miktarda görmekteyiz. Form açısından kültürün erken evresini yansıtır.

Kiketi, Sagona 1984, fig: 3-6-12-15
Sagona and Sagona 2000, fig: 6
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 63, fig: 1
Burney 1957, s, 185 fig: 96
Uçar 2001, şek: XXVVI fig: 8
Şehitlik, Özfırat 2007, s, 214, Çiz 3: 2-3

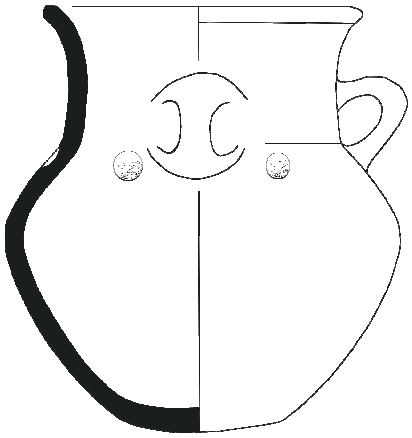
Yerleşim

KATALOG 27

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	15.97.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 12,8 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5,3 cm, Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Kültürün en karakteristik özelliği olan siyah açkılı ve çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

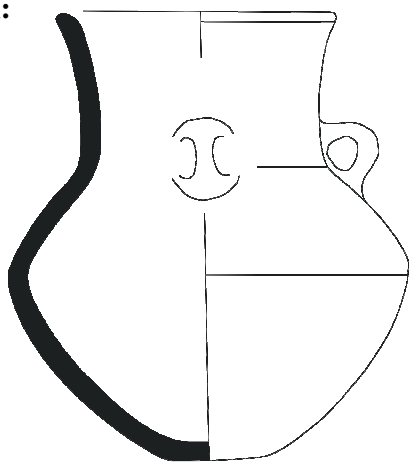
Yerleşim

KATALOG 28

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	30.10.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 9 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim

KATALOG 29

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.98.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Alçak boyunlu yuvarlak gövdeli çanak

Tanım:

Çap 27,5 cm, yükseklik 10 cm, dip çapı ise 13,5 cm dir. Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Alçak boyunlu yuvarlak gövdeli çanak. Çift renkli olan derin çanak. Ağız kızmı dışa dönük kısa boyunlu olan çanak boyundan gövdeye geçişte yuvarlatılmıştır. Gövdenin hemen başladığı yerde baskı – oluk teknikte dairesel çukurluklar mevcuttur. Ayrıca bu dairesel çukurlukların arasında ise memeçik yani tutamak uygulanmıştır. Bu tip uygulamalara bezeme açısından Ernis, Sos Höyük, Karaz, Abastumani, Ani, gibi kültürün yayılım gösterdiği birçok bölgede karşımıza çıkmaktadır. Büyük boyutlu olan bu kaplar büyük bir olasılıkla mutfak kapları olarak kullanılmışlardır.

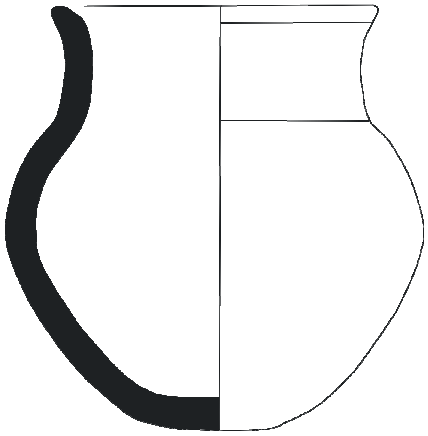
Katalog: 18

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 29; 8, fig: 32; 3
Gelinciktepe, Palmieri 1967, Res: 11/23
Tepecik, Esin 1970, Lev: 13/1
Norşuntepe, Hauptman 1967/70, Res: 11/1-2
Hankendi, Burney 1958, Res: 192,193, 196,
Korucutepe D,Kelly-Buccelatti, 1978, LEv: 112/N-O
Whallon 1979 (Res.12/a-b)
Değirmentepe IV,III,II,I (Duru 1979: Lev.25/4 ; 27/2,3; 29/1-5; 31/1-2)
Aşvan Kale (Sagona 1994: Res.82/12)
Tepecik İTÇ I-İTÇ III (Yalçın-Yalçın 2003:Taf.2/5,6)

Yerleşim	KATALOG 30

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.121.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 8,6 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

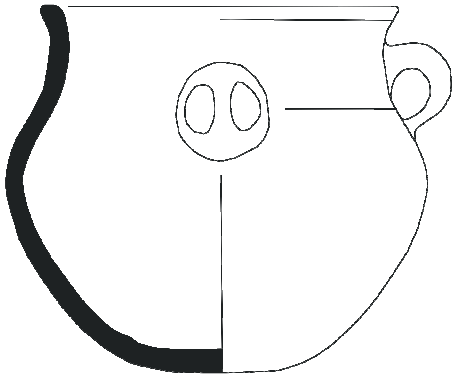
Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim	KATALOG 31

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.152.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 12,5 cm, yükseklik 13,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

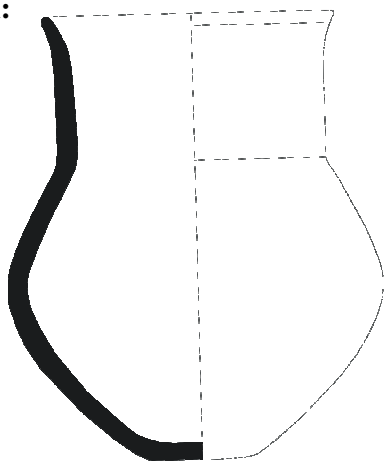
Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim	KATALOG 32

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.157.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 12 cm, yükseklik 19 cm, dip çapı ise 4,5 cm dir. Kahve (5 YR 4/3) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

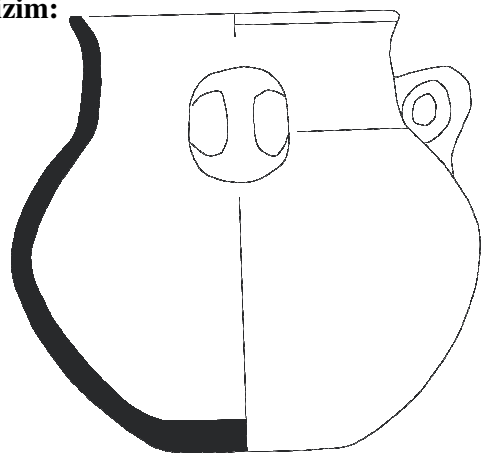
Yerleşimva

KATALOG 33

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	70.4.75
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 14 cm, yükseklik 20,5 cm, dip çapı ise 5,5 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

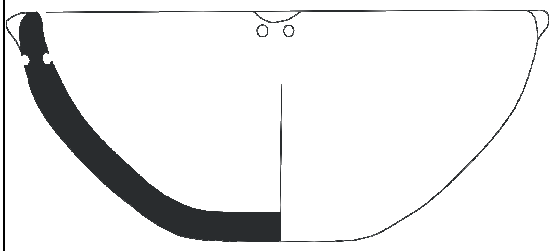
Yerleşim

KATALOG 34

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	22.18.76
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak I.1.1.1.

Tanım:

Çap 24,5 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 9 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Basit çanak. Geniş ağızlı yayvan küresel gövdeli düz diplidir. Çanağın ağız kenarına bitişik çift taraflı olması muhtemel memecik şeklinde çıkıntıtan oluşan tutamakları bulunmaktadır. İç ve dış yüzleri hemen hemen aynı derecede işlenmiştir. Bu tip çanaklara kültürün yayılım gösterdiği alanların hepsinde rastlanır. Özellikle Traskafkasta ve Ermenistan'daki yerleşimlerde kültürün geç evresine ait katlarda form yaygın olarak kullanılmaktadır. Formda görüldüğü gibi yumuşatılmış ağız kenarları daha çok bölgede kültürün oldukça geç evresine ait formlarda karşımıza çıktığı gözlenmektedir. Ayrıca ğız kenarında bulunan ip delikleri muhtemlen mutfak kabı olduğunu göstermektedir asılarak kullanım görmüştür.
Katalog: 35
Burney 1957, s, 191, fig: 159–161–242
Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 34 – 36
Karagündüz, Vançin 2001, lev: XXVII, fig: 1
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 60, fig:2, s,70 fig: 4
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 47; 6, 48; 6, 56; 5 – 7.
Sagona 1997, fig, 12 vd 2000, fig, 18. 1 – 2.
Norşuntepe, Hauptman 2000, Res: 4/1-5/1
Arslantepe VI, B, Frangipane-Palmieri 1983a, Res: 46/2
Karagündüz, İTÇ, II, III, Kozbe 2004, Res: 5b, 7i, 8f
Russell 1980, Res: 9 Group K, 193,4

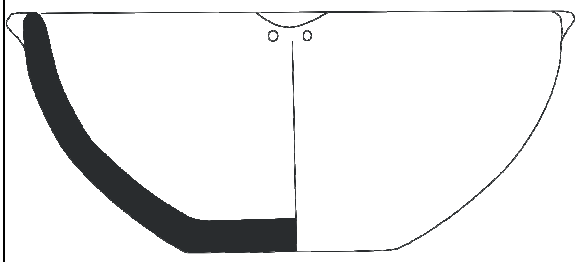
Yerleşim: Satın alma

KATALOG 35

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	22.19.76
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Açıkağızlı yuvarlak gövdeli I.1.1.1.

Tanım:

Çap 19,5 cm, yükseklik 9,5 cm, dip çapı ise 9 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**.**

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Açıkağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Basit çanak. Geniş ağızlı yayvan küresel gövdeli düz diplidir. Çanağın ağız kenarına bitişik çift taraflı olması muhtemel memecik şeklinde çıkıntıtan oluşan tutamakları bulunmaktadır. İç ve dış yüzleri hemen hemen aynı derecede işlenmiştir. Bu tip çanaklara kültürün yayılım gösterdiği alanların hepsinde rastlanır. Özellikle Traskafkasta ve Ermenistan'daki yerleşimlerde kültürün geç evresine ait katlarda form yaygın olarak kullanılmaktadır. Formda görüldüğü gibi yumuşatılmış ağız kenarları daha çok bölgede kültürün oldukça geç evresine ait formlarda karşımıza çıktığı gözlenmektedir. Ayrıca ğız kenarında bulunan ip delikleri muhtemlen mutfak kabı olduğunu göstermektedir asılarak kullanım görmüştür.
Katalog: 34
Burney 1957, s, 191, fig: 159–161–242
Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 34 – 36
Karagündüz, Vançin 2001, lev: XXVII, fig: 1
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 60, fig:2, s,70 fig: 4
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 47; 6, 48; 6, 56; 5 – 7.
Sagona 1997, fig, 12 vd 2000, fig, 18. 1 – 2.
Norşuntepe, Hauptman 2000, Res: 4/1-5/1
Arslantepe VI, B, Frangipane-Palmieri 1983a, Res: 46/2
Karagündüz, İTÇ, II, III, Kozbe 2004, Res: 5b, 7i, 8f
Russell 1980, Res: 9 Group K, 193,4

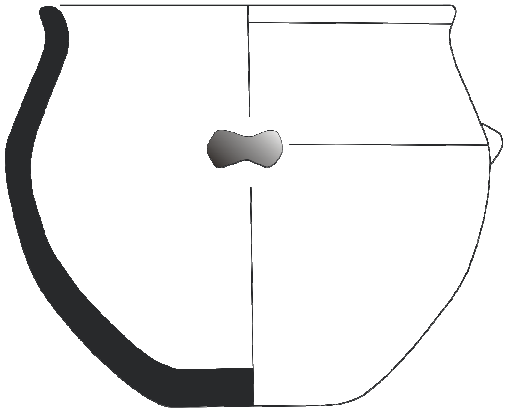
Yerleşim

KATALOG 36

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	22.20.75
Müzeye Geliş Şekli	Satınalma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik ağızlı keskin karınlı çömlek

Tanım:

Çap 13 cm, yükseklik 13,5 cm, dip çapı ise 5 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Dik ağızlı keskin karınlı çömlek. Geniş ağızlı olan çömleğin dışa dönük ağız kenarı ve karın kısmında keskin bir geçiş bulunmaktadır. Dik ağızlı keskin karınlı çömlek grubunun tipik bir örneği olan çömlek özellikle ölçüleri bakımından diğerlerinden ayrılmaktadır. Aynı zamanda omurga kısmında yer alan memecik şeklindeki çıkıntılar da önemli bir farklılıktır. Bu şekilde bezeme amaçlı çıkıntılara bölge ölçeğinde Geç Kalkolitikten itibaren rastlanılıp daha sonrada kullanımları devam etmiştir.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 6 – 6

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 47, fig: 70

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XL, fig: 1- 2- 3

Norşuntepe, Hauptmann 1982, lev: 42 -45

Şehitlik, Özfırat 2007, s, 214, Çiz 2: 3

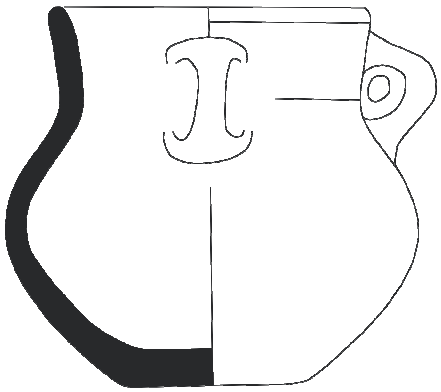
Yerleşim

KATALOG 37

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	23.4.59
Müzeye Geliş Şekli	Satınalma
Mal Grubu	Gri Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 8 cm, yükseklik 10 cm, dip çapı ise 5 cm, Siyah (10 YR 371) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

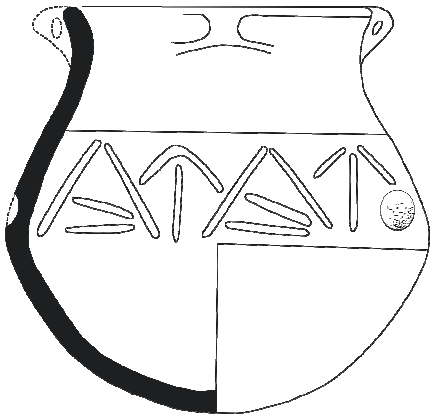
Yerleşim

KATALOG 38

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	24.1.79
Müzeye Geliş Şekli	Satınalma
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal
Tip No	Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek I.2.1.1

Tanım:

Çap 8 cm, yükseklik 10,5 cm, dip çapı ise 3 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek. Boyunlu çömlek basit yuvarlatılmış ağız kenarına sahip olan çömleğin boynu kısa konik görünümlüdür. Boyundan sonra çok geniş olmayan gövde takip eder. Dış yüzü iyi derecede açkılı kiremit – kahverengindedir. Karın kısmında baskı – oluk teknikte bezeme bulunmaktadır. Form olarak E.Tr. keramiğine yakın, kulp tip olarak çok alışıldık değil. Ağız kenarına bitişik kulakçık şeklinde tutamakları bulunmaktadır. Karaz, Samshvilde, Amiramis Gora, örneklerinde görmeye alıştığımız birbirine paralel düz hatlar ile bunları tamamlayan parmak baskı çukurluklardan oluşmaktadır. Kültürün formdan bezemeye bütün karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Sos verilerinden hareketle E.Tr. I ve II sürecine verilebilir.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

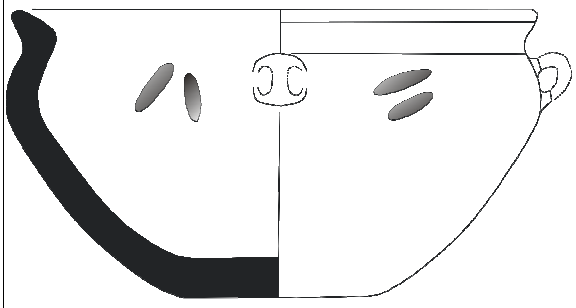
Yerleşim:

KATALOG 39

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	39.16.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik ağızlı yuvarlak gövdeli çanak

Tanım:

Çap 23 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 9,5 cm,. Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışta ağız kenarının altı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Dik ağızlı yuvarlak gövdeli çanak Dışa dönük kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Bu tip omurgalı derin çanaklar malzememiz içinde ikinci grubu oluşturmaktadır. Bu tip çanaklara kültürün hemen her döneminde rastlamaktayız. Van Gölü Havzası ölçeğinde bu tip çanaklara rastlamaktayız. Gövdenin başladığı yerde E.Tr. Kültürünün karakteristik özelliği olan Tek kulp "Nahçıvan kulp" uygulaması mevcuttur. Gövde üzerinde birbirine paralel uygulanmış baskı - oluk teknikte bezeme uygulanmıştır. Bunun örneklerini Karaz, Güzelova, Kiketi, Mokhra Blur, Geoy Tepe, Yanık Tepe gibi yerleşim merkezlerinde rastlamaktayız.

Katalog: 18, 29

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 37. 2 -5. fig: 38. 1. fig: 1-2-3

Pulur, Koşay and Vary 1967, lev. XXI, LI

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 61. fig. 2-6

Tepecik, Esin 1970, Lev: 16/2

Norsuntepe, Hauptmann 1982, Lev: 12/8

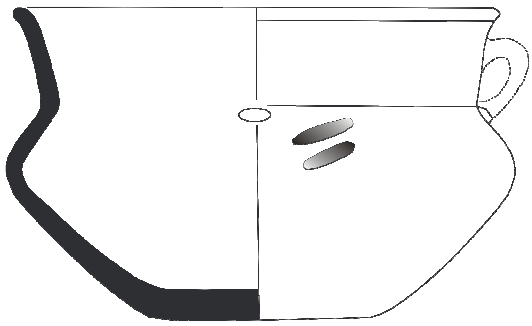
Yerleşim

KATALOG 40

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	36.18.77
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Yüksek boyunlu küresel gövdeli derin çanak II.3.2.1.

Tanım:

Çap 20 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 8,5 cm, Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Şişkin karınlı geniş ağızlı boyunlu derin çanak. Dışa dönük kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Boyundan gövdeye geçişte keskinlik hakimdir. Gövde başlangıcından sonra şiş karın başlamakta ve düz dibe doğru daralmaktadır. Boyunla gövde arasında kültürün hemen hemen tüm yerleşimlerinde uygulanan Nahçıvan kulp uygulaması vardır. Ayrıca birbirine paralel baskı oluk tekniği uygulanmıştır. Çiftrenkli olan derin çanak iyi derecede açkılıdır. Şiş karın kısmı gövdeye yayvanlık kazandırmıştır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. Kültürel kompleksi repertuarında sıkça rastlamaktayız. Katalog: 39
Sagona 1984, fig: 32. 2, 39. 1,

Kıguradze and Sagona 2003, s, 62. fig. 3.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 6 – 6

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 47, fig: 70

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XL, fig: 1- 2- 3

Norşuntepe, Hauptmann 1982, lev: 42 -45

Şehitlik, Özfırat 2007, s, 214, Çiz 2: 3

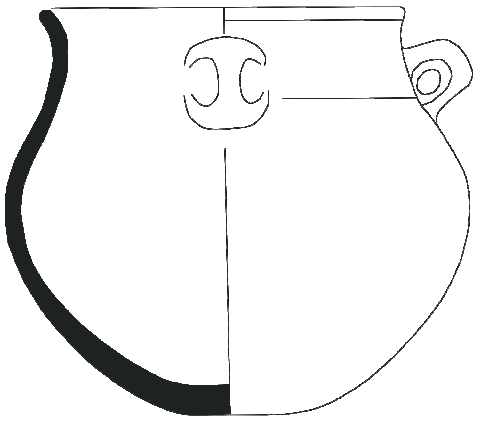
Yerleşim

KATALOG 41

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.125.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 12,5 cm, yükseklik 14,3 cm, dip çapı ise 4 cm, Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

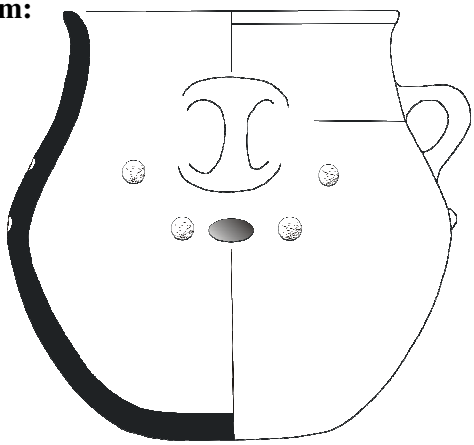
Yerleşim

KATALOG 42

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.231.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 13,6 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ile E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

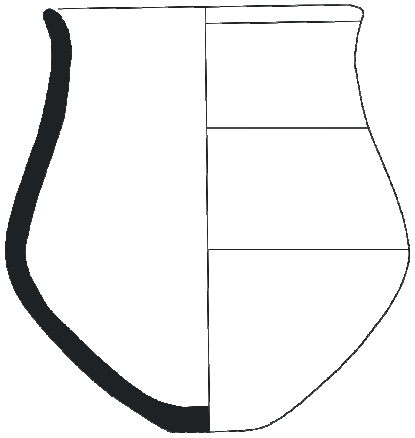
Yerleşim

KATALOG 43

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.265.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik ağızlı yuvarlak gövdeli çömlek II.1.1.2.

Tanım:

Çap 7 cm, yükseklik 10,2 cm, dip çapı ise 2 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyunlu çömlek. Küçük boyutludur. Dışa dönük ağız kenarlı, boyundan gövdeye geçiş yumuşakdır. Karın kısmı omurgalıdır. Gövdeden yuvarlaklaştırılmış dip kısmına daralmaktadır. Form ve mal özellikleri açısından kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde rastlamaktayız. Çift renkli olan çömlek E.Tr. Kültürü'nün yayılım gösterdiği bir çok yerleşim yerinde bol miktarda vardır.

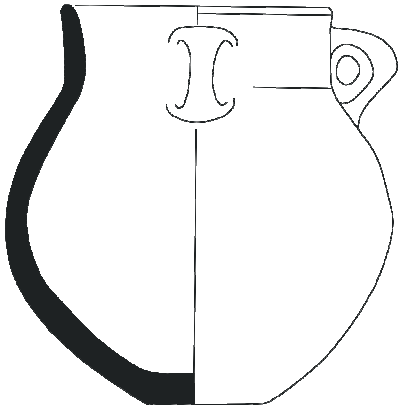
Katalog: 1, 2, 3 5, 6, 20, 27, 42

Yerleşim	KATALOG 44

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	55.362.74
Müzeye Geliş Şekli	Satınalma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 8 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 4 cm, Kahve (5 YR 5/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

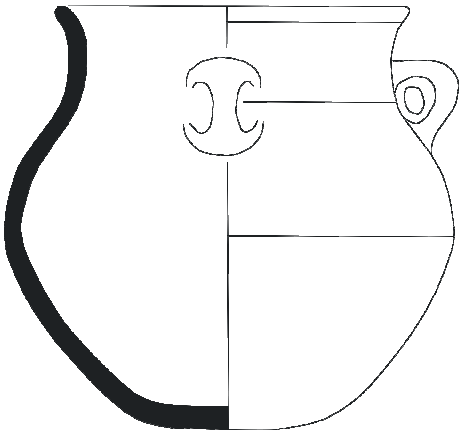
Yerleşim

KATALOG 45

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	58.76.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkl Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 13,5 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 4,5 cm, Kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. E.Tr. II sürecinde ortaya çıkan Nahcıvan kulp uygulamasına rastlanılmaktadır Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

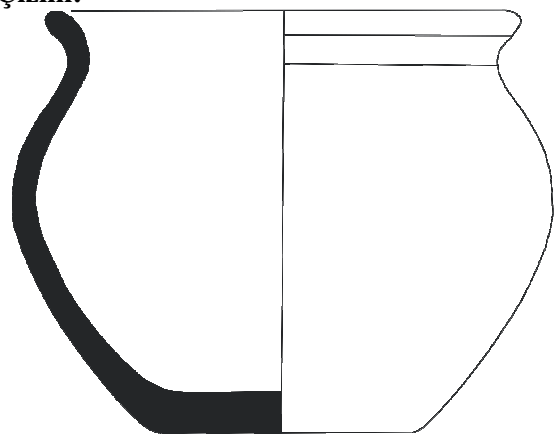
Yerleşim

KATALOG 46

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	61.77.74
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Gri Mal
Tip No	Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlekler

Tanım:

Çap 11 cm, yükseklik 6,5 cm, dip çapı ise 10,5 cm, Siyah (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlekler. Dışa dönük ağız kenarlıdır. S kıvrımlı çömleğin ağız kenarından hemen sonra gövde başlamaktadır. Özensiz bir işçilik sergileyen kaba bir yapıya sahiptir. Kültürün geç evresinde karşımıza çıkmaktadır.

Burney 1957, s; 189, 105–107.

Kiketi, Sagona 1984, fig. 9, 10. fig. 28, 4.

Tepecik, Yalçın 2003, s, 330, fig: 4

Persiani – Conti 1993, s,371, fig:8

Arslantepe VI, B 1, Frangipane-Palmieri 1983b, Res: 20/1-3

Değirmentepe, Duru 1979, LEv: 26/7, 32/7

Abay 1997, Res: 35/d-ğ, 36/a

Arslantepe VI, B, Palmieri 1981, Res: 8/3-8-9

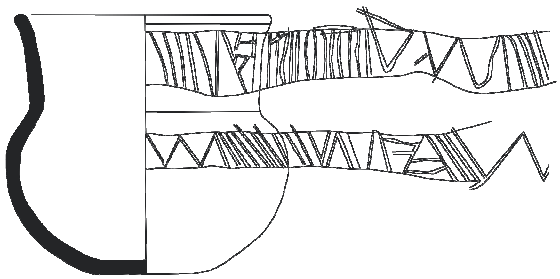
Yerleşim

KATALOG 47

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	70.17.75
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Gri Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 10 cm, yükseklik 10,5 cm, dip çapı ise 4 cm, Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek. Boyunlu çömlek. Tipik E.Tr. keramiği formlarından biri olan bu düz boyunlu çömleklere kültürün yayılım alanında birçok merkezde rastlanılmaktadır. Yuvarlatılmış ağız kenarına sahip çömleğin çok uzun olmayan dik boyna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte yumuşatılmış hat mevcuttur. Şişkin karınlı gövdeden daralarak düz dipli olan çömlekte, hem boyun kısmında hem de gövde kısmında kazıma tekniğinde birbirine paralel ve birbirini kesen çizgilerden oluşan bezeme uygulanmıştır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. keramiğinin özelliklerini yansıtmaktadır. Form ve mal özellikleri açısından Karaz, Pulur, Sos, Elar, Geoy Tepe, gibi yerleşim yerlerinde karşımıza çıkmaktadır. Kültürün bezeme şablon tablosunda bakınız.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 115, 25.

Karagündüz, Vançin 2001, lev. XLVI

Gelinciktepe, Palmieri 1967, Res: 11/17

Sos Höyük, Sagona 1994, Res: 35/16

Norşuntepe, Hauptmann 2000, Res: 4/2, 7/3

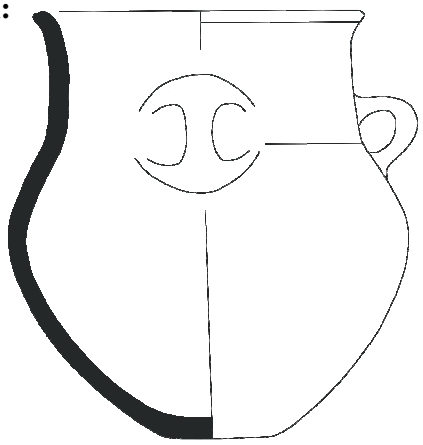
Yerleşim

KATALOG 48

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	74.34.67
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 13 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Devetüyü (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

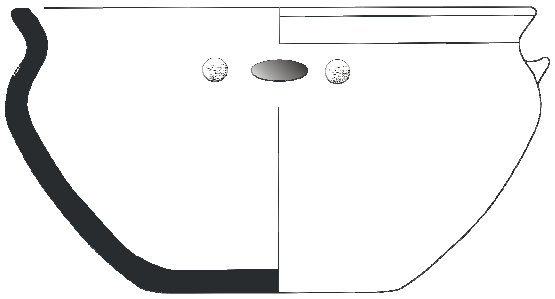
Yerleşim

KATALOG 49

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	74.34.69
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik ağızlı yuvarlak gövdeli çanak

Tanım:

Çap 22,7 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 12 cm, Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Dik ağızlı yuvarlak gövdeli çanak. Dışa dönük kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Bu tip omurgalı derin çanaklar malzememiz içinde ikinci grubu oluşturmaktadır. Bu tip çanaklara kültürün hemen her döneminde rastlamaktayız. Van Gölü Havzası ölçeğinde bu tip çanaklara rastlamaktayız. Çiftrenkli olan derin çanak iyi derecede açkılıdır. Şiş karın kısmı gövdeye yayvanlık kazandırmıştır. Gövdenin başladığı yerde E.Tr. Kültürü'nün karakteristik özelliği olan memecik veya tutamak uygulanmıştır. Gövde üzerinde birbirine paralel uygulanmış baskı - oluk teknikte bezeme uygulanmıştır. Bunun örneklerini Karaz, Güzelova, Kiketi, Mokhra Blur, Geoy Tepe, Yanık Tepe gibi yerleşim merkezlerinde rastlamaktayız.

Katalog: 18, 29, 39, 49

Sagona 1984, fig: 37. 2 -5. fig: 38. 1. fig: 1-2-3

Pulur, Koşay and Vary 1967, lev. XXI, LI

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 61. fig. 2-6

Amuk I, Baraidwood-Braidwood 1960, Res: 336/32-60

Algaze 1990, Lev:44/f

Pirot Höyük, Abay 1997, Res: 35/d

Taşkun Kale, Sagona 1994, Res: 59/3-21-25

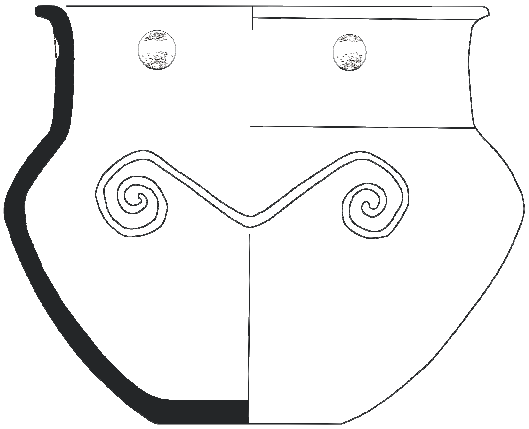
Yerleşim

KATALOG 50

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	74.34.70
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, pervaz ağız kenarlı, şişkin karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 19,5 cm, yükseklik 18,5 cm, dip çapı ise 8,5 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Boyunlu çömlek. Düz dik boyunludur. Kültürün ilk evresini yansıtan pervaz ağız kenarlı oluşu kültürün ilk evresini göstermektedir. Standart E.Tr. Çömleklerinin zengin bezemeli bir örneğidir. Form dışında bezeme açısından dikkat çeken bir örnek kalın rölyef ve oluk baskı bezeme teknikleri bir arada kullanılmaları ile fark edilmektedir. "boyunlu çömlekler"in büyük böyotlu bir örneğidir. Ana malzememiz arasında tek sayılan bu çömlek güzel örneklerden biridir. Renk alacalanmasına çok güzel bir örnektir. Kültürünün karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Kültürün bezeme şablon repertuarı konusunda bakınız.
Korucutepe C (Kelly-Buccellati 1978: Lev 118/B)
Tepecik (Esin 1979:Lev.64/30)
Whallon 1979 (Res.16/1)
Norşuntepe VIII (Hauptmann 1982: Lev.48/2)
Tepecik İTÇ IIIA (Egeli 1998:Taf.2/1a; 3/1a1; 4/1b1)
Norşuntepe J/K 18/19: İTÇ I (Hauptmann 1972: Lev.72/10)
Pulur VIII (Koşay 1976: Lev.64/308) Dilkaya, (Kozbe 1990, Res. 6a)
Sos Höyük, (Sagona 1994, Res.97/-7-9,95/1-2-4)
İmikkuşağı, (Özfırat ve Sagona 1996/97, Res. 3/1-2, 5/4)
Norşuntepe, (Hauptmann 2000: Res. 4/5)
Karagündüz, (Kozbe 2004: Res. 7/b-c)
Şehitlik, (Özfırat 2007: s, 214, Çiz. 2: 6, Çiz 3: 7/9)

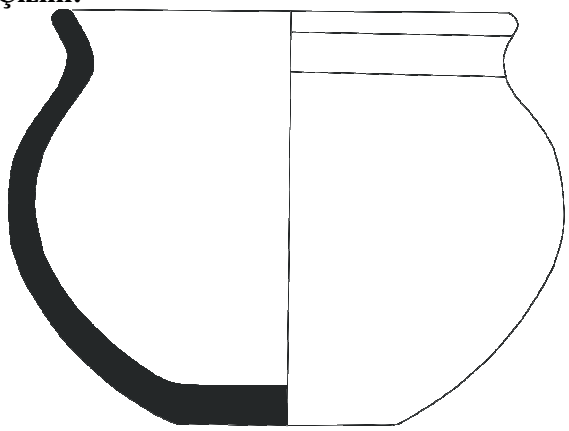
Yerleşim

KATALOG 51

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	2002.58
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek

Tanım:

Çap 12 cm, yükseklik 11,5 cm, dip çapı ise 6 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek.. Dışa dönük ağız kenarlıdır. S kıvrımlı çömleğin ağız kenarından hemen sonra gövde başlamaktadır. Özensiz bir işçilik sergileyen kaba bir yapıya sahiptir. Kültürün geç evresinde karşımıza çıkmaktadır.

Katalog: 46

Liz, Burney 1957, s; 189, 105-107.

Geoy tepe, Sagona 1984, fig.. 9, 10. fig. 28, 4.

Tepecik İTÇII-III, Yalçın 2003, s, 330, fig: 4

Arslantepe, Persiani – Conti 1993, s,371, fig:8

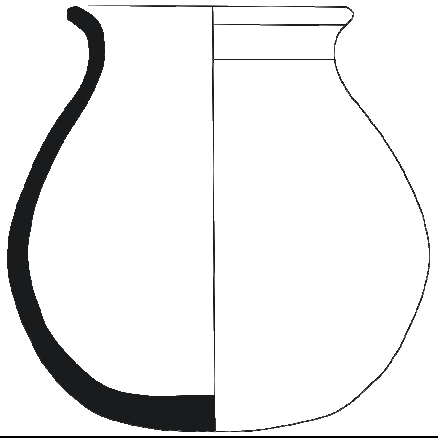
Yerleşim

KATALOG 52

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	2002.73
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Gri Mal
Tip No	Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek

Tanım:

Çap 9,5 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 8 cm, Siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Alçak boyunlu küresel gövdeli çömlek. Dışa dönük ağız kenarlıdır. Kısa boyunlu çömlek gövdeye geçişte yumuşatılmıştır. Gövde başlangıcından şişkinleşmeye başlayan karın dibe doğru daralmaya başlamıştır. Kaba ve özensiz bir işçilik sergileyen derin çömlek form ve mal özellikleri açısından kültürün çömlek repertuarı içinde görebilmekteyiz.

Karagündüz, Vançin 2001, Lev. LVII. Fig. 3 lev. LV. F. 1

Sos, Sagona 1984, fig: 65. 3. fig. 88, 2-4-5.

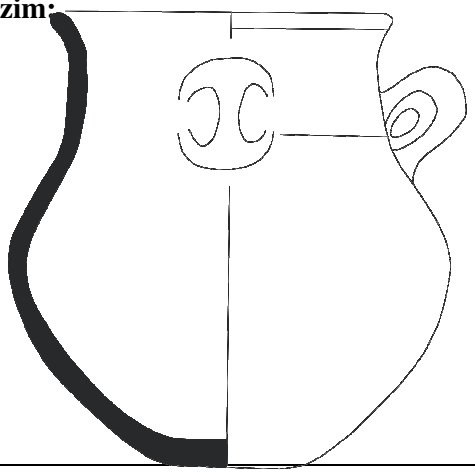
Yerleşim

KATALOG 53

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	2002.108
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 11,5 cm, yükseklik 16 cm, dip çapı ise 5 cm, Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

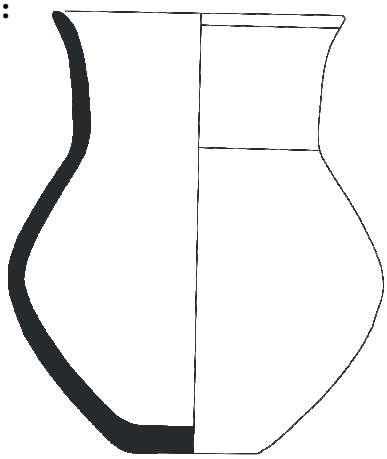
Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

Yerleşim	KATALOG 54

Resim:

Çizim:

Müze Env. No	2002.79
Müzeye Geliş Şekli	Satın alma
Mal Grubu	Çift Renkli Mal
Tip No	Dik boyunlu, yuvarlak karınlı çömlek II. 2. 3

Tanım:

Çap 10,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4,5 cm, Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Satın alma grubunda bulunan dik boyunlu ve yuvarlak karınlı çömlek. Bu forma Sos Vc, Pulur X, Amuk G-H, Değirmentepe IV, Arslantepe V1 B, B1, Dilkaya V'de rastlanılmaktadır. Çift renk kontrast özelliğinin en güzel örneklerini, Karaz I, Sos, Arslantepe'de görmekteyiz. Düz ve dik boyunlu, geniş karınlı olan bu tip çömlekler kültürün erken evresinde ortaya çıkıp geç evresine kadar gider. Bu tip formlar Doğu Anadolu'da yaygındır. Form üzerinde parmak oluk- baskı tekniği ortaya çıkmıştır. Kültürün erken aşamasından geç evresine değin kullanım gören bir formdur.

Amuk: G-I (Braidwood ve Braidwood 1960: Res. 206/11; 209/4; 312/29)
Değirmentepe: IV (Duru 1979: Lev.26/14)
Hassek (Hoh 1981: Res 22/3)
Norşuntepe (Hauptmann 1982: Lev.40/4)
Arslantepe: VI A (Frangipane ve Palmieri 1983a: Res.49/6)
Kurban: V (Algaze 1990: Lev 48/D)
Taşkun Mevkii (Sagona 1994: Res. 63/8–11)
Dilkaya: İTÇ II-III (Kozbe 1990: Res.3a)
Sos: VC (Sagona 2000: Res. 10/3;11/4)
Çetenli (Marro ve Özfırat 2005: Lev. VI/3)
Pulur: X (Koşay 1976: Lev. 75/41)
Tepecik (Burney 1958: Res. 207)
Samshvilde (Sagona 1984: Res.20/3)
Yaylıyaka (Marro ve Özfırat 2004:Lev. V/2)
Aşvan Kale: İTÇ II-III (Sagona 1994: Res.35/16)
Korucutepe: E (Kell ve Buccellatti 1978, Lev. 112/M)
Şehirtepe (Özfırat 2006: Res.3/10–17)
Tepe Şurki (Özfırat 2004: 314, Res. 4.)
Gelinciktepe (Palmieri 1967: Res.11/22)
Şehitlik/Usibiti (Özfırat 2007; Çiz. 2/6 – Çiz. 3/8-9-10)
Arslantepe: VI B (Palmieri 1984: Res.1)

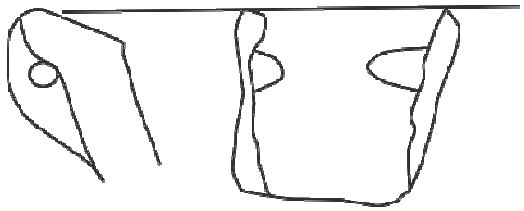
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 yılı

KATALOG 55

Resim:

Çizim:

Tarih	1984
Açma	D5
Seviye	-4.50/4.75
Kod – No	AAA 9
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Gri (5 YR 5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçası. Gri renkte yapılmış olan parça dışa dönük ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen yanında E.Tr. Kültüründe sıkça rastladığımız ip delikli kulpa rastlamaktayız. Bir ipin geçebileceği bir kulp uygulanmıştır. Bu da bize mutfak kabı olacağını düşündürmektedir. Muhtemelen bu ip deliklerinden asılarak kullanılıyor olmalıydı.

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

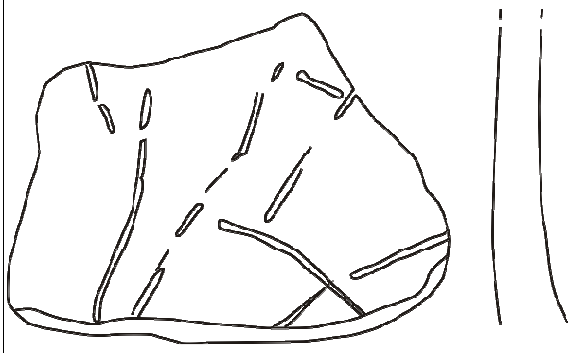
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 yılı

KATALOG 56

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 YILI
Açma	N5c
Seviye	-2.48/-2.73
Kod – No	AAG 47
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum taşçık, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Bezemeli gövde parçası. Kiremit kahverengindedir. Bezeme kazıma tekniğinde yapılmıştır. Özenli bir işçilik sergilemektedir. E.Tr. keramiğinin mal özelliklerini yansıtmaktadır.

Geoy Tepe, Sagona 1984, Res:124/299–323

Arslantepe, Persiani-Conti 1993, Res: 8/10, 10/3

Amuk I, Baraidwood-Braidwood 1960, Res: 2855/11

Sos Höyük, Sagona 1994, Res: 54/13-11

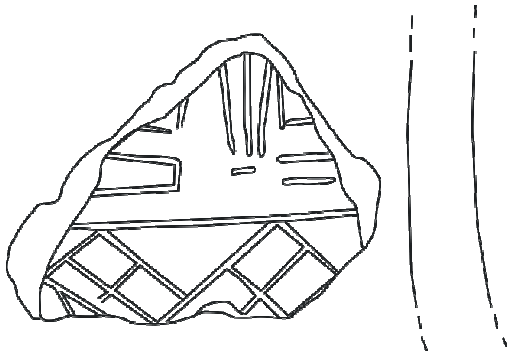
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 Yılı

KATALOG 57

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 YILI
Açma	M4
Seviye	-6.70/-6.81
Kod – No	AAJ 42
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal,

Tanım:

Krem (7.5 YR 7/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Bezemeli gövde parçası bezeme oluk tekniğinde yapılmıştır. Diyagonal hatlardan oluşan bir şablon söz konusudur. Kültürün bezeme şablonu için bakınız.

Arslantepe, Sagona 1984, fig. 121.122.

Geoy Tepe, Sagona 1984, Res:124/299–323

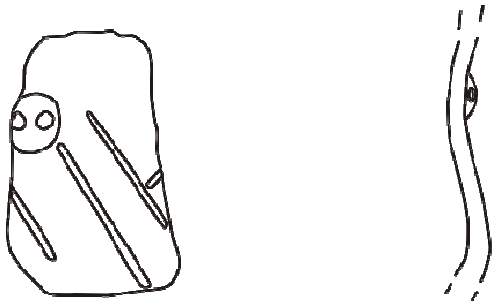
Arslantepe, Persiani-Conti 1993, Res: 8/10, 10/3

Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 Yılı

KATALOG 58

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 YILI
Açma	M4
Seviye	-6.70/-6.80
Kod – No	AAN 39
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (7.5 YR 2.5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Küçük çömlek parçası çok küçük boyutlardadır. Gövde üzerinde baskı oluk tekniğinde bezeme uygulanmıştır. Ayrıca tek kulp uygulaması vardır. Fakat kulp ufak tutamak şeklinde yapılmıştır.

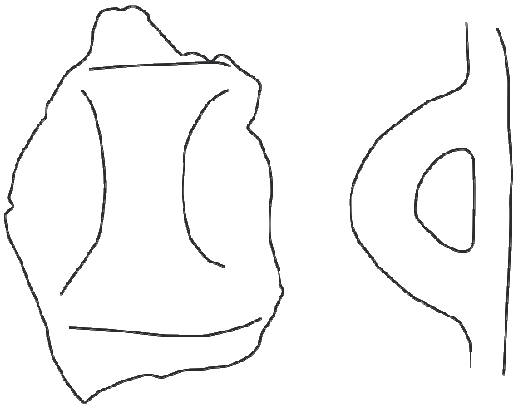
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984

KATALOG 59

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 YILI
Açma	O5 a+c
Seviye	III Nolu silodan
Kod – No	AAN 269
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da şerit kul olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49-50- 53-51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

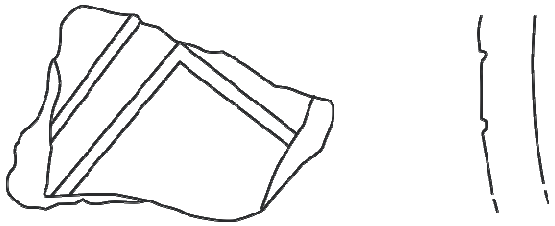
Yerleşim:Dilkaya Höyüğü 1984

KATALOG 60

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 yılı
Açma	LGb
Seviye	-3.49/-3.74
Kod – No	ABD 70
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (7.5 YR 2.5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçasıdır. Gövde üzerinde baskı oluk tekniğinde bezeme uygulanmıştır. Birbirine paralel çizgilerden oluşmaktadır. Oluk bezeme E.Tr. Kültürü'nün I. Evresinden III evresine kadar uygulanmış bir bezeme dir. Dairesel oluk ve oluk bezeme E.Tr kültürünün tipik bezemesi olarak kabul edilir. E.Tr. II de görülür. En yaygın olduğu dönemdir.

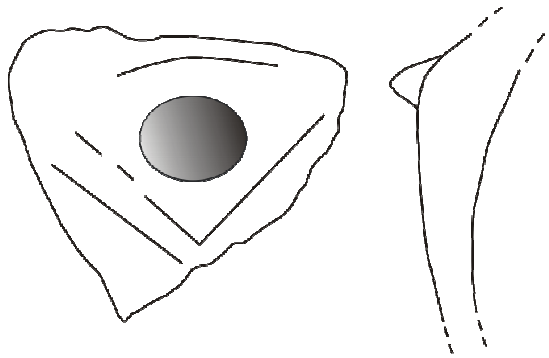
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 yılı

KATALOG 61

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 yılı
Açma	O5a
Seviye	-5.75/-6.00
Kod – No	ADT 249
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Çap 12 cm dir, Gri (5 YR 5/1 hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçasıdır. Ağız kenarı dışa dönük ağız kenarının hemen altında yiv bulunmaktadır. Boyun kısmında taşkın bir memecik bulunmaktadır. Dik boyunlı olan parça üzerindeki bezemeyle tamamlayıcı unsur gibi görünmektedir.

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 85, fig: 5

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XCIV, fig:3

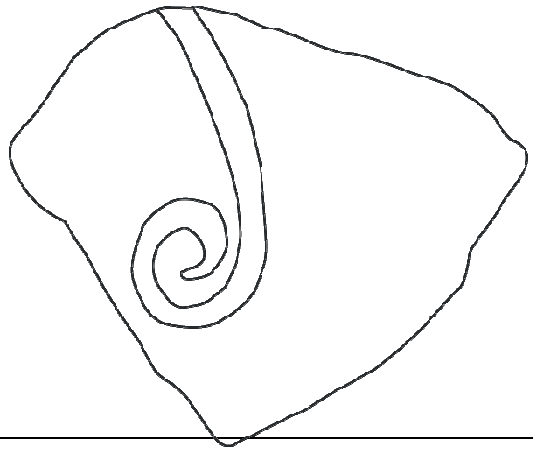
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1984 yılı

KATALOG 62

Resim:

Çizim:

Tarih	1984 yılı
Açma	LGb
Seviye	-3.49/-3.74
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası çift rekli olan parça üzerinde kabartma tekniğinde spiral bezeme uygulanmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde bu teknikle karşılaşmaktayız. Mal ve teknik özellikleri açısından E.Tr. Kültürü'nün özelliklerini yansıtmaktadır.

Güzelova, Koşay 1976, Lev: 86

Korucutepe, Kelly-Buccelatti 1978, Lev: 120/a-c

Sos Höyük, Sagona 2000, Res: 9/7, 11/3

Gümüşpınar, Özfırat1999, s, 204, Çiz: 2/4

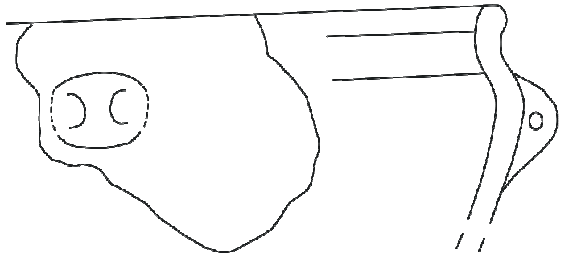
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 63

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	N5d
Seviye	-4.35
Kod – No	ABI 140
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Çap 30 cm dir. Devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Çanak parçası dışa dönük ağız kenarlı kısa boyunludur. Ağız kenarının hemen altında yivle mevcuttur. Ayrıca ağız kenarında gövdeye geçişte E.Tr. Kültüründe sevilerek kullanılan ip delikli kulpu görmekteyiz. İp delikli kulplarda kulpun ortasından ip geçecek kadar delinmiştir. Buda bu kapların iple asılarak kullanıldığını düşündürmektedir.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 32/2 – 26/22

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XX – XXVI

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

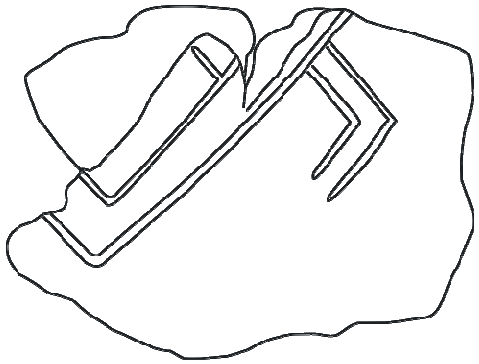
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 64

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	N5d
Seviye	-4.40
Kod – No	AEO 28
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**.**

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Bezemeli gövde parçası, gövde üzerinde kazıma teknikte yapılmış bezeme hakimdir. Bezemede köşe yapan düz hatlar görülmektedir.Kazıma tekniği E.Tr. Kültürünün geç evresinde karşımıza çıkar genellikle E.Tr. II/III ve III evresinde uygulanmıştır.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 119 – 124

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XCIV

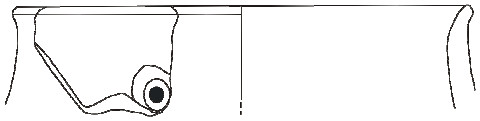
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 65

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	N5a
Seviye	-4.08/-4.74
Kod – No	AFA 91
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Çap 15,5 cm dir. Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçası ağız dışa dönüktür. Boyun kısmında baskı oluk tekniğinde iç içe çukurluklardan oluşan bezeme uygulanmıştır.

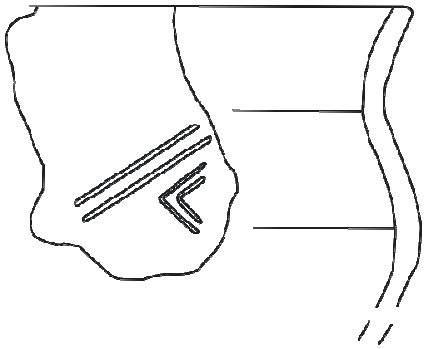
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 66

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	N5a
Seviye	-4.65
Kod – No	AFA 139
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Çap 8 cm dir. Gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

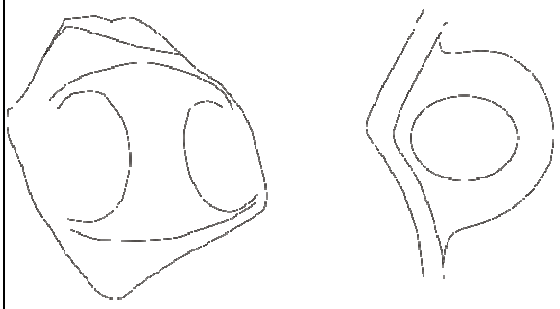
Küçük boyutlu çömlek parçası ağız kısmı dışa dönük kısa boyunlu, boyundan gövdeye geçişte hafif bir keskinlik vardır. Gövde üzerinde kazıma tekniğinde bezeme uygulanmıştır. Kazıma tekniği E.Tr. Kültürü'nün geç evresinde karşımıza çıkar genellikle E.Tr. II/III ve III evresinde uygulanmıştır.

Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 67

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	O5c
Seviye	-6.62/6.66
Kod – No	AFB 69
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

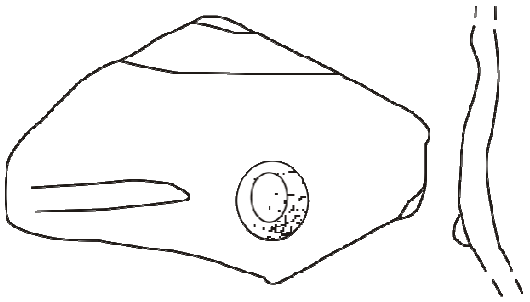
Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 68

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	N5c
Seviye	-3.46/4.55
Kod – No	AFJ 489
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası. Gri renkte olan gövde parçasının üzerinde baskı oluk tekniğinde iç içe dairesel çukurlar ve bir paralel oluk uygulanmıştır. Ayrıca tutamak mevcuttur.

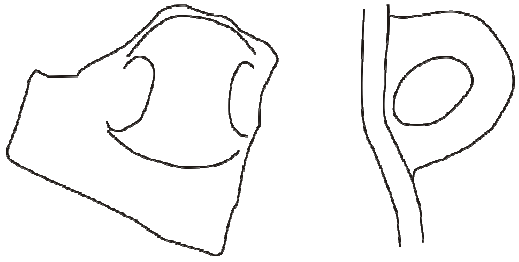
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1985 yılı

KATALOG 69

Resim:

Çizim:

Tarih	1985 yılı
Açma	O5d
Seviye	-5.70/-6.24
Kod – No	AFK 200
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131
Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3
Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

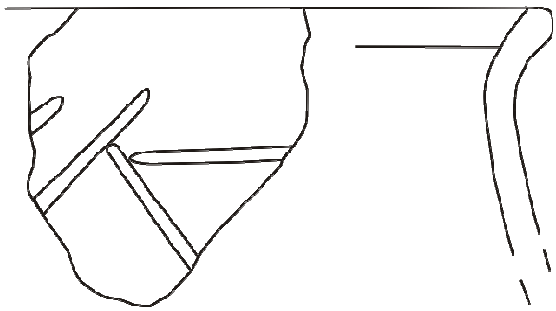
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1986 yılı

KATALOG 70

Resim:

Çizim:

Tarih	1986 yılı
Açma	O5d
Seviye	-5.40/-6.12
Kod – No	AER 40
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Çap 16 cm dir., Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçası kiremit – kahverenginde olan parçada ağız kısmı dışa dönük ve ağız kenarı boyuna geçişte keskinlik mevcuttur. Dik boyunlu olduğu anlaşılan boyun parçasında baskı oluk teknikte bezeme uygulanmıştır. Bezeme özellikleri açısından kültürün yayılım gösterdiği birçok alanda bu tekniği görmekteyiz.

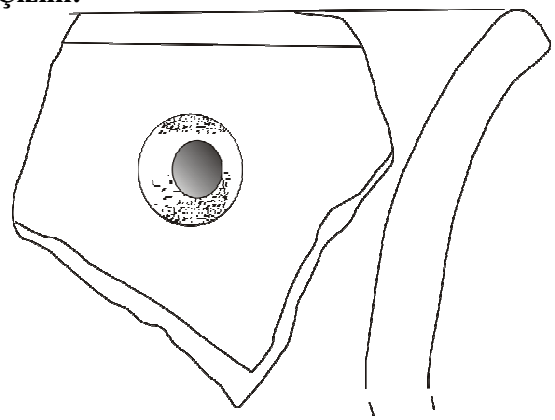
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1986 yılı

KATALOG 71

Resim:

Çizim:

Tarih	1986 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	AFM 197
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Çap 17 cm dir. Kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçasıdır. Ağız kenarı dışa dönük kiremit kahve renkli olan parçanın boyun kısmında iç içe geçmiş parmak baskı tekniğinde yapılmıştır. Dik boyunlu olan parça üzerindeki bezemeyle tamamlayıcı unsur gibi görünmektedir. Katalog: 64

Karagündüz, Vaçin 2001, lev: LXX fig:1, Lev: XCVI

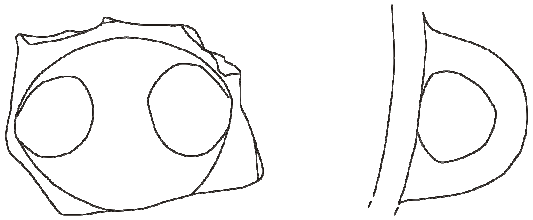
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1986 yılı

KATALOG 72

Resim:

Çizim:

Tarih	1986 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	AJJ 86
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:
Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadısı, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131
Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3
Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

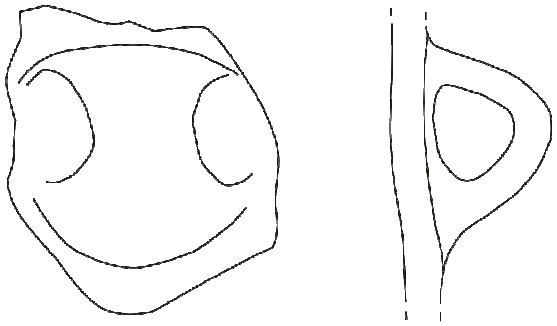
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1986 yılı

KATALOG 73

Resim:

Çizim:

Tarih	1986 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	ALG 321
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Krem (7.5 YR 7/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

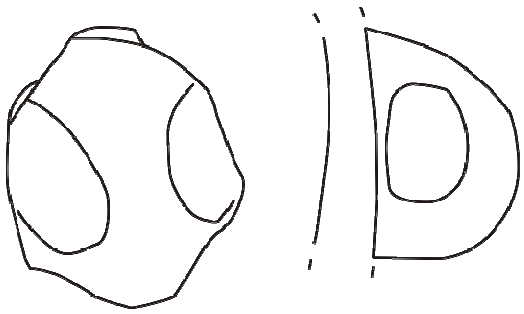
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1986 Yılı

KATALOG 74

Resim:

Çizim:

Tarih	1986 yılı
Açma	LGb
Seviye	-3.49/-3.74
Kod – No	AMA 600
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131
Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49
Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3
Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

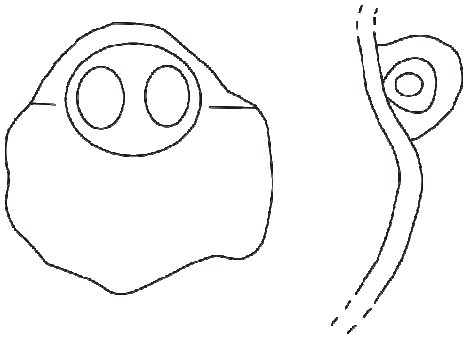
Yerleşim: Dailkaya Höyüğü 1987 yılı

KATALOG 75

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	ADF 265
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

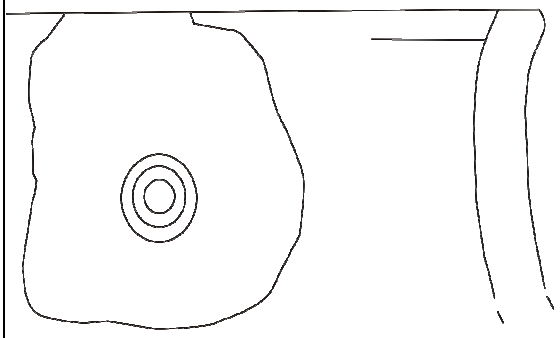
Yerleşim:Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 76

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	AFC 2
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal,

Tanım:

Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçasıdır. Ağız kenarı dışa dönük kiremit kahve renkli olan parçanın boyun kısmında iç içe geçmiş parmak baskı tekniğinde yapılmıştır. Dik boyunlu olan parça üzerindeki bezemeyle tamamlayıcı unsur gibi görünmektedir.

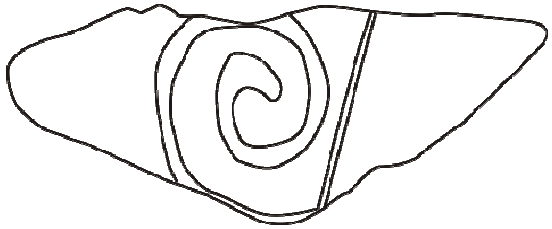
Karagündüz, Vaçin 2001, lev: LXX fig:1, Lev: XCVI

Yerleşim:Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 77

Resim:

Çizim:

Tarih	1987
Açma	
Seviye	
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:
Gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:
Gövde parçası gri renkli olan parça üzerinde kabartma tekniğinde spiral bezeme uygulanmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde bu teknikle karşılaşmaktayız. Mal ve teknik özellikleri açısından E.Tr. Kültürünün özelliklerini yansıtmaktadır.

Güzelova, Koşay 1976, Lev: 86

Korucutepe, Kelly-Buccelatti 1978, Lev: 120/a-c

Sos Höyük, Sagona 2000, Res: 9/7, 11/3

Gümüşpınar, Özfırat1999, s, 204, Çiz: 2/4

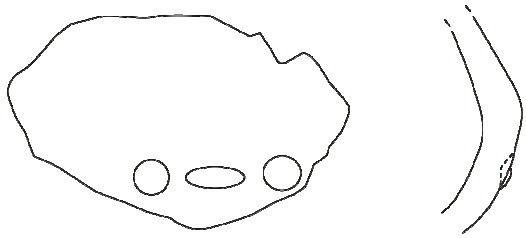
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 78

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	LGb
Seviye	-3.49/-3.74
Kod – No	ARE 466
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal,

Tanım:

Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

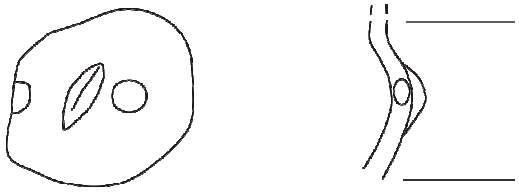
Gövde parçası, parçadan anlaşıldığı gibi şişkin karınlı olan bir çömleğe ait olmalıdır. Parmak baskı-oluk tekniğinde parça üzerinde bezeme uygulanmıştır. Ayrıca bu dairesel çukurlukların arasında memecik–tutamak unsuru uygulanmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok bölgede bu bezeme uygulanmıştır. Teknik olarak kültürün geç evresinde uygulanan bu teknik kültürün geç evresini yansıtmaktadır. Baskı oluk tekniğinde yapılan bezeme E.Tr. Kültürü'nün I ve III evrelerinde yaygın kullanım görmüştür. Daha çok E.Tr kültürünün II evresinde bol miktarda uygulanmıştır.

Yerleşim:Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 79

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	ARE 56
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, parçadan anlaşıldığı gibi şişkin karınlı olan bir çömleğe ait olmalıdır. Parmak baskı-oluk tekniğinde parça üzerinde bezeme uygulanmıştır. Ayrıca bu dairesel çukurlukların arasında memecik–tutamak unsuru uygulanmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok bölgede bu bezeme uygulanmıştır. Teknik olarak kültürün geç evresinde uygulanan bu teknik kültürün geç evresini yansıtmaktadır.

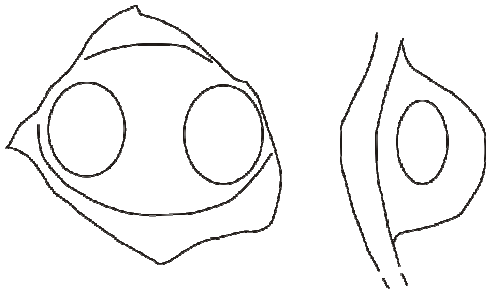
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 80

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	ATZ 321
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadisi, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçevan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4: 3

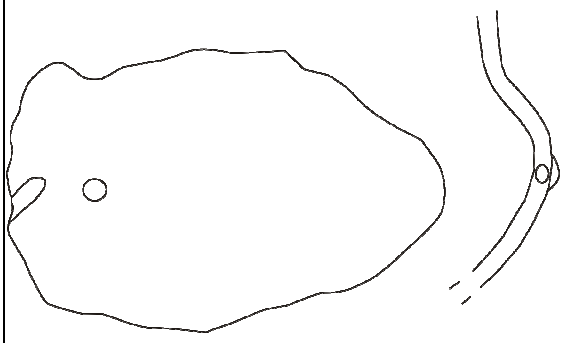
Yerleşim:Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 81

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	BBH 522
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, parçadan anlaşıldığı gibi şişkin karınlı olan bir çömleğe ait olmalıdır. Parmak baskı-oluk tekniğinde parça üzerinde bezeme uygulanmıştır. Ayrıca bu dairesel çukurlukların arasında memecik–tutamak unsuru uygulanmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok bölgede bu bezeme uygulanmıştır. Teknik olarak kültürün geç evresinde uygulanan bu teknik kültürün geç evresini yansıtmaktadır. Daha çok E.Tr. II de karşılaştığımız bezeme stili E.Tr. I ile III evreye kadar uygulanmaktadır.

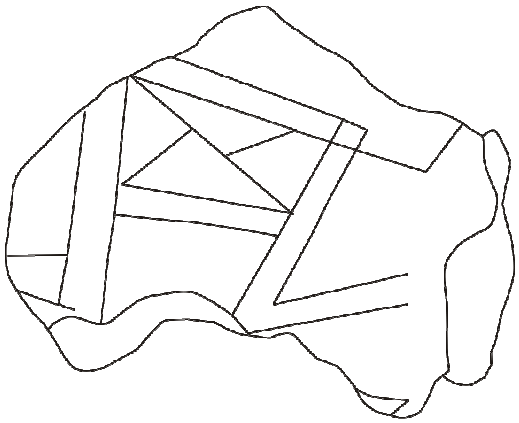
Yerleşim: Dilkaya Höyüğü 1987

KATALOG 82

Resim:

Çizim:

Tarih	1987 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	BCK 47
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası. Gövde üzerinde Kazıma tekniğinde bezeme yapılmıştır. Birbirini kesen paralel çizgiler gövde üzerinde canlılık kazandırmıştır. E.Tr. Kültürü'nün geç evresine ait bir bezeme uygulamasıdır. Kültürün II/III ve III evresinde daha çok görülür.

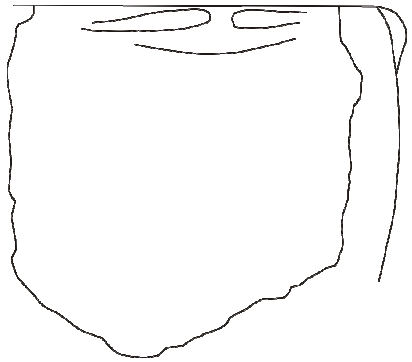
Geoy Tepe, Sagona 1984, fig; 123: 262-263.

Yerleşim	KATALOG 83

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (7.5 YR 2.5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı.

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Basit çanak parçasıdır. Ağız kenarı içe dönük olan çanakta ağız kısmının hemen yanında parmak delikli kulp uygulaması vardır. Yalancı parmak delik dediğimiz kulp uygulaması vardır.

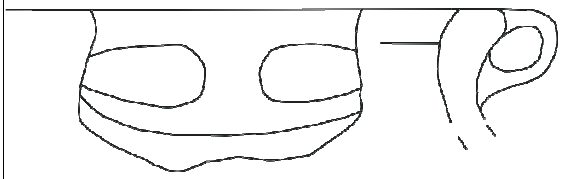
Yerleşim: Dilkaya 1990

KATALOG 84

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	ADG 324
Mal Grubu	Gri Mal

Tanım:

Siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadısı, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçıvan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

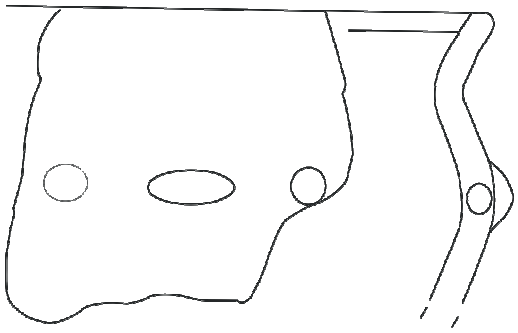
Yerleşim: Dilkaya 1990

KATALOG 85

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	BEK 221
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Çanak parçası, kiremit kahverenginde olan çanak kısa boyunludur. Basit ağızlı çanak boyundan gövdeye geçişte hafif bir keskinlik vardır. Gövde üzerinde baskı – oluk tekniğinde dairesel bezeme uygulanmış ve ayrıca memecik "tutamak" da uygulanarak canlılık kazandırmıştır. Kültürün yayılım gösterdiği birçok merkezde karşımıza çıkmaktadır. Form ve mal özellikleri açısından E.Tr. Kültürü'nün tipik örneklerindendir.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 12. 8-9.

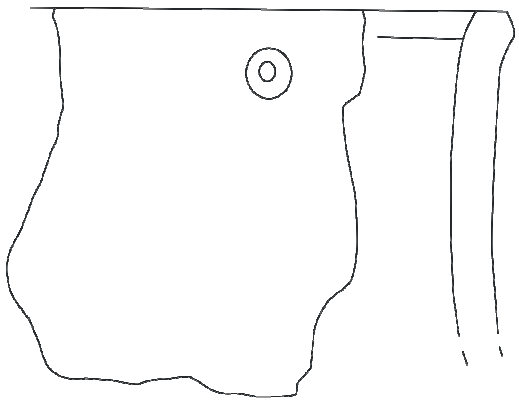
Yerleşim: Dilkaya 1990

KATALOG 86

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	BZH 40
Mal Grubu	Çift Renkli Mal

Tanım:

Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçasıdır. Ağız kenarı dışa dönük çift renkli olan parçanın boyun kısmında iç içe geçmiş parmak baskı tekniğinde yapılmıştır. Dik boyunlu olan parça üzerindeki bezemeyle tamamlayıcı unsur gibi görünmektedir.

Karagündüz, Vaçin 2001, lev: LXX fig:1, Lev: XCVI

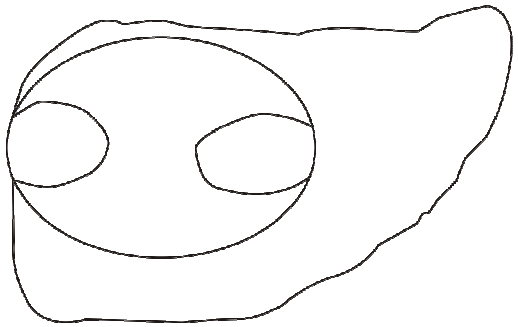
Yerleşim: Dilkaya 1990

KATALOG 87

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	BZH 44
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Gövde parçası, E.Tr. çanak çömleğinde yaygın olarak gördüğümüz, kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde çoğunlukla tek kulp uygulaması görülür. Parmak delikli kulp Doğu'da, Urmiye ve Van Gölü Havzası, Orta Aras Vadısı, Trialeti'de oluşan bölgeden, bölgeye özgü bir kulp olarak görülür. Parmak delikli ya da Nahçıvan kulp olarak adlandırılır.

Dilkaya, Kozbe 1987, lev: 121 – 131

Liz, Burney 1957, s, 181, Fig: 17–38–49–50- 53–51.

Geoy Tepe, Sagona 1984, fig: 50–49

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 65 fig: 3

Gümüşpınar, Özfırat 1999, s, 204, Çiz: 2/5

Yuvadamı Nekropolü, Özfırat 1993, s, 371, Çiz: 3

Tepe Şurki, Özfırat 2004, s, 315, Res: 4

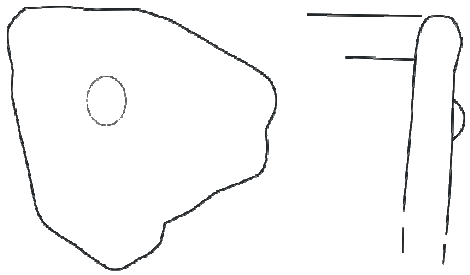
Yerleşim: Dilkaya 1990

KATALOG 88

Resim:

Çizim:

Tarih	1990 yılı
Açma	
Seviye	
Kod – No	CAB 61
Mal Grubu	Kiremit-Kahve Mal

Tanım:

Kahve (5 YR 4/3) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

Karşılaştırma ve Değerlendirme:

Boyun parçasıdır. Ağız kenarı dışa dönük ağız kenarının hemen altında yiv bulunmaktadır. Boyun kısmında taşkın bir memecik bulunmaktadır. Dik boyunlu olan parça üzerindeki bezemeyle tamamlayıcı unsur gibi görünmektedir.

Sos Höyük, Kıguradze and Sagona 2003, s, 85, fig: 5

Karagündüz, Vançin 2001, lev: XCIV, fig:3

5. GENEL DEĞERLENDİRME

5.1. Mimari ve Yerleşim Sistemi:

E.Tr Kültürü'nün mimarisinde, iki ana plan tipinin öne çıktığını görmekteyiz. Bu planlar; yuvarlak planlı (Çizim 1) ve dikdörtgen-kare planlı (Çizim 2) yapılardır. Bu tiplerin varyasyonları görülür: Örneğin yuvarlak plan dışında oval veya dairemsi plan, dikdörtgen-kare planda ise karemsi veya köşeleri yuvarlatılmış planlar vardır.[102]

Van Gölü Havzası'nda yapılan sistematik kazılarda ele geçen veriler ışığında, Van Gölü Havzası'nda Tilkitepe'de[103] yürütülen üç dönemlik kazılarda herhangi bir evresine ait mimari tespit edilememiştir. Korfmann'ın kazı notlarınından yola çıkarak, Geç Kalkolitik döneme ait Periyot I'de taş temelsiz yuvarlak planlı bir yapı geleneğinin söz konusu olabileceğini ifade eder.[104] Bir diğer önemli merkezimiz Karagündüz 7. yapı katı mimarisi taş temelsiz, tümüyle kerpiçten yapılmıştır. Dikdörtgen, kare plan uygulanmıştır. Bu dikdörtgen ve kare planın dışında 7-5 m çapı olan bir de yuvarlak planlı bir yapı söz konusudur.[105] Taş temelin kullanılmadığı Karagündüz 7. yapı katı mimarisinde kerpiç, ana malzemedir.

Diğer önemli merkez Dilkaya'dır.[106] IV ve V yapı katlarında N5 açmasında yürütülen çalışmalarda IV ve V yapı katlarında, dikdörtgen, kare ve yuvarlak planın uygulandığı yapılar ortaya çıkarılmıştır. Stratigrafik tabakalaşma da yuvarlak planlı evlerin, dikdörtgen planlı olanlara göre daha erken döneme tarihlenebilecek önerilmiştir.[107] E.Tr. Kültürü mimarisinde iki ana plan tipinin öne çıktığı görülmektedir. Bu plan tipleri; "yuvarlak

---

[102] Harald Hauptman,"Norşuntepe", *Arkeoatlas,* 2003; 22–24; Marcella Frangipane-Palumbi Palmieri,"CulturalDevelopments at Arslantepe at the Beginning of Third Millennium B.C" *Origini* 12/2, 1983, 523–574.

[103] Manfret Korfmann, *"Tilkitepe",* Tubingen, 1982, 229

[104] Korfmann, a.g.e., 338

[105] 1997 yılında ortaya çıkarılan ve höyüğün merkezi konumunda yer alan bu dairesel yapının öncüleri büyüklüğü ve depolama olanakları nedeniyle bir kamusal yapı olabileceği düşünülmüştür. Gülriz Kozbe, "Acivity Areas and Social Organization within Early Trans-Caucasian Houses at Karagündüz Höyük*, VAN", A. View from the Hinglands Archaelogical Studies in Honour of C. Burney.* (Ed. A. Sagona)*,* Ancinet Near Easrtern Studies Supplement 12, 2004, 35-45.

[106] Atlan Çilingiroğlu ve Zafer Derin, *XIII Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 1992, 471 – 472.

[107] Gülriz Kozbe, *Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, 105.

planlı" ve " dikdörtgen – kare planlı" yapılarıdır. Kültürün yayılım gösterdiği tüm coğrafyada her iki plan tipinin uygulamalarını rahatlıkla görebilmekteyiz.[108]

Van Gölü Havzası, İTÇ kazıları Göl'ün doğu sahilinde dört höyükte yapılmıştır. En önemli verileri sistematik bir şekilde kazısı yapılmış olan Karagündüz 7. yapı katı ve Dilkaya IV ve V yapı katlarında almaktayız. Bu kazıların sonuçlarına göre Van Gölü Havzası'nda E.Tr. mimarisinde: yuvarlak, dikdörtgen ve kare planlı yapıların varlığından söz edebiliriz. Yuvarlak planlı yapılar kültürün yayılım gösterdiği coğrafyada erken evresinde ortaya çıktığını görmekteyiz. Yuvarlak planlı yapılara havzada Dilkaya Höyükte rastlamaktayız. N5 açmasında ortaya çıkarılan iki yuvarlak yapılının varlığı bize yuvarlak planlı olan yapıların daha erkene tarihlendirilebileceklerini düşündürmektedir. Sistematik kazılarda ele geçen çanak çömlek form ve mal özellikleri açısından kültürün II. evresine tarihlendirilir. Bugüne değin yapılan yüzey araştırmalarında bulunan İTÇ'ye ait yerleşmelerin %76'i höyüktür. %20'si kale tipi yerleşimler ve %4 mezarlık alanıdır. İlerleyen yıllarda yapılacak olan araştırmalar ile bu oranın Van Gölü Havzası ölçeğinde daha da yoğun bir hal alacağını düşünmekteyiz. Kökten, Burney ve Rotmann'ın Van Gölü Havzası'nda yaptıkları yüzey araştırmalarında İTÇ dönemine ait yalnızca höyükler belirlenmiştir. Özfırat'ın yaptığı yüzey araştırmalarında ki son bulgular tüm bölgede büyük çapta ovalardaki höyüklerden tanıdığımız İTÇ yerleşim sisteminin dağ eteklerindeki kayalık tepelerin üzerinde de yer almasının bu dönem yerleşim sistemi konusundaki bilgilerimize yeni sonuçlar eklemiştir.[109]

[108] Tamaz Kıguradze-Antonio Sagona, "On the Originis of the Kura-Araxes Cultural Complex", *Archaeology ın Borderlands: Investigations in Caucasia and Beyond* (Ed. A.T. Smith and K.S. Rubinson), Los Angeles, 2003, 38.

[109] Aynur Özfırat, "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara, 2006; 145.

5.2. *Çanak Çömlek:*

Malzememiz içerisinde bulunan ve üç mal grubuna ayrılan çanak çömleklerin en büyüğünü çift renkli mal grubu oluşturur. Çift renkli mal grubu %54 oranıyla temsil edilmektedir. El yapımı, iyi derecede açkılı ve astarlıdır. Dış yüz siyah, iç yüz kahve veya kırmızımsıdır. Bu mal grubunda çanak çömleklerde dış yüz siyah, boyun ve ağız kenarı kiremit ya da kahve renktedir. Dik ağızlı uzun boyunlu ve oval gövdeli ya da kapalı ağızlı ve yuvarlak gövdeliler, çanaklarda ise basit ve açık ağızlılar yuvarlak gövdeliler hakimdir. Dışa dönük ağız kenarlı çömlekler malzememiz arasında en yaygın olanıdır. Dışa dönük ağız kenarlı çömleklerde boyun kısımları yüksek boyunlular ve alçak boyunlular olarak ayrılırlar. Bu grupta en çok sayıda olanlar ise yüksek boyunlu çömleklerdir. İncelediğimiz çömlek örneklerinin %80'nini yüksek boyunlular oluşturur. Parçaların çoğu üzerinde boyun kısmını gövdeden ayıran keskinlik gözlenmektedir. Bezeme bu mal grubumuzda yaygın kullanım görmüştür. Malzememiz arasında gördüğümüz bezeme tekniği "kazıma bezeme" hemen hemen tüm E.Tr coğrafyasında karşımıza çıkan bir tekniktir. Kültürün daha geç evresinde yaygınlaştığı düşünülen bu tip bezemenin en güzel örnekleri Kuzeybatı İran'daki yerleşimlerde ve Van-Muş Bölgesi, Elazığ ve Malatya Bölgesi yerleşimlerinde görmemiz mümkündür.[110] Malzememiz içindeki ikinci ve bol miktarda görülen bezeme tekniği ise "baskı-oluk" bezemesidir. Daha çok çömleklerde uyglanan baskı oluk tekniği sevilerek kullanılmıştır.Baskı oluk bezeme kültürün erken evresinden başlayarak kültürün sonlarına kadar kullanılmıştır. Dairesel oluk ve oluk bezeme (groove and dimple), bu bezeme türünün ilk çeşitlenmesidir. Van ve Muş bölgesi yerleşimlerinde bu tekniğin yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu mal grubumuzda kültürün II evresine tarihlenen Nahcıvan kulp bol miktarda vardır. Çift renkli mal grubunun benzerlerine, Dilkaya Va, Vb ile IV: İTÇ II-III, Arslantepe VI C: İTÇ I-II, Han İbrahim Şah X: İTÇ I-II, Sos Vc: İTÇ I-II, Taşkun Mevkii İTÇ I, Pulur XI: İTÇ II-III'da karşılaşılmaktadır. Ayrıca yüzey araştırmalarında rastlanılmaktadır. Bu nedenle çift renkli mallar İTÇ I, II ve İTÇ III evresinde görülür.

İkinci mal grubumuz ise Gri Maldır. Siyah ve gri renkte olan bu mal grubu %30 oranıyla temsil edilir. El yapımı, iyi derecede açkılı ve astarlıdır. İnce ve orta kum ve taşçık

[110] Bu konuda detaylı bilği için bakınız; Burney-Lang, *The Peoples of the Hills:* Ancient Ararat and Caucasian, London, 1971: 43 vd. Aynur Özfırat, "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara, 2006, 207; a.y., "2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara, 2004, 15 – 32. Gülriz Kozbe, *Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir,1987, 36. Pınar Vançin, *Van Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği,* Çanakkale, 2001, 25.

katkılıdır. İç ve dış yüz siyah renktedir. Bu mal grubunda da yüksek ve alçak boyunlu olmak üzere çömlekler vardır. Çanaklar ise basit ve açıkağızlılar, yuvarlak gövdeliler hâkimdir. Dudak altı yivli ve içe dönük ağız kenarlı çanakların tümü yayvan görünümlüdür. Bu tür çanaklarda gövde ile ağız kenarı birbirinden dudak altına yapılmış bir keskinlikle ayrılmıştır. Ağız çaplarına göre derinlikleri fazla olmayan çanaklarda kulp veya tutamağa rastlanılmaz. Bezeme çanaklarda rastlanılmayan bir unsurdur. Üç adet baskı oluk teknikte bezeme vardır. Çömleklerde yaygın kullanım gören bezeme tekniği ise kazıma ve baskı oluk tekniğidir. Genellikle küçük kaplardan oluşur. ArslantepeVI B: İTÇ II-III, Taşkun Mevkii İTÇ II, Kümbet İTÇ II-III, Değirmentepe II: İTÇ I-II, Pulur XIII: İTÇ I-II, Han İbrahim Şah XI: İTÇ I-II, Yaylıyaka II, ve Karakaya baraj kazılarıyla birlikte Tepecik İTÇ II'da, karşılaşılmaktadır. Ayrıca yüzey araştırmalarında rastlanılmaktadır. Bu nedenle gri mallar İTÇ I ve II'de yoğun olarak görülmekle birlikte İTÇ III'de de devam etmiştir.

Son grubumuzu ise %15 ile kiremit-kahve mal temsil eder. El yapımı, kaliteli işçiliğe sahip olan mal grubu iyi derecede açkılı ve astarlıdır. Kahve ya da kiremit hamurludur. Bu mal grubu daha çok çanak çömlek parçalarından oluşmaktadır. Bu grupta bezeme kazıma ve baskı oluk tekniğindedir. Hamurun renginde astarlıdır. Orta kum ve taşçık katkılıdır. Norşuntepe 24-21 İTÇ II-III, Pulur XI İTÇ II, Dilkaya V İTÇ II-III, Sos Vb İTÇ II-III, Arslantepe Vc İTÇ II-III karşılaşılmaktadır. Bu nedenle kiremit-kahve mal İTÇ II ve ağırlıklı olarak III evrede rastlamaktayız.

İncelediğimiz çanak çömleğin en önemli karakteristik özelliği son derece kaliteli örneklerin görüldüğü astar ve açkı uygulamasıdır. Siyah renk bu çanak çömleğin karakteristik özelliği olmakla birlikte açık ve koyu kahverengi, gri ve koyu gri malzememiz içindeki çanak çömleğinin dış yüzeyinde en çok rastlanılan renklerdir. İncelenen malzeme içinde siyah renk %80'lik bir orana sahiptir. Ayrıca dış yüzün siyah iç yüzün ise açık kahverengi veya devetüyü renginde olması kültürün ilk evresinden beri uygulanan (renk kontrası) karakteristik bir özelliktir. Genelde iki renkte olan renk alacalanmaları da sıkça görülen bir durumdur. Kapların dış yüzlerinde gözlenen bu renk alacalanmasının söz konusu dönemdeki fırınlamada var olan teknik yetersizlikten çok bilinçli yapılmış bir süsleme unsuru olduğu vurgulanmaktadır. Tümüyle el yapımı olan çanak çömleğin kil hamuru çok özenli arıtılmamıştır ve kum, taşçık ve mika en yaygın karşılaşılan katkılardır. Orta ve iri kum taşçık katkı daha çok büyük boyutlu kaplarda yaygın iken küçük kase ve çanaklarda daha küçük boyutlu katkı söz konusudur. Özellikle açkı kalitesi acısından çeşitlilik söz konusudur.

Malzememiz deki çanak çömlek örneklerinde genelde orta kalitede açkılama gözlenirken kaliteli açkılama örnekleri sınırlı kalmaktadır. Genelde iyi ve orta derecede pişmeye sahip olan örneklerinde renk özelliklerine bağlı olarak ve kesit incelemeleri ışığında kontrollü fırınlama söz konusudur. Açkı ve astar genelde çanak çömleğin hem iç hem de dış yüzeyine uygulana bilmektedir. Malzememiz arasında tüm mal gruplarında %85 oranında temsil edilen çömlekler genellikle yüksek ve alçak boyunludurlar. Bunu %15 ile çanaklar izler. Dışa dönük ağız kenarlı çömlekler en çok görülen formdur. Bu çömleklerde bezeme fazla bir çeşitlilik göstermez genellikle "kazıma ve baskı-oluk tekniğinde" bezeme uygulanmıştır. Boyun kısmını gövdeden ayıran keskinlik gözlenmektedir. Oval gövdeli olan çömleklerin bazılarında keskinlik yoktur. Yüksek boyunlu çömlekler en çok rastlanılan formdur. Bu form tipi kültürün erken evresi özelliğinin bir göstergesidir. Dışa dönük ağız kenarlı ve yüksek boyunlu çömleklerin ağız çapları 8 – 24 cm. arasında değişmektedir. Kulp ve tutamak çömlek formunda yaygın bir kullanım görmüştür. Tüm çömleklerde toplam 21 adet parmak delikli kulp "Nahçıvan kulp" boyun parçalarında ise toplam 10 adet parmak delikli kulp ile birkaç örnekte ise ip delikli kulp, yalancı parmak delikli kulp, şerit kulp örneği mevcuttur. Yalancı delikli kulp işlevini yitirmiş ve parmakla tutulmayacak kadar ufaktır. Nahçıvan kulp uygulaması diye tanımlanan kulp E.Tr. II döneminin karakteristik özelliğidir. Bu özellik kültürün sonlarına doğru küçülerek yok olmaya başlayacaktır. Bunlar muhtemelen kulp yapma geleneğine alışmış çömlekçinin vazgeçemediği uygulamadır. Çömleklerin üzerinde baskı oluk-dairesel oluk, kazıma ve kabartma bezemeler uygulanmıştır. Baskı oluk-dairesel oluk bezemede oluk çizgiler, oval oluklar ve çift başlı sarmal motifi de kullanılmıştır.

Dışa dönük ağız kenarlı ve alçak boyunlu çömlekler E.Tr malzememiz içerisinde fazla olmasa da temsil edilmektedir. Ağız çaplarında bir genellemeye gitmek mümkün değildir. Genelde 8 – 18 cm arasındadır. Küçük çömlekler ince cidarlıdır. Bazı çömleklerde alçak boyun kısmından gövdeye geçiş oldukça yumuşak iken, bazı örneklerde bu geçiş sert hatlarla yapılmıştır. E.Tr çanak çömleğin karakteristik özelliği olan yabancı terminolojide "rail – rim" olarak geçen pervaz ağız kenarını ana malzememiz içerisinde bir örnekle temsil edilmektedir. (Katalog: 50) Kültürün erken evresinin bir özelliği olan pervaz ağız kenarını tek örnekle temsil edilmesi önemli bir bulgudur. Fakat kültürün erken evresinin formu tam olarak tespit edilmediğinden tartışma konusudur. Diğer taraftan bu yerleşmelerin çoğunda alçak

boyunlu çömleklerde vardır. Alçak boyunlu çömleklere Van Gölü çevresindeki yerleşme yerlerinde Nahçıvan kulptan sonra E.Tr. II'nin en tipik özelliğidir.[111]

E.Tr. çanak çömleğinde üç ana tipte bezeme söz konusudur; "kabartma bezeme", "kazıma bezeme" ve "baskı–oluk bezeme" ana bezemelerdir.[112] Bezeme unsurunda bölgesellikten söz edilebilir. Erken dönemim tipik özelliği olarak görülen, zengin ve kalın kabartma bezemenin en güzel örnekleri Ermenistan, Gürcistan ve Kuzeydoğu Anadolu'daki birçok merkezde görülmektedir. Kültürün ilk evresinde kullanılan kabartma bezeme kap daha tamamıyla kurumadan, kapların üzerine sert bir cisimle yapılacak motiflerin çizilmesi ve ince kıl şeritlerin bu çizgiler üzerine yapıştırılmasıyla elde edilir. Bu tip bezemede görülen örnekleri ise kıvrımlı çift spiraller, köşeli sarmallar, paralel doğrular arasında geometrik bezeme örnekleri kültür için tipik bir uygulamadır.[113] Kabartma ve kazıma bezemenin en özel türleridir. Bir diğer önemli bezeme tekniği "kazıma bezeme" hemen hemen tüm E.Tr coğrafyasında karşımıza çıkan bir tekniktir. Kültürün daha geç evresinde yaygınlaştığı düşünülen bu tip bezemenin örnekleri Kuzeybarı İran, Van-Muş Bölgesi, Elazığ ve Malatya Bölgesi yerleşimlerinde görmemiz mümkündür.[114] Bir diğer bezeme tekniği ise "baskı-oluk" bezemesidir. Baskı oluk bezeme E.Tr. I'den E.Tr. III dönemine kadar karşımıza çıkmaktadır. Dairesel oluk ve oluk bezeme (groove and dimple), bu bezeme türünün ilk çeşitlenmesidir. Van ve Muş bölgesi yerleşimlerinde bu tekniğin yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz.

---

[111] Charles A. Burney, *Anatolia Studies VII,* 1958, 186.

[112] Antinio Sagona-Cludia Sagona, "Excavations at Sos Höyük, 1998-2000 Fifth Preliminary Report", Ancient Near Eastern Studies 37, 2000, 63 – 64, fig; 14

[113] Gülriz Kozbe, *Van-Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, s, 14. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

[114] Bu konuda detaylı bilği için bakınız; Burney-Lang, *The Peoples of the Hills:* Ancient Ararat and Caucasian, London, 1971: 43 vd. Aynur Özfırat, "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara, 2006, 207; a.y., "2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara, 2004, 15 – 32. Gülriz Kozbe, *Van Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir,1987, 36. Pınar Vançin, *Van Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği,* Çanakkale, 2001, 25.

6. SONUÇ

Tez çalışmamızda Yakındoğu'nun en büyük kültürlerinden biri olan Erken Transkafkasya Kültürü'nün Van Gölü Havzası'ndaki gelişim süreci ele alınmıştır. Bu çerçevede tezimizin ana malzeme grubu Van Müzesi'ndeki satın alma yoluyla gelen Erken Transkafkasya Kültürü malzemesi ve Dilkaya Höyüğü çanak çömleğidir. Bu materyali değerlendirirken öncelikle Van Gölü Havzası'ndaki ve Doğu Anadolu'daki sistematik kazılar temel alınmıştır. Havza'nın İlk Tunç Çağ Kültürü'nü değerlendirmede söz konusu malzemenin dışında kazılar ve yüzey araştırması verileri birlikte değerlendirilmiştir. Van Müzesi'ne satın alma yoluyla gelmiş olan tez malzememizde karşılaştığımız en büyük sorun, malzemenin buluntu durumları konusunda bilgi olmayışıdır. Bu nedenle tez malzememizde form, mal ve bezeme özelliklerinden yola çıkarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Söz konusu çanak çömlek gruplarımız kültürün yayılım gösterdiği çok geniş bir alanda varlık göstermiştir. Kuzeybatı İran'da, Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da ve Filistin'de görülmektedir. M.Ö. IV bin yılın ortalarından itibaren görülmeye başlayan bu kültürün topluluklarının bugüne kadar elde edilen arkeolojik veriler ışığından yola çıkarak Kafkaslar üzerinden Doğu Anadolu'ya (Van, Muş, Erzurum, Elazığ, Malatya), Kuzeybatı İran'da (Godin Tepe, Yanıktepe, Haftavan Tepe, Geoy Tepe, Hasanlu) ve sonra da daha güneyde Amik Ovası (Çatal Höyük, Tell el Cüdeyde, Tell Tainat, Tell Dhahad vb.) ile Filistin'e (Khirbet Kerak/Beth Yerah, Beth Shan, Affula) kadar ulaştıkları kabul edilmektedir.

Toplamda 88 parça olan malzememiz arasında 54 adet tüm kap, 34 adet çanak çömlek parçası bulunmaktadır. İncelediğimiz çanak çömlekler içinde mal grupları üçe ayrılmaktadır: "çift renkli mal", "gri mal" ve "kiremit-kahve mal". Tüm çanak çömlek el yapımıdır. Genelinde iyi derecede açkılı ve astarlıdırlar. Orta kum ve taşçık katkılıdır. İlk ve en büyük grubu %54 ile çift renkli mal grubu oluşturur. Bu mal grubunda dış yüz siyah, iç yüzü ise kahve veya kiremit kırmızısıdır. Çift renkli mal grubun da ki çanak çömleklerde dış yüz siyah, boyun ve ağız kenarı kahve veya kiremit renktedir. Bezeme bu mal grubumuzda yaygın kullanım görmüştür ve daha çok çömlekler üzerinde uygulanmıştır. Malzememiz arasında gördüğümüz bezeme tekniği "kazıma bezeme" hemen hemen tüm E.Tr coğrafyasında karşımıza çıkan bir tekniktir. Kültürün daha geç evresinde yaygınlaştığı düşünülen bu tip bezemenin en güzel örnekleri Kuzeybarı İran'daki yerleşimlerde ve Van-Muş Bölgesi yerleşimlerinde, Elazığ ve Malatya Bölgesi yerleşimlerinde görmemiz

mümkündür.[115] Sıklıkla görülen ikinci bezeme tekniği ise "baskı-oluk"dur. Daha çok çömleklerde uygulanan baskı oluk tekniği sevilerek kullanılmıştır ve E.Tr. I'den E.Tr. III dönemine kadar karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kabartma ve dairesel oluk tekniğinin de birlikte uygulandığı gözlemlenmiştir. Kabartma bezeme E.Tr. Kültürü'nün ilk evresinde ortaya çıkarak yayılmıştır. Erken dönemin özelliği olan kabartma bezeme tekniği E.Tr yerleşimlerinde görülmektedir. Tepeçik, Değirmentepe, Pulur/Sakyol, Norşuntepe, Han İbrahim Şah, Karaz ile Pulur örneklerinde sevilerek kullanılmıştır. Farklı evrelerde farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Dairesel oluk ve oluk motifi E.Tr. I çanak çömleği için tipik olarak kabul edilir. E.Tr. II'de de varlığını sürdürür. Oluk bezeme tekniği E.Tr. Kültürü'nün I ile III evresine kadar kullanılan bezeme tekniğidir. Dairesel oluk ve oluk bezeme, oluk bezeme tekniğinin en erken şeklidir.[116] Parmak baskı olarak adlandırdığımız bezeme türüne ise kültürün yayılım gösterdiği birçok yerleşim yerinde rastlamaktayız. Ernis malzemesi üzerindeki parmak baskıdan dolayı E.Tr. II'ye tarihlendirilmektedir. E.Tr. Kültürü'nün geç evresine ait kazıma bezeme ana malzeme grubumuz içerisinde birkaç örnekle temsil edilmektedir. (Katalog: 47). Dairesel oluk ve oluk bezeme (groove and dimple), bu bezeme türünün ilk çeşitlenmesidir. Van ve Muş bölgesi yerleşimlerinde bu tekniğin yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu mal grubumuzda kültürün II evresine tarihlenen Nahcıvan kulp bol miktarda vardır. Kültürün yayılım gösterdiği tüm coğrafyada görülen mal grubumuzun bu özelliği kültürün ilk evresinde daha yoğun olarak kullanım görmüştür. Bu özellik kültürün karakteristik özelliğidir.

İkinci büyük grubumuzu ise %34 ile gri mal oluşturmaktadır. Bu mal grubunda hamur ve astar gri ya da siyahtır. Yayılım gösterdiği coğrafyada kültürün I evresinde ortaya çıkıp daha çok kültürün II evresinde kullanım görmüştür.

Üçüncü ve son grubumuz ise %15 ile kiremit-kahve mal grubudur. Bezeme çanaklarda rastlanılmayan bir unsurdur. Üç adet baskı oluk teknikte bezeme vardır. Çömleklerde yaygın kullanım gören bezeme tekniği ise kazıma ve baskı oluk tekniğidir. Yoğun olarak kültürün II-III evresine tarihlendirilmektedir.

---

[115] Burney-Lang, a.g.e., 43, Özfırat, a.g.e., 207; a.g.e., 15 – 32. Kozbe, a.g.e., 36. Vançin, a.g.e.,, 25.

[116] Gülriz Kozbe, *Van-Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, s, 99. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

Tezimizde incelediğimiz Van Müzesi'nde bulunan ve Ernis grubu adıyla bilinen malzeme Müze kayıtlarına göre 1935 yılında köylüler tarafından müzeye getirilmiştir. Ancak satın alma yolu ile Müzeye gelmiş bu eserlerin buluntu yerleri sadece eserleri getiren kişinin ifadesine dayandığından malzemenin Ernis'den gelip gelmediği tartışmalıdır. Erzen ve ekibi tarafından yapılan kazılar sırasında ortaya çıkan mezarlarda Erken Transkafkasya dönemi türünde çanak çömleklere hiç rastlanmamıştır.[117] Van Gölü'nün kuzeydoğusunda bulunan Ernis yakınlarındaki nekropol alanındaki tek bir "taş sandık mezar"dan geldiği söylenen 30 adet tüm kaptan oluşan tipik E.Tr çanak çömleği dışında, daha geç özellikler gösteren örnekler bir arada ele geçmiştir. Erzen kazılar sırasında Erken Demir Çağı'na ait çok sayıda oda mezar ve bu mezarlardan toplam 270 yakın çanak çömlekten oluşan mezar hediyeleri ele geçmiştir. Ne yazık ki bu çalışmalar sırasında hiçbir mezardan E.Tr çanak çömleği ele geçmemiştir.

Van Gölü Havzasında ki yerleşimlerden ele geçen verilerden kültürün gelişimi için son derece sınırlı bilgiler ortaya koymaktadır. Ortaya konan yaklaşıma göre Van Gölü Havzası daha çok E.T.Ç kültürünün II ve III evrelerini yaşayan bir bölge olarak görülmektedir.[118] Burney özellikle Ernis malzemesine dayanarak bölge için E.Tr. II yaklaşık olarak (M.Ö. 2700 – 2300), dönemine tarihlemektedir. Karagündüz ve Dilkaya Höyükleri de bu tablonun değişmesine katkı sunmamışlardır. Çilingiroğlu'na göre Dilkaya'da kültürün II ve III evresini rapor eder. Diğer önemli ana yerleşim olan Karagündüz'ün tabakalaşmasına göre ise tıpkı Dilkaya'da olduğu gibi E.Tr. II ve III süreçlerinde yerleşim gördüğü anlaşılmaktadır.[119] Karagündüz'den alınan karbon 14 analizinin sonucunda höyükte E.T.Ç yerleşimi için M.Ö. 2561 – 2481 tarihlerini vermektedir. Buradan ve malzemeden yola çıkılarak höyüğün E.T.Ç II ve III süreçlerine ortalama M.Ö. 2500 – 2200 tarihleri arasında devamlılığını sürdürdüğü görülmektedir.[120]

---

[117] Veli Sevin *Belleten, Cilt:* LXVIII, 2004. 359.

[118] Charles A. Burney, 1 *Anatolia Studies VII,* 1958, 186958, 178, vd. Gülriz Kozbe, *Van-Dilkaya Höyüğü 1984–1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, 67 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)
Mıchell Rotmann, .,"The Pottery of The Muş Plain and the Evolving Place of a hing Border Land", *X. Araştırma Sonuçları Toplantıs,* Ankara, 1994, 28, Altan Çilingiroğlu, 1993, 469.

[119] Veli Sevin- A. Özfırat ve E. Kavaklı, 1997, 579; V. Sevin, E. Kavaklı ve A. Özfırat, 2000, 849.

[120] Pınar Vançin, *Van-Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği,* Çanakkale, 2001, 55. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

KAYNAKLAR

ABAY, Eşref — *Die Keramik der Frühbronzezeit in Anatolien mit, "Srischen Affinitatör",* Münster, 1997.

ARSEBÜK, Güven — *Altınova'da Koyu Yüzlü Açkılı ve Karaz Türü Çanak Çömlek Arasındaki İlişkileri Sorunu; Kalkolitik Devir ve İlk Tunç Çağı I'e Geçiş Evresinde Elazığ Altınova bölgesinden Ele Geçen Koyu Yüzlü Açkılı Mallar İle Karaz Türü Çanak Çömlek Grubu İlişkileri Sorunu Üzerine bir Araştırma,* İstanbul, 1974, (yayınlanmamış doktora tezi).

ARSEBÜK, Güven — "Altınova'da (Elazığ) Koyu Yüzlü Açkılı ve Karaz Türü Çanak Arasındaki İlişkiler", *VIII. Türk Tarih Kongresi,* Ankara 1976. *Kongreye Sunulan Bildiriler* I, Ankara, 1979, 81 – 82.

ATALAY, İbrahim — *Muş Ovası ve Çevresinin Jeomorfolojisi ve Toprak Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1983.

ATALAY, İbrahim — Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No*: 9, İzmir, 1987.

ATALAY, İbrahim – MORTAN Kenan — *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İstanbul, 1997.

ATALAY, İbrahim – TETİK Mahmut – YILMAZ Ömer — *"Kuzeydoğu Anadolu'nun Ekosistemler",* Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları No: 141, Ankara, 1985.

BURNEY, Charles — "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze" *Anatolian Studies* VIII, London, 1958,

BURNEY, Charles "Hurrians and Protoındo-Eurupeans: The Ethnic context of the Early Transcacuasian Culture", *Anatolia and the Ancient Near East: Studies in Honor of Tahsin Özgüç, (*Ed. K. Emre, b. Hrouda, M. Mellink, and N. Özgüç), Ankara, 1989, 45 – 51.

BURNEY, Charles – LANG, David. Marshall
The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus, London, 1971.

ÇAVUŞOĞLU, Rafet "Eski Erciş-Çelebibağı Höyüğü Tunç ve Demir Çağı Tabakaları Üzerine Bir Değerlendirme", "*IV. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*", Bitlis/Ahlat 17-21 Haziran 2008, (baskıda).

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Ön Çalışmaları", *II Araştırma Sonuçları Toplantısı,* İzmir, 1984, 159 – 162.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü 1984 Kazıları", *VII Kazı Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1985, 152 – 162.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Kazıları 1985", *VIII Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1986, 81 – 94.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Kazısı", *IX Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1987, 229 – 247.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü 1987 Kazısı", *X Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1989, 261 – 272.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Kazısı 1988", *XI Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1990, 247 – 254.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Kazısı 1989", *XII Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1991, 271 – 276.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan – DERİN, Zafer
"Van Dilkaya Höyüğü Kazısı 1990", *XIII Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1992, 403 – 422.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Dilkaya Höyüğü Kazıları Kapanış", *XIV Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1993, 469 – 491

ÇİLİNGİROĞLU, Altan "Van Gölü Havzasın'da Üretilen M.Ö. II. Binyıl boyalı Çanak Çömleği" *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi* II (1994), 1 – 31.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan *Urartu Krallığı ve Tarihi ve Sanatı,* Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, İzmir, 1997.

DURU, Refik *Keban Projesi Değirmentepe Kazısı 1973,* ODTÜ Keban Projesi Yayınları Seri III, Sayı: 2, Ankara, 1979.

ERİNÇ, Sırrı *Doğu Anadolu Coğrafyası,* İstanbul Üniversitesi Yayınları 372, İstanbul.

ERZEN, Afif "Ünseli (Ernis) Mezarlığı", *Belleten* 111 (1964), 570 – 572. Ankara.

FRANGİPANE, Marjella "Campaign at Arslantepe – Malatya" *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1993, 213 – 229.

FRANGİPANE, Marcella. Palmieri Palumbi.
"Cultural Developments at Arslantepe at the Beginning of Third Millennium B.C"*, Origini* 12/2, 1983, 523-574.

GÜNERİ, Semih *Erken Demir Çağında Doğu Anadolu ile Traskafkasya Arasında Gelişen Kültürel İlişkiler,* (yayınlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1995.

HAUPTMANN, Harald "Norşuntepe Kazıları 1974", *Keban* 1982, Ankara,1982, 13 – 40.

IŞIKLI, Mehmet *Doğu Anadolu Erken Transkafkasya Kültürünün Karaz, Pulur ve Güzelova Malzemesi Işığında Tekrar Değerlendirilmesi,* (yayınlanmamış doktora tezi), Ege Üniversitesi, İzmir, 2005.

KELLY, M. BUCCELLATİ "The Early Bronze Age Pottery. Descriptive and Comparative Analysis", *Korucutepe Final Report on the Excavations of the Universities of Chicago, California and Amsterdam in the Keban Reservoir, Eastern Anatolia 1968-1970* (Ed. M. N. Van Loon), Amsterdam, 1978, 68-88.

KIGURADZE Tamaz. and SAGONA Antonio "On the Origin of the Kura-Araxes Cultural Complex", *Archaeology ın the Borderlands: Investigations in Cauucasia and Beyond* (Ed. A.T. Smith and K.S. Rubinson), Los Angeles, 2003, 38-94.

KORFMANN, Manfret *Tilkitepe: Die Ersten Ansatze Prahistorischer Forschung in der Öslichen Türkie, İst. Mitt. Beiheft* 26, Tubingen, 1982.

KOŞAY, Hamit Zübeyir "Karaz Sondajı", *III, Türk Tarih Kongresine Sunulan Bildiriler,* Ankara, 1943, 165 – 169.

KOŞAY, Hamit Zübeyir "Pulur (Sakyol) Kazısı 1969", *Keban 1971,* Ankara, 1971, 99 – 100.

KOŞAY, Hamit Zübeyir *Keban Projesi, Pulur (Sakyol) Kazısı 1968-1970",* ODTÜ Keban Projesi Yayınları Seri III, no: 1, Ankara, 1976.

KOŞAY, Hamit Zübeyir – TURFAN, Kemal
"Erzurum Karaz Kazısı Raporu", *Belleten* 23/91 (1959), 349 – 413. Ankara.

KOZBE, Gülriz *Van Dilkaya Höyüğü 1984 – 1986 Kazı Dönemlerinde Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği,* İzmir, 1987, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

KOZBE, Gülriz "Van-Dilkaya Höyüğü Erken Transkafkasya Keramiği" *VII Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1990, 533 – 554.

KOZBE, Gülriz "Muş Ovası Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Erken Transkafkasya Çanak Çömleği Işığında Bölgenin Erken Tunç Çağı'nın Yeniden Değerlendirilmesi", *Arkeoloji Dergisi III*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1995, 35 – 50.

KOZBE, Gülriz "Activity Areas and Social Organization Within Early Transcaucasian Houses at Karagündüz Höyük, Van", *A Vien From the Hingland Archaeological Studies in Honor of C. Burney* (Ed. A. Sagona), Ancient Near Eastern Studies Supplement 12, 2004, 35 – 45.

KÖSE, Çoşkun Nilgün *Düyarbakır Bismil Yüzey Araştırmasında (Dicle'nin Güneyi) Saptanmış Yerleşimlerin Çanak Çömlek Malzemesinin Değerlendirilmesi,* (yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2005

KUŞNAREVA, K. Kh *The Southern Caucasus in Prehistory: Stages of Cultural And Socioeconomic Development from the Eighth to the Second Millennium B.C.* (Trans. H.N. Michael from Russian. University Museum Monograph 99), Philadelphia, 1997.

LACKE, Kirsop "Vanda Yapılan Harfiyat (1938)", *Türk Tarih Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 4, 1940, 179 – 191.

MARRO, Catherina, - ÖZFIRAT, Aynur

"Pre-Classical Survey in Eastern Turkey: The First Preliminary Report: The Ağrı Dağ (Mount) Ararat Region", *Anatolia Antiqua* XI 2003

MARRO, Catherina - ÖZFIRAT, Aynur

"Pre-Classical Survey in Eastern Turkey: Second Preliminiary Report: The Erçiş Region", *Anatolia Antiqua* XII 2004, 318 – 356.

MARRO, Catherina - ÖZFIRAT, Aynur

"Pre-Classical Survey in Eastern Turkey: Third Preliminiary Report: Doğubeyazıt and the Eastern Shore of Lake Van", *Anatolia Antiqua* XIII 2005, 227 – 265.

MELLİNK, M. J. "Anatolian Chronology", *Chronologies in Old World Archaeology* (Ed. R. W. Ehrich), Cihicago Üniversty Pres, 1992, 207 – 220.

ÖKSE, Tuba *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002.

ÖKSE, Tuba *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999.

ÖZFIRAT, Aynur "M.Ö. II. Binyıl Doğu Anadolu Boyalı Seramik Kültürleri Üzerine Araştırmalar", *XI. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1994.

ÖZFIRAT, Aynur "1997 Yılı Bitlis – Muş İlleri Yüzey Araştırması", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü,* Haberler 5, 1998, 11.

ÖZFIRAT, Aynur "1997 yılı Bitlis – Muş İlleri Yüzey Araştırması Tunç ve Demir Çağları", *XVI, Araştırma Sonuçları Toplantısı* II, Tarsus, 1998.

ÖZFIRAT, Aynur "1998 Yılı Bitlis – Muş İlleri Yüzey Araştırması", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü,* Haberler 7, 1998, 14 – 15.

ÖZFIRAT, Aynur "1997 Yılı Bitlis – Muş Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağlar", *XVI. Araştırma Sonuçları Toplantısı* II, Ankara, 1999, 1 – 22.

ÖZFIRAT, Aynur "1998 Yılı Bitlis – Muş Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağlar", *17. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara, 2000, 193 – 210

ÖZFIRAT, Aynur *Doğu Anadolu Yayla Kültürleri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları İstanbul, 2001.

ÖZFIRAT, Aynur "1999 Yılı Muş İli Yüzey Araştırması: Tunç ve Demir Çağları", *18. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara, 2001c, 123 – 140.

ÖZFIRAT, Aynur – SAGONA, Antonıo "Early Bronze Age Material from İmikuşağı, East-Central Anatolia", *Mediterranean Archaeology* 9/10 (1996/1997), 127 – 147.

ÖZFIRAT, Aynur – MARRO, Catherina "2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü,* Haberler 16, 2003, 27.

ÖZFIRAT, Aynur – MARRO, Catherina "2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara, 2004, 15 – 32.

ÖZFIRAT, Aynur "Ağrı Dağı Arkeolojik Yüzey Araştırması", *Güneşin Doğduğu Yer: Doğubayazıt Sempozyumu 2003,* (Ed. O. Belli), İstanbul 2004. 89 – 102.

ÖZFIRAT, Aynur., MARRO, C., "2003 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *22. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, (Konya 2004), 299-316, Ankara 2005.

ÖZFIRAT, Aynur, MARRO, Catherina "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırmaları-2004", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü,* Haberler 20, 2005, 37-39.

ÖZFIRAT, Aynur, MARRO, Catherina, "2004 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması", *Türk Arkeoloji ve Etnoğrafya Dergisi* 2006.

ÖZFIRAT, Aynur "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Çanakkale), Ankara 2006, 143 – 162..

ÖZFIRAT, Aynur "Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2006", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı* I, (Kocaeli), Ankara 2007, 197 – 220.

ÖZFIRAT, Aynur "Transhumance on the eastern Anatolian High Plateau in the 2nd mill. B.C", *Sonderdruck aus: Archaologische Mitteilungen aus Iran und Turan,* BAND 37-2005. DIETRICH REIMER VERLAG GmbH, BERLİN

ÖZFIRAT, Aynur "A Survey of Pre-classical Sites in Eastern Turkey. Fourth Preliminary Report: The Eastern Shore of Lake Van", *Ancıent Near Eastern Studies* XLIV, 2007, Peeters Louvaın.

ÖZFIRAT, Aynur "Pre-Classıcal Survey ın Eastern Turkey.fıfth Prelımınary Report. Van Lake Basın and mt. Agrı Region", *Studı Mıcenei ed Egeo-Anatolıcı* XLVIII, 2006, Cnr-Istıtuto dı Studı Sulle Cıvılta Dell'Egeo E Del vıcıno Orıente Roma, 2006

ÖZFIRAT, Aynur "Erste Betrachtungen zum ostanatolischen Hochland im 2. Jt. V. Chr.", *Sonderdruck aus: İstanbuler Mıtteılungen Band* 51, 2001

UÇAR, Tuba Ayşe *Anadolu'da Khirbet Kerak (Karaz) Seramiği,* Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

REİLLY, Ernest B. "Tilkitepe'de İlk Kazılar (1937)", *Türk Tarih Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 4, 1940, 135 – 145.

ROTHMANN, Mıchell S. "Preliminary Report on the archaelogical Survey in the Alparslan Dam Reservoir Area and Muş Plain", *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1992, 265 – 278.

ROTHMANN, Mıchell S. "The Pottery of the Muş Plain and the Evolving Place of a Hing Border Land", *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Ankara, 1994, 281 – 294.

ROTHMANN, Mıchell S. "Environmental and Cultural Factors in the Development of Settlement in a Marginal Highland Zone", *The Archaeology of Jordan and Beyond: Essays in Honor of James A. Sauer,* (Ed. L. E. Stager, J.A. Grene and M.D. Coogan), Winona Lake, 2000, 429 – 443.

ROTHMANN, Mıchell S. – KOZBE, Gülriz "Muş in the Early Bronze Age", *Anatolian Studies* XLVII, 1997, 105 – 119.

RUSSEL, Harald. F *Pre–Classical Pottery of Eastren Anatolia,* British Archaeological Reports, Internatıonal Series: 85, Oxford, 1980.

SAGONA, Antonio *The Caucasion Region in the Early Bronze Age, Part 1 – 3.* BAR International Series 214 (iii), Oxford, 1984,

SAGONA, Antonio "Social Boundaries and Ritual Landscapes in Late Prehistoric Trans-Caucasus", *A Viev from the Hinglands Archaeological Studies in Honour of C. Burney* (Ed. A. Sagona), Ancient Near Eastern Studies Supplement 12, 2004, 475 – 538.

SAGONA, Antonio – Cludıo SAGONA
"Excavations at Sos Höyük, 1998–2000 Fifth Preliminary Report", *Ancient Near Eastern Studies* 37, 2000, 56 – 127.

SAGONA, Antonio – Cludio. SAGONA
"The Upper Levels at Sos Höyük, Erzurum: A Reinterpretation of the 1987 Campaign", *Anatolian Antiqua* XI, 2003, 101 – 109.

SMİTH, Tamaz. A. – RUBINSON, Smith. K.
Archaeology In The Borderlands Investıgatıons ın Caucasıa and Beyonds, Los Angeles, 2003, 38 – 88.

SEVİN, Veli "Van/Ernis (Ünseli) Nekropolü Erken Demir Çağ Çanak Çömlekleri", *Anadolu Araştırmaları* XIV, İstanbul, 1996 439 – 467.

SEVİN, Veli – KAVAKLI, Ersin
"Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazıları", *XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1995, 337 – 361

SEVİN, Veli – KAVAKLI, Ersin – ÖZFIRAT, Aynur

"Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1995/96 Yılı Kurtarma Kazıları", *XIX Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1997, 571–589.

SEVİN, Veli – KAVAKLI, Ersin – ÖZFIRAT, Aynur

"Karagündüz Höyüğü ve Nekropolü 1995/96 Yılı Kurtarma Kazıları", *XXI Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 1998, 571–589.

SEVİN, Veli – KAVAKLI, Ersin – ÖZFIRAT, Aynur

"Karagündüz Höyüğü 1998 Yılı Kurtarma Kazıları", *XXI Kazı Sonuçları Toplantısı* I, Ankara, 2000, 409 – 420.

SEVİN, Veli – ÖZFIRAT, Aynur

"Van Karagündüz Höyüğü Kazıları", *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi,* İstanbul Üniversitesi Yayınları 4242, (Ed. O. Belli), İstanbul, 2000, 168 – 173.

SEVİN, Veli – ÖZFIRAT, Aynur - KAVAKLI, Ersin

"Van – Karagündüz Höyüğü Kazıları (1997 Yılı Çalışmaları)", *Belleten* LXIII/238, Ankara 2000, 847 – 881.

SEVİN, Veli "The Early Iron Age in the Van Region", *Archaeology in the Borderlands: Investigations in Caucasia and Beyond,* (Eds. A. T. Smith and K. Rubinson, 2003; 180-191, Los Angeles: The Cotsen Institue of Archaeology, University of California, Monograph 47.

SEVİN, Veli "Pastoral Tribes and Early Settlements of the Van Region, Eastern Anatolia", *A View From the Highlands: Archaeological Studies in Honour of Charles Burney*, (Ed. A. Sagona), 2004; 179-203, Herent, Peeters Press: Ancient Near East Studies Supplement 12.

SEVİN, Veli "Son Tunç/Erken Demir Çağı Van Bölgesi Kronolojisi Kökeni Aranan Bir Devlet: Urartu", *Belleten, Cilt:* LXVIII, Sayı; 252, Ankara, 2005.

SÖZER, Ahmet. N *Kuzeydoğu Anadolu'da Yaylacılık,* Erzurum, 1972.

TARHAN, Mehmet Taner "Tuşpa-Van Kalesi/Demir Çağ'ın Gizemli Başkenti'ndeki Araştırma ve Kazılar", *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi,* İstanbul Üniversitesi Yayınları 4242, İstanbul, 2000, 191 – 200.

TARHAN, Mehmet. T. – SEVİN, Veli "Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları–1989", *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı 2,* 1990, 429 – 456.

TARHAN, Mehmet. T. – SEVİN, Veli "Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1990 Yılı Çalışmaları", *Belleten* 57/220, Ankara 1993, 842 – 861.

TAY/İlk Tunç – b *Türkiye Arkeoloji Yerleşmeleri,* (Ed. S. Harmankaya-B.Erdoğu), İstanbul, 2002.

ULUÇAM, Abudulselam "Eski Erciş Kalesi ve Çelebibağı Selçuklu Mezarlığı Kazısı 1992", *21. Kazı Sonuçları Toplantısı II,* Ankara, 1993, 487-511.

VANÇİN, Pınar *Van Karagündüz Höyüğü Erken Transkafkasya Dönemi Çanak Çömleği,* (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2001.

ÖZET

Yakın Doğu coğrafyasının büyük bir kesiminde varlık gösteren E.Tr Kültürü kronolojik ve coğrafi açıdan Yakın Doğu prehistoryasının en büyük kültürlerinden biridir. Bu kültüre ait insanların yerleşik düzende yaşayan, tarım ile uğraşan ve belki de daha öncekilerden farklı bir etnik gruba dahil olabileceğini araştırmacılara düşündürmüştür. Kültürün bünyesindeki bazı unsurlar onun taşıyıcısı olan halk gruplarının göçebe ve/veya yarı göçebe çoban-hayvan besicisi topluluklar olabileceğini araştırmacılara düşündürmüştür. Bu kültür, el yapımı, kazıma ve kabartma bezemeli, iyi ölçüde açkılamaya sahip bir çanak çömlek geleneği, dikdörtgen, kare ve yuvarlak planlı kerpiç ve/veya çamur dal örgü tekniğinde uygulamaları olan bir mimari geleneğe ve sabit ocakların yanı sıra taşınabilir ocak veya kap altlığı olarak düşünülen zengin bir bezeme repertuarına sahiptir.

Uzun bir zaman sürecini kapsayan E.Tr Kültürü çok geniş bir alana yayılmıştır. Doğu Anadolu E.Tr Kültürü'nün yayılım gösterdiği alan, günümüz idari bölünmesine göre Azerbaycan, Nahçıvan, Gürcistan, Ermenistan, Kuzeybatı İran ve Doğu Anadolu Bölgesi'ni kapsamaktadır. Bu geniş coğrafya içinde E.Tr Kültürü birçok alt kültür bölgelerine sahiptir. Van Gölü Havzası bu alt bölgelerden biridir. Buna bağlı olarak genel anlamda ortak özellikler göstermekle birlikte farklı çanak çömlek grupları ve kronoloji görülmektedir. "Van Gölü Havzası'nda İlk Tunç Çağı; Van Müzesi ve Dilkaya Höyüğü Buluntuları Işığında" başlığı altında bu alt kültür bölgelerinden biri olan Van Gölü Havzası ele alınmıştır. Ele alınan malzeme Van Müzesi'nde bulunan E.Tr çanak çömleğidir. E.Tr Kültürü için en önemli özellik siyah açkılı çanak çömlektir. Siyah açkı ve renk kültürün en önemli karakteristik özelliğidir. E.Tr çanak çömleğinde üç ana tipte bezeme söz konusudur; "kabartma bezeme", "kazıma bezeme" ve "baskı – oluk bezeme" ana bezemelerdir. Bezeme unsurunda bölgesellikten söz edilebilir.

Sonuç olarak Müze'de bulunan E.Tr Kültürü'ne ait çanak çömleği kültürün geniş yayılım alanı içinde alt kültür evresi olan Van Gölü Havzası Bölgesi ölçeğinde değerlendirmektir.

SUMMARY

The E.Tr culture, which had existed in a wide part of Near East geography, has been one of the most important cultures of Near East prehistory, chronologically and geographically. The men of this culture whose settled and agricultural life, and maybe possibility of their belonging to another ethnicity different from the preceding people, have kept the researchers have been thinking on. This culture contains a number of peculiarities in his structure which have inspired the researchers thinking on the possibilities that people of this culture could be nomadic and/or semi-nomadic shepherds/breeders. E.Tr culture has got a hand-made, scrape and relief decorated, a tradition of high quality polishing, an architectural tradition of the technique of rectangular, square and round planned adobe and/or mud brunch-braid application, and a rich adornment repertoire for fixed and mobile oven and pot-pads.

Covering a long period of time, E.Tr culture has spread onto a wide area. East Anatolian Karaz culture involves today's Azerbaijan, Nahcivan, Georgia, Armenia, North-west Iran and East Anatolia lands. In such a wide geography, E.Tr culture possesses various sub-cultures. Region of Lake Van is one of these sub-cultural areas. Related to this, the area indicates generally common features but at the same time there are also different pots and pans groups and chronology. Under "Early Bronze Age in the Region of Lake Van; Under the Light of the Finds of Van Museum" title, as one of these sub-cultural areas Region of Lake Van is studied. Mentioned objects are E.Tr pots and pans from Van museum. The most significant feature for E.Tr culture is black-polished pot. Black-polish and colour is the most important characteristic feature of the culture. The most significant three types of E.Tr pots and pans are 'relief adornment', 'scrape adornment' and 'press and groove adornment'. In terms of adornment regional peculiarities should be taken into consideration.

As a result, the aim of this study is to evaluate pots and pans of E.Tr in its wide-spread area, on a scale of Lake Van Region as a sub-cultural phase.

ÇANAK ÇÖMLEK KATALOĞU

I. ÇİFT RENKLİ MALLAR

II. LEVHA 1.

1. Çanak p. **;** çap 14.5 cm, yükseklik 5.6 cm, dip çapı ise 10 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çanak p. ; çap 19,5 cm, yükseklik 9,5 cm, dip çapı ise 9 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**,**
3. Çanak p. ; çap 22 cm, yükseklik 12 cm, dip çaı ise 13 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı
4. Çanak p. ; çap 24,5 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 9 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA II

1. Çömlek p. ; çap 8,5 cm, yükseklik 9,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.
2. Çömlek p. ; çap 9 cm, yükseklik 11 cm, dip çapı ise 3.5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çömlek p. ; çap 10.5 cm, yükseklik 11.5 cm, dip çapı ise 3 cm dir.Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 9.5 cm, yükseklik 11 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Çömlek p. ; çap 12 cm, yükseklik 11,5 cm, dip çapı ise 6 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

6. Çömlek p. ; çap 11 cm, yükseklik 12.5 cm, dip çapı ise 3.5 cm dir.Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
7. Çömlek p. ; çap 13 cm, yükseklik 13,5 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
8. Çömlek p. ; çap 12,5 cm, yükseklik 14,3 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA III

1. Çömlek p. ; çap 6,5 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 7 cm, yükseklik 10,2 cm, dip çapı ise 2 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çömlek p. ; çap 9,2 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 5,5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 8,6 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Çömlek p. ; çap 8,5 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı ise 6 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı.,
6. Çömlek p. ; çap 8 cm, yükseklik 12,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,
7. Çömlek p. ; çap 9 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

8. Çömlek p. ; çap 11 cm, yükseklik 17 cm, dip çapı ise 6 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle boyundan altı siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
9. Çömlek p. ; çap 10,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
10. Çömlek p. ; çap 12 cm, yükseklik 19 cm, dip çapı ise 4,5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 4/3) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA IV

1. Çömlek p. ; çap 10,3 cm, yükseklik 14 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 12,5 cm, yükseklik 13,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çömlek p. ; çap 11,5 cm, yükseklik 16 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 12,5 cm, yükseklik 15. cm, dip 5 cm yuvarlatılmış, Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışında siyah alacalanma var, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Çömlek p. ; çap 13,5 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 4,5 cm dir. Çift Renkli Kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
6. Çömlek p. ; çap 15 cm, yükseklik 19 cm, dip çapı 5,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dış yüzey boyun keskinliğinden itibaren siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
7. Çömlek p. ; çap 11,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA V

1. Çömlek p. ; çap 14 cm, yükseklik 17 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Çift Renkli Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**,**
2. Çömlek p. ; çap 14 cm, yükseklik 17 cm, dip ise 3,5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çömlek p. ; çap 13,6 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 12,5 cm, yükseklik 14,3 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Çömlek p. ; çap 13 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Devetüyü (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,
6. Çömlek p. ; çap 15 cm, yükseklik 18 cm, dip 6,5 cm, Çift Renkli Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah görünümlü, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA VI

1. Çömlek p. ; çap 12,8 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5,3 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 11,5 cm, yükseklik 16,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,

LEVHA VII

1. Çanak p. ; çap 23 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 9,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışta ağız kenarının altı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

2. Çanak p. ; çap 22,7 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 12 cm dir. Çift Renkli Kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çanak p. ; çap 21.2 cm, yükseklik 14 cm, dip çapı ise 6 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA VIII

1. Çanak p. ; çap 20 cm, yükseklik 13 cm, dip çapı ise 8,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 19,5 cm, yükseklik 18,5 cm, dip çapı ise 8,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çanak p. ; çap 27,5 cm, yükseklik 10 cm, dip çapı ise 13,5 cm dir. Çift Renkli Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı tamamen siyah görünümlü, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA IX

1. Kulp p. ; çift renkli, kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Kulp p. ; çift renkli, devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Kulp p. ; çift renkli, kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,
4. Gövde parçası, p. ; çift renkli, kiremit (2.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**,**

GRİ MAL

LEVHA X

1. Çömlek p. ; çap 11 cm, yükseklik 6,5 cm, dip çapı ise 10,5 cm dir. Gri Mal Siyah (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 8 cm, yükseklik 10 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Gri Mal Siyah (10 YR 371) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,
3. Çanak p. ; çap 25,5 cm, yükseklik 10,2 cm, dip çapı ise 13 cm dir. Gri Mal Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çanak p. ; çap 22.7 cm, yükseklik 9 cm, dip çapı ise 17.5 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA XI

1. Çömlek p. ; çap 12 cm, yükseklik 11,5 cm, dip çapı ise 6 cm dir. Çift Renkli Kahve (5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle dışı siyah alacalı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çömlek p. ; çap 13 cm, yükseklik 14.8 cm dir. Çift Renkli Kahve (5YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çömlek p. ; çap 9,5 cm, yükseklik 15,5 cm, dip çapı ise 8 cm dir. Gri Mal Siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 10 cm, yükseklik 10,5 cm, dip çapı ise 4 cm dir. Gri Mal Siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA XII

1. Çömlek p. ; çap 16,5 cm, yükseklik 18 cm, dip çapı ise 5 cm dir. Gri Mal Gri (7.5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı**,**
2. Boyun Parçası p. ; gri mal, gri (5 YR 5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

3. Kulp p. ; gri mal, gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle siyah alacalı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Çömlek p. ; çap 8 cm dir. gri mal, gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Gövde Parçası p. ; gri mal, siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA XIII

1. Çömlekçik parçası p. ; gri mal, siyah (7.5 YR 2.5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Gövde parçası p. ; gri mal, siyah (7.5 YR 2.5/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Boyun parçası p. ; çap 12 cm dir, gri mal, gri (5 YR 5/1 hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Gövde parçası p. ; gri mal, siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, iyi pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Gövde parçası p. ; gri mal, gri (5 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
6. Gövde parçası p. ; gri mal, siyah (10 YR 2/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, kötü pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
7. Boyun parçası p. ; gri mal, siyah (10 YR 3/1) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, kaba kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

KİREMİT – KAHVE MAL

LEVHA XIV

1. Çömlek p. ; çap 8 cm, yükseklik 10,5 cm, dip çapı ise 3 cm dir. Kiremit-Kahve Mal Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Çanak p. ; çap 19 cm, yükseklik 7 cm, dip çapı ise 13 cm dir. Kiremit-Kahve Mal Açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

LEVHA XV

1. Kulp p. ; kiremit-kahve mal, açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Kulp p. ; kiremit-kahve mal, krem (7.5 YR 7/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, el yapımı,
3. Gövde parçası p. ; kiremit-kahve mal, devetüyü (7.5 YR 7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum taşçık, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Gövde parçası p. ; kiremit-kahve mal, krem (7.5 YR 7/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, kötü pişirilmiş, el yapımı,
5. Gövde parçası p. ; kiremit-kahve mal, kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
6. Gövde parçası p. ; kiremit-kahve mal, kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
7. Kulp p. ; kiremit-kahve mal, krem (7.5 YR 7/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, el yapımı,

LEVHA XVI

1. Boyun p.; çap 15,5 cm dir. kiremit-kahve mal, kahve (7.5 YR 5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum-taşçık katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
2. Boyun p.; çap 16 cm dir. kiremit-kahve mal, açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
3. Çanak parçası p. ; kiremit-kahve mal, açık kahve (7.5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
4. Boyun p.; kiremit-kahve mal, kahve (5 YR 4/3) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,
5. Boyun p.; kiremit-kahve mal, açık kahve (5 YR 6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, orta kum katkılı, orta pişirilmiş, açkılı, el yapımı,

RESİMLER

www.tayproject.edu.tr

HARİTALAR

Veli SEVİN *Eski Anadolu ve TrakyaBaşlanğıçtan Pers Eğemenliğine Kadar*, İletişim Yayınları, 2003, İstanbul

Arkeoatlas

RESİMLER VE HARİTALAR LİSTESİ

HARİTALAR:

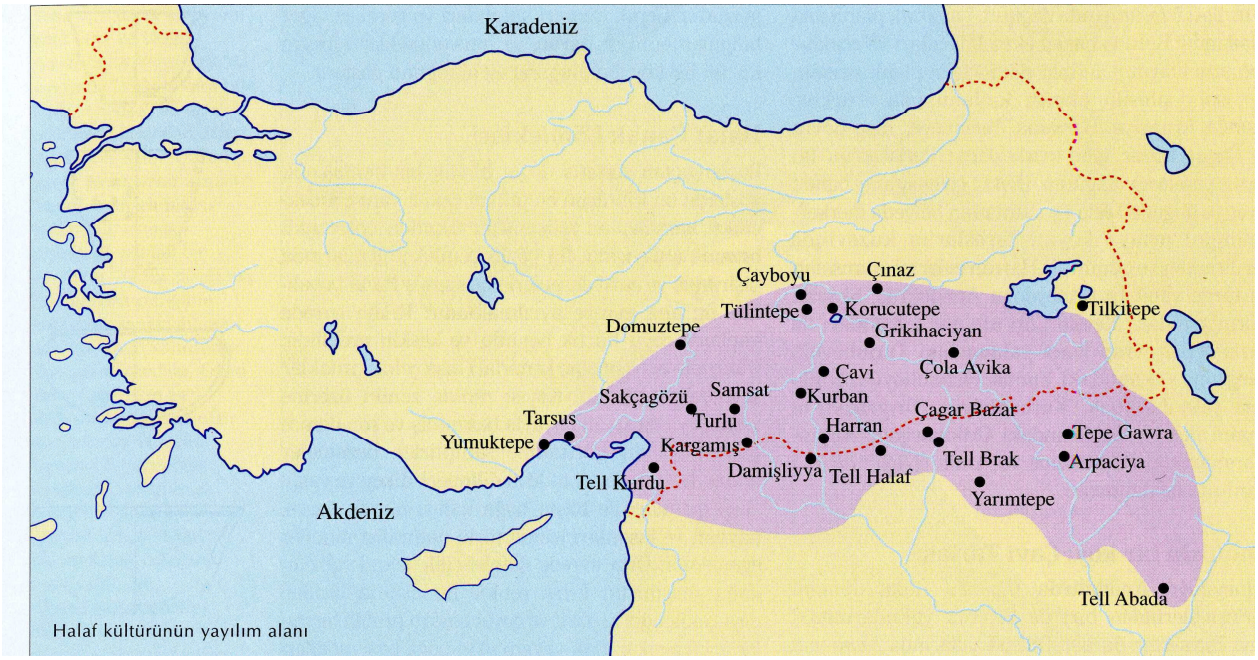
Harita 1: Halaf Kültürü'nün Yayılım Alanı
Harita 2: Erken Transkafkasya Kültürü'nün Yayılım Alanı
Harita 3: Van Gölü Havzası Erken Transkafkasya Yerleşimleri

RESİMLER:

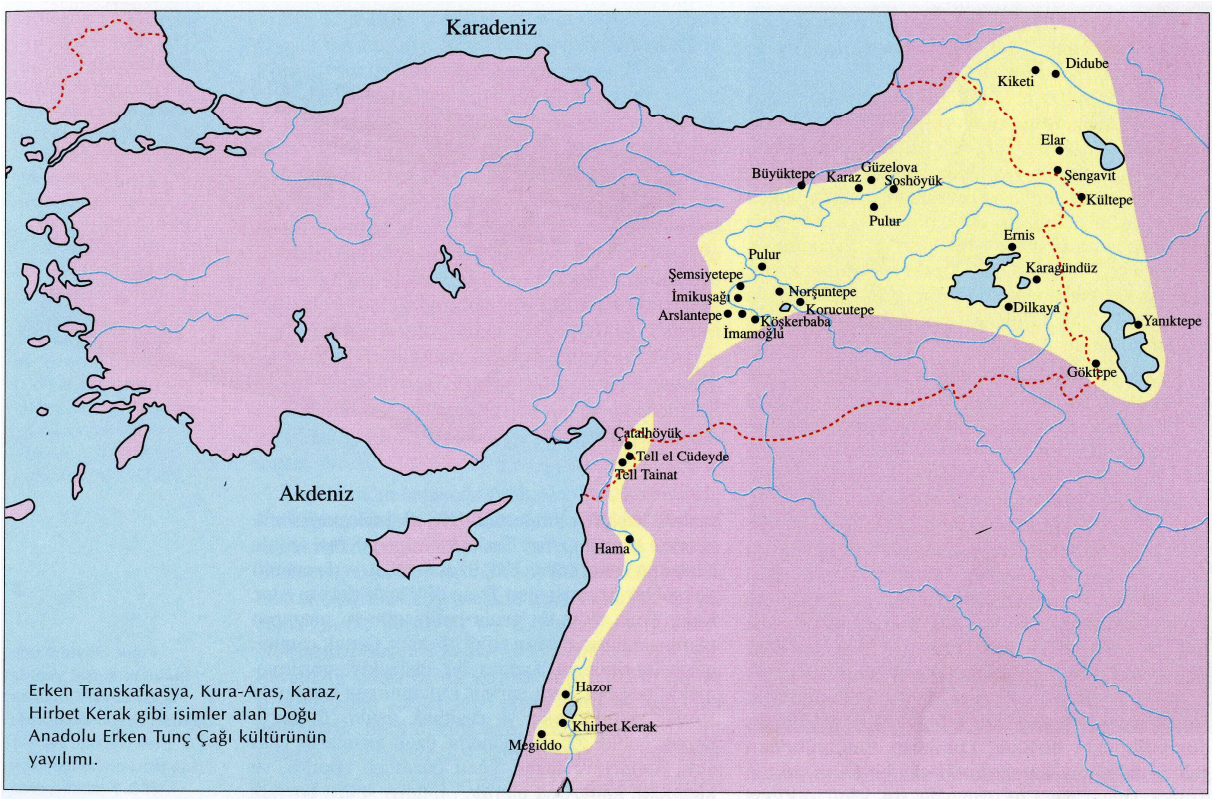
Resim 1: Tilkitepe Höyüğü
Resim 2: Van Kalesi Höyüğü
Resim 3: Dilkaya Höyüğü
Resim 4: Karagündüz Höyüğü
Resim 5: Kümbet
Resim 6: Otbiçer Höyüğü
Resim 7: Boztepe Höyüğü

ÇİZİMLER

Çizim 1: E.Tr Kültürü'ne ait Yuvarlak Planlı Ev Mimarisi
Çizim 1: E.Tr Kültürü'ne ait Dikdörtgen ve Kare Planlı Ev Mimarisi

Harita 1: Halaf Kültürü'nün Yayılım Alanı, Arkeoatlas, 2003; s. 75.

Harita 2: Erken Transkafkasya Kültürü'nün Yayılım Alanı, Veli Sevin 2003; s, 117

Harita 3: Van Gölü Havzası Erken Transkafkasya Yerleşimleri, Aynur Özfırat 2007;

Resim 1: Tilkitepe Höyüğü

Resim 2: Van Kalesi Höyüğü

Resim 3: Dilkaya Höyüğü

Resim 4: Karagündüz Höyüğü

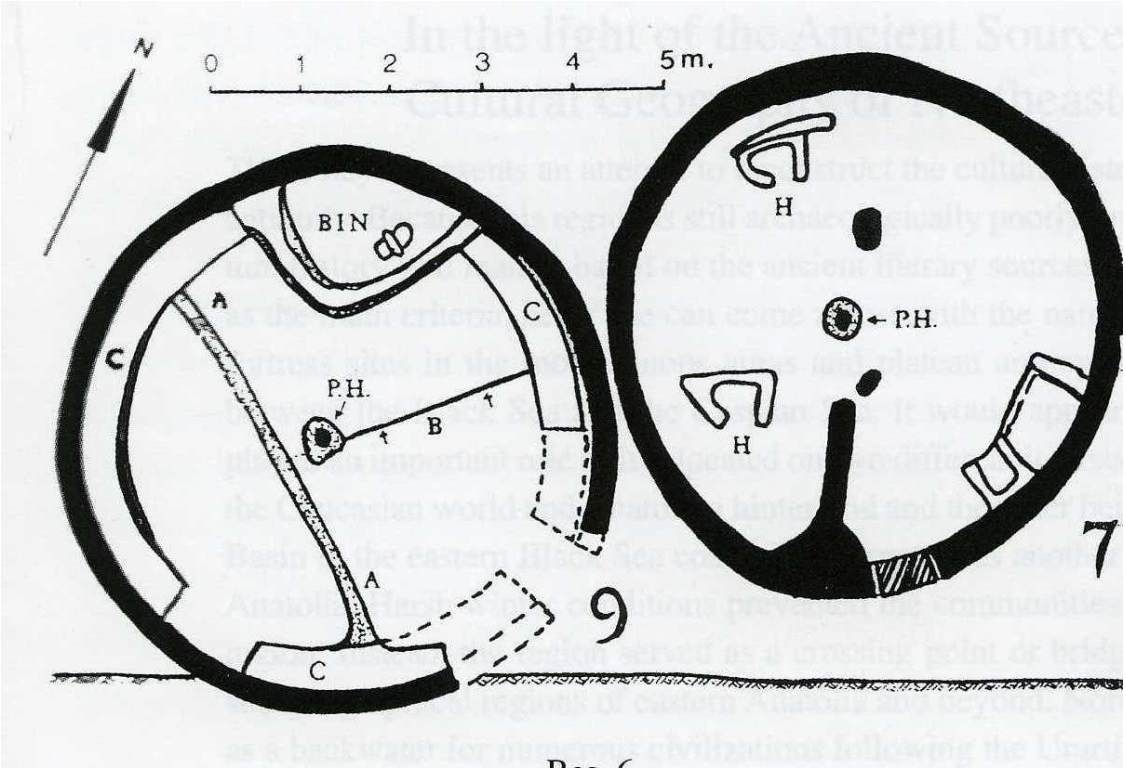
Resi 5: Kümbet Höyük

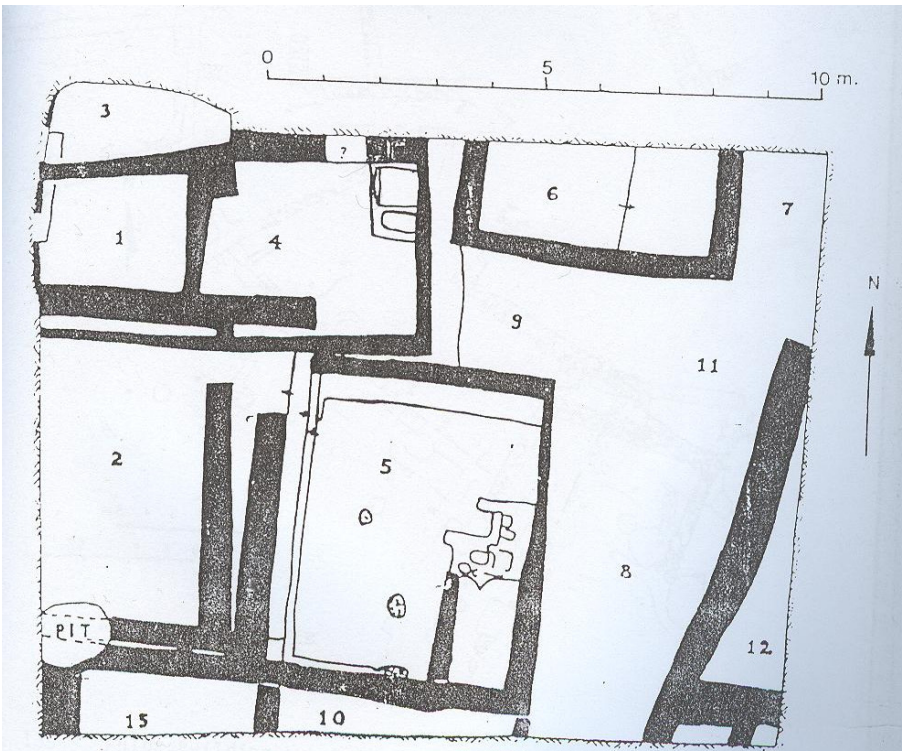
Resim 6: Otbiçer Höyüğü

Resim 7: Boztepe Höyüğü

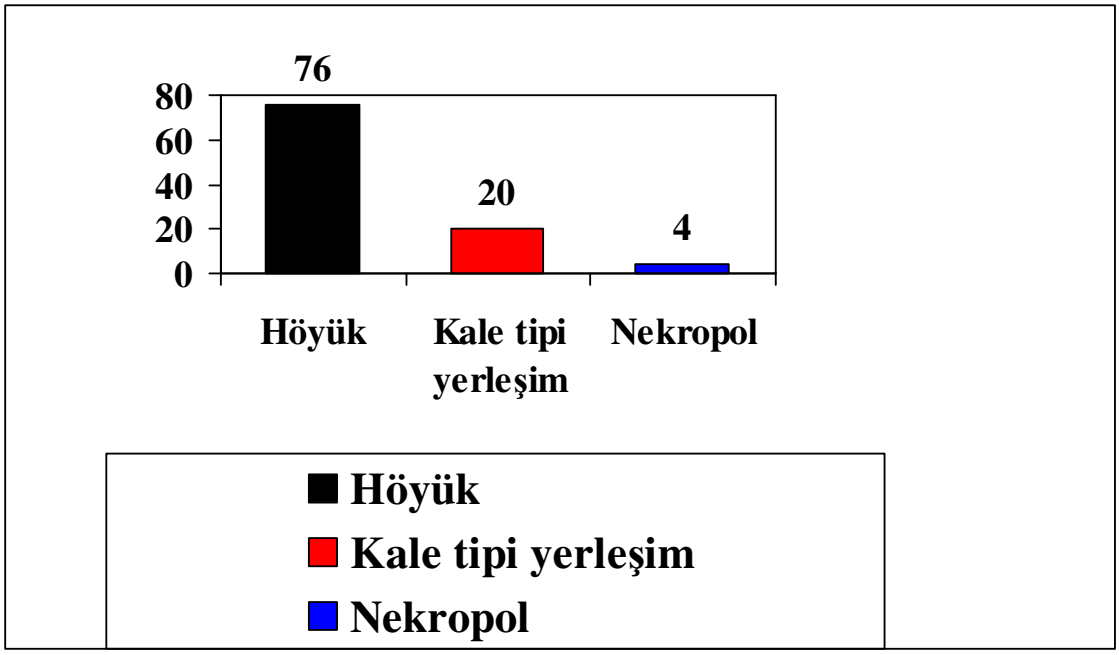
Çizim 1: E.Tr Kültürü'ne ait yuvarlak planlı ev mimarisi, Yanıktepe, Burney, 1971.

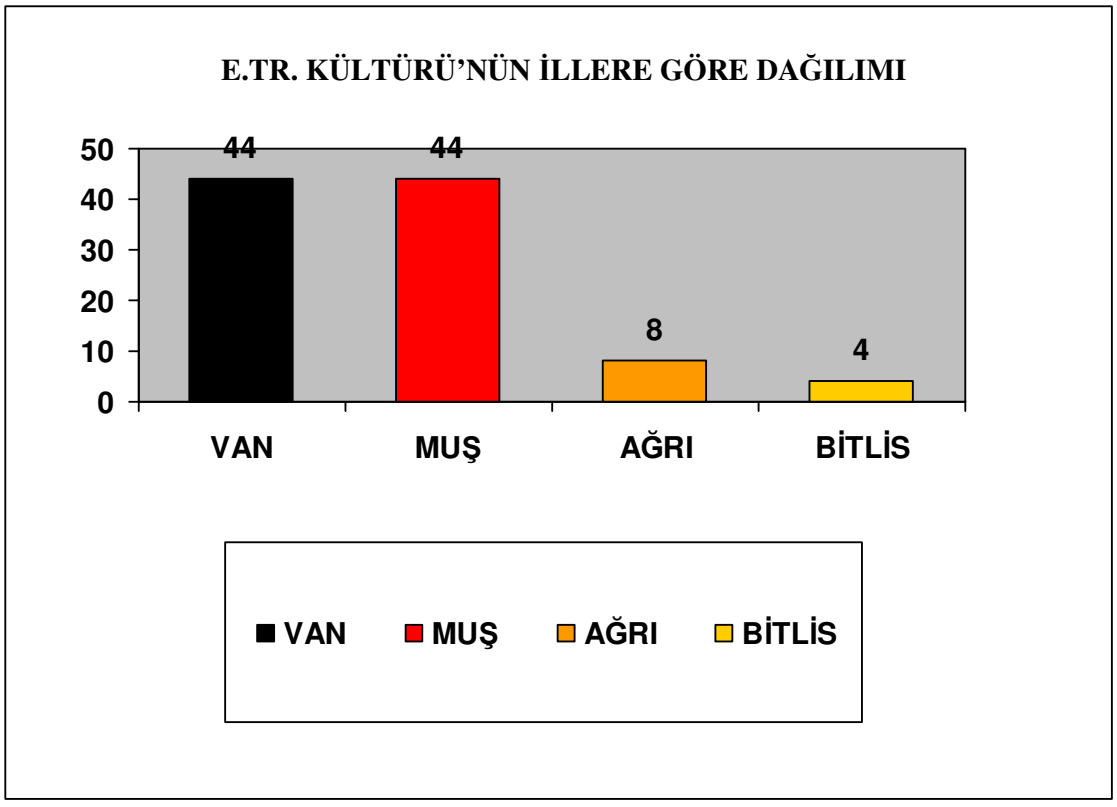
Çizim 1: E.Tr Kültürü'ne ait dikdörtgen ve kare planlı ev mimarisi, Yanıktepe, Burney, 1971.

İSTATİSTİK 1

E.TR. KÜLTÜRÜ'NÜN YERLEŞİM TİPİ DAĞILIMI

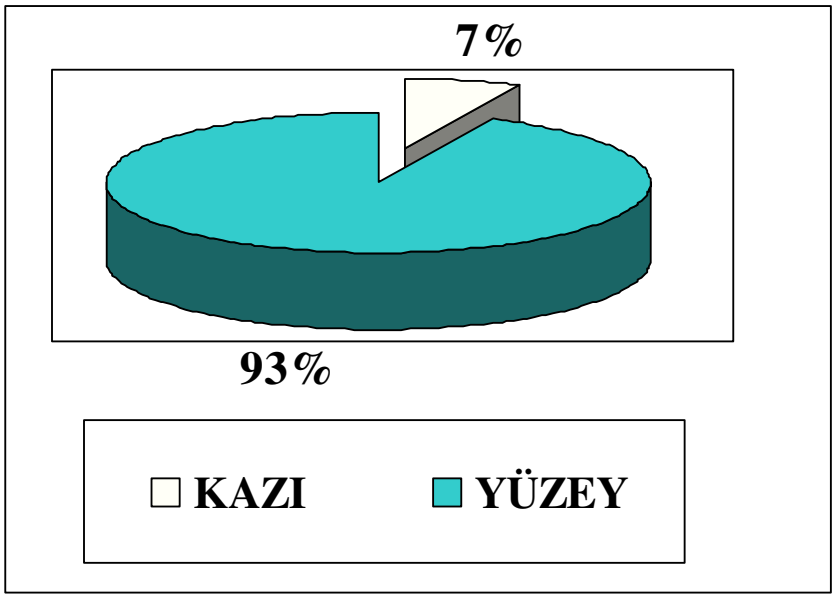

E.TR. KÜLTÜRÜ'NÜN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

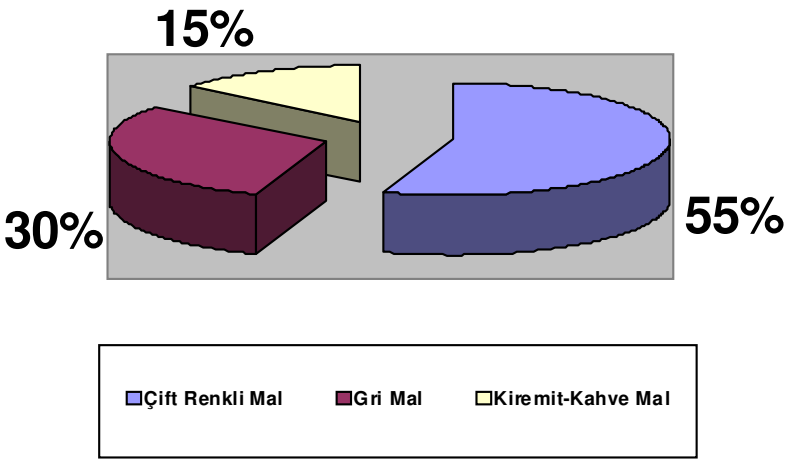

İSTATİSTİK 2

E.TR KÜLTÜRÜ'NÜN ARKEOLOJİK VERİSİ

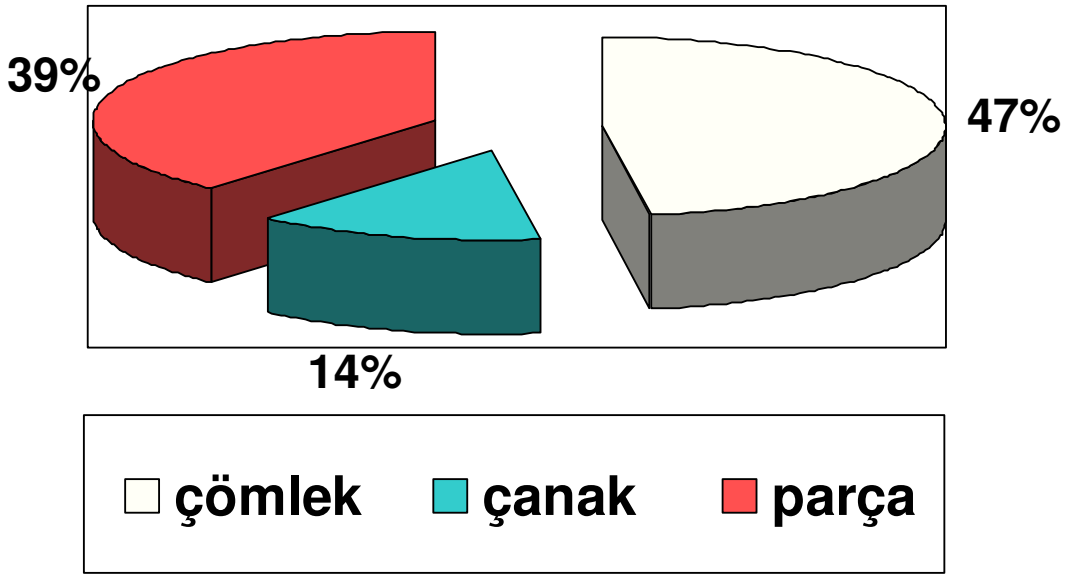

MAL GRUBU DAĞILIMI

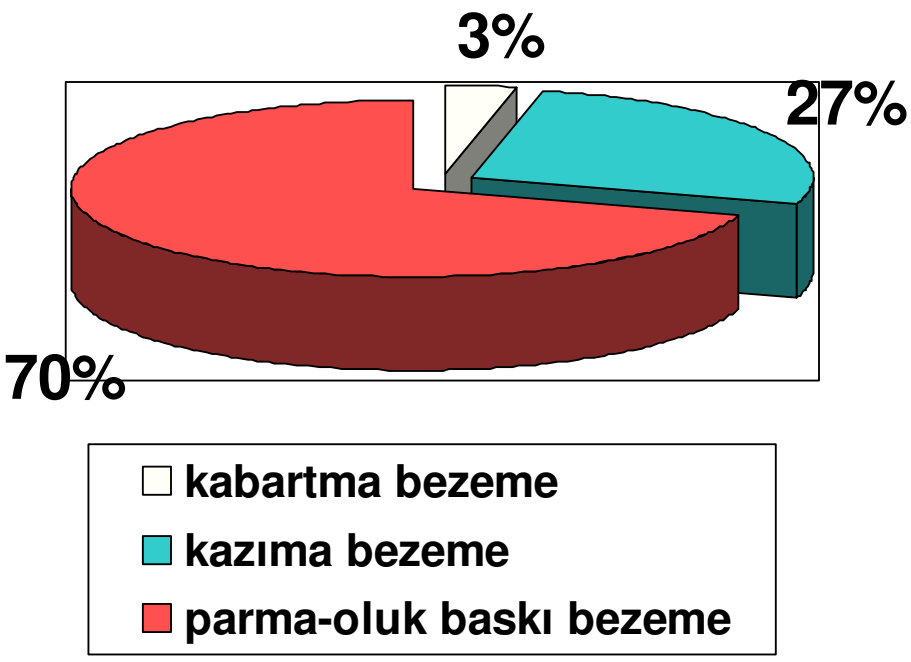

İSTATİSTİK 3

FORM DAĞILIMI

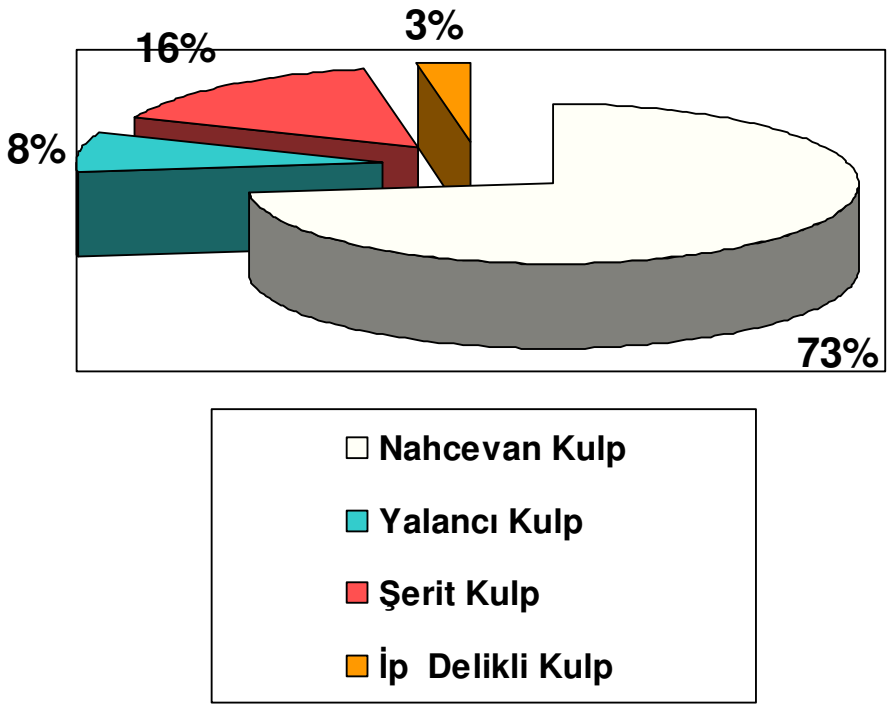

E.TR BEZEME DAĞILIMI

İSTATİSTİK 4

NAHCIVAN KULP DAĞILIMI

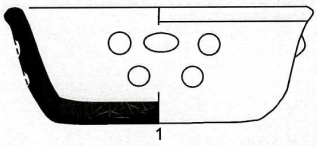
LEVHALAR

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI:

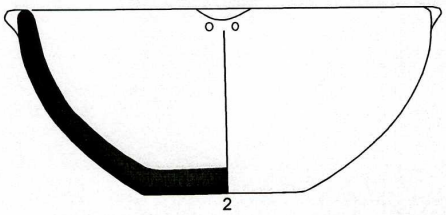
LEVHA 1:

1- Ernis
2- Van Müzesi Satın alma
3- Ernis
4- Van Müzesi Satın alma

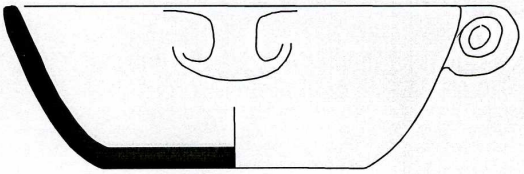
LEVHA I

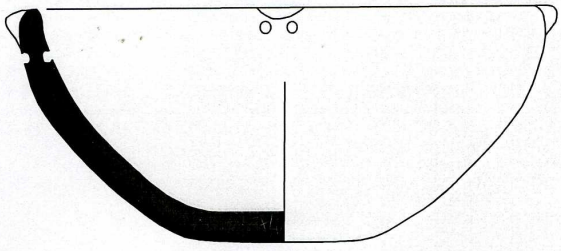
1

2

3

4

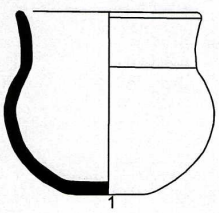

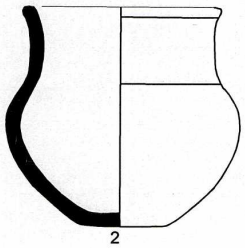
ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

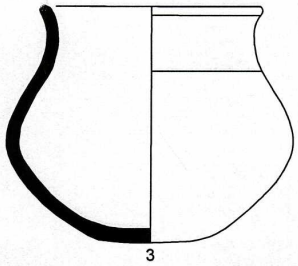
LEVHA 2:

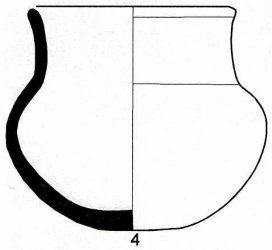
1- Ernis
2- Ernis
3- Van Müzesi Satın alma
4- Ernis
5- Van Müzesi Satın alma
6- Ernis
7- Van Müzesi Satın alma
8- Van Müzesi Satın alma

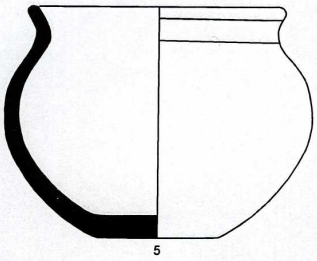
LEVHA II

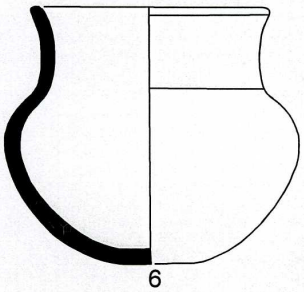

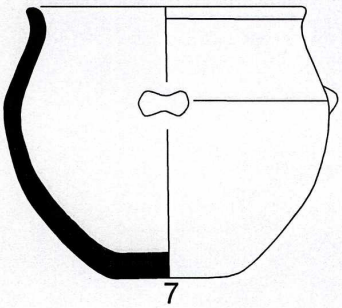

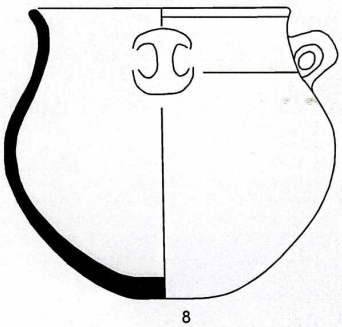

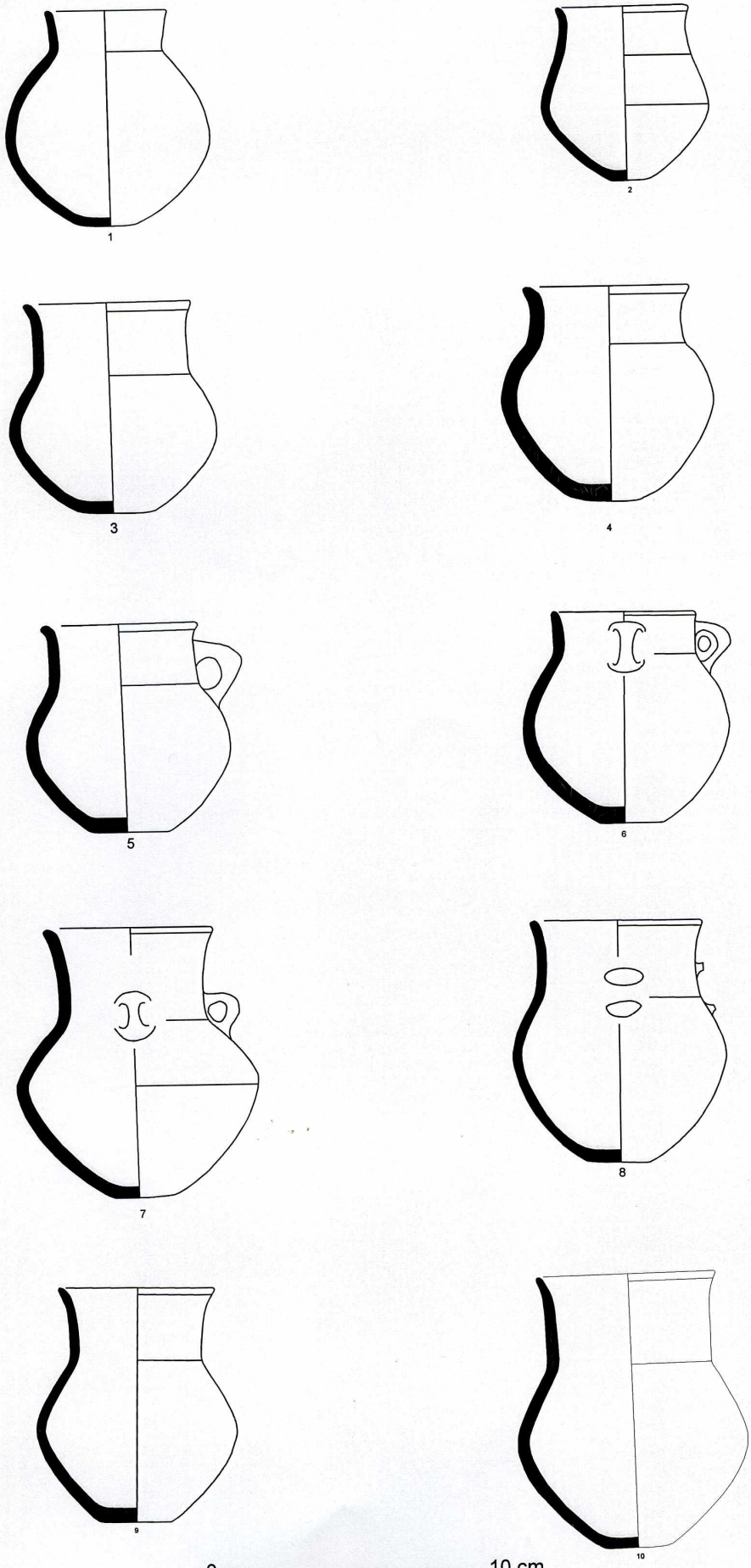

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

LEVHA 3:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Van Müzesi Satın alma
3- Van Müzesi Satın alma
4- Van Müzesi Satın alma
5- Van Müzesi Satın alma
6- Van Müzesi Satın alma
7- Van Müzesi Satın alma
8- Van Müzesi Satın alma
9- Van Müzesi Satın alma
10. Van Müzesi Satın alma

LEVHA III

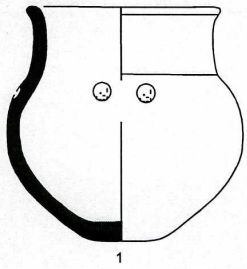

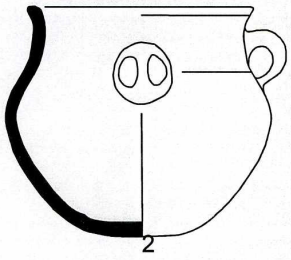
ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

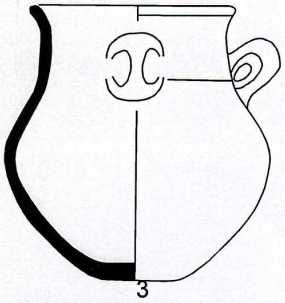
LEVHA 4:

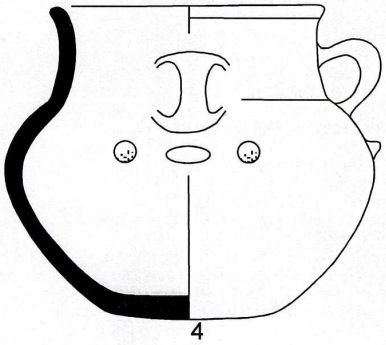
1- Ernis
2- Van Müzesi Satın alma
3- Van Müzesi Satın alma
4- Ernis
5- Van Müzesi Satın alma
6- Ernis
7- Ernis

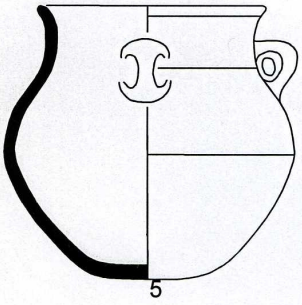
LEVHA IV

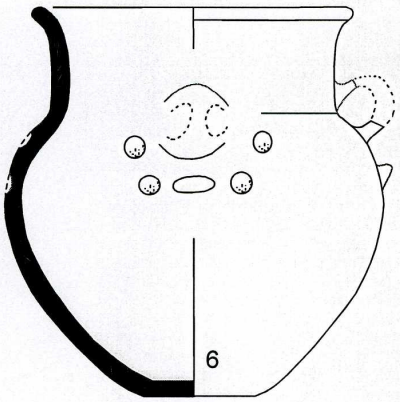

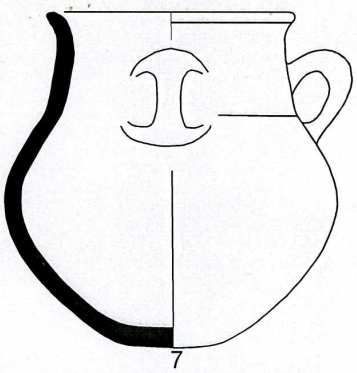

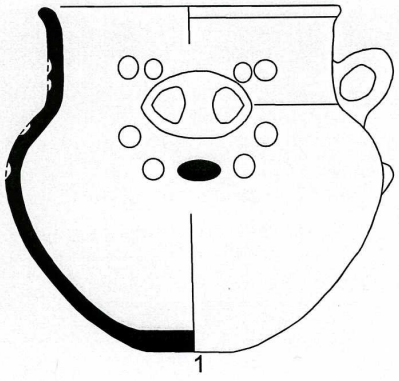

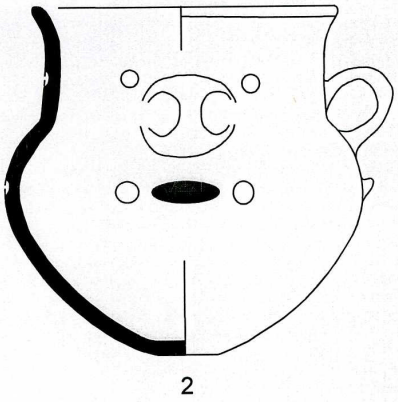
ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

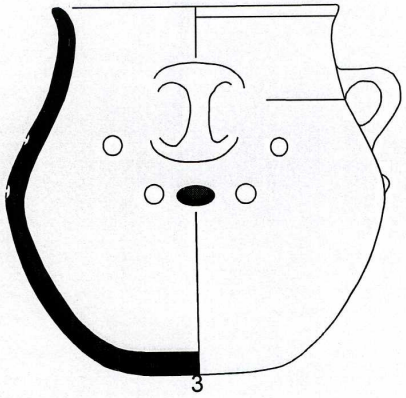
LEVHA 5:

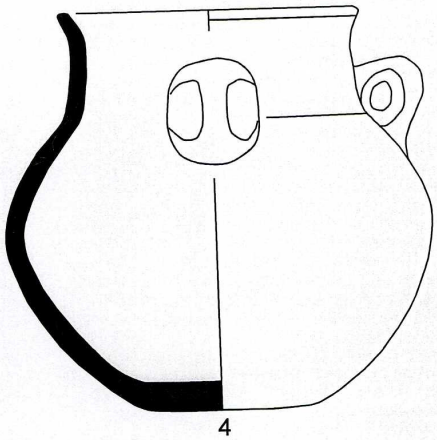
1- Ernis
2- Ernis
3- Ernis
4- Van Müzesi Satın alma
5- Van Müzesi Satın alma
6- Van Müzesi Satın alma

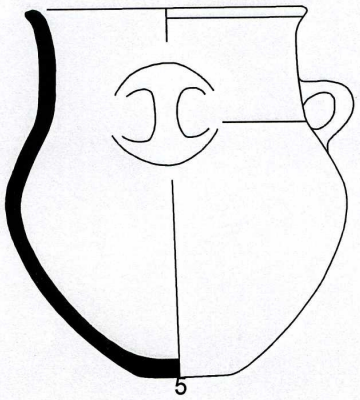
LEVHA V

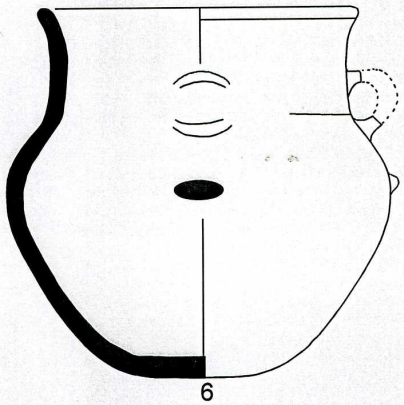

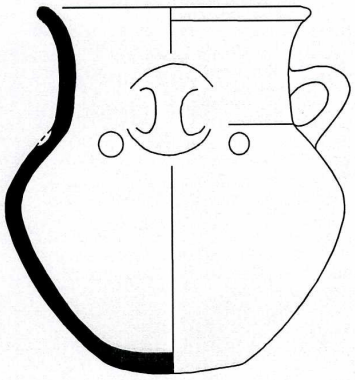

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

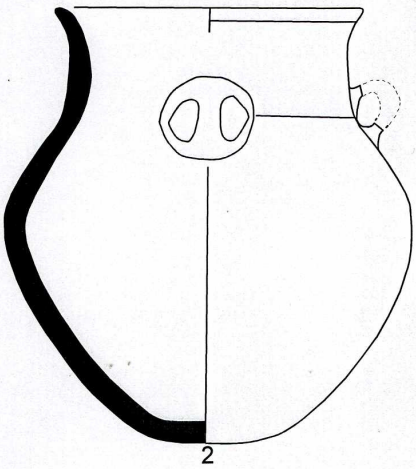
LEVHA 6:

1- Ernis
2- Van Müzesi Satın alma

LEVHA VI

1

2

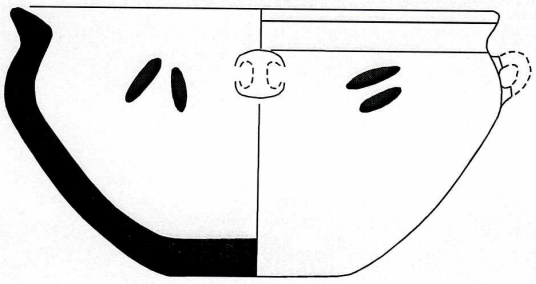

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

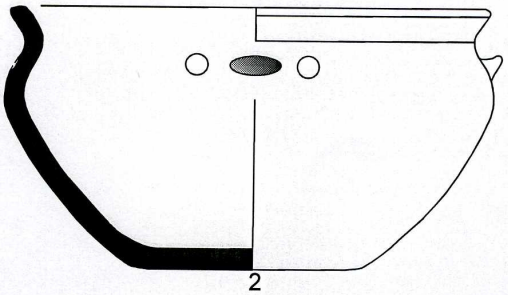
LEVHA 7:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Van Müzesi Satın alma
3- Van Müzesi Satın alma

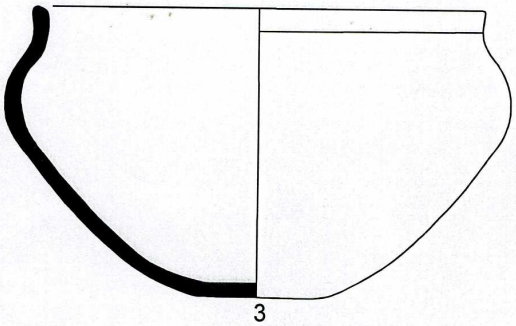
LEVHA VII

1

2

3

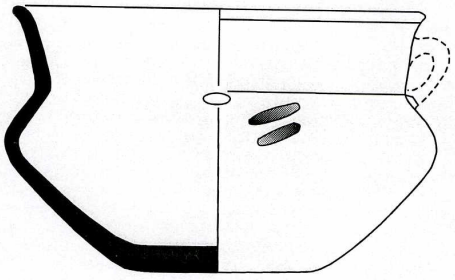

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

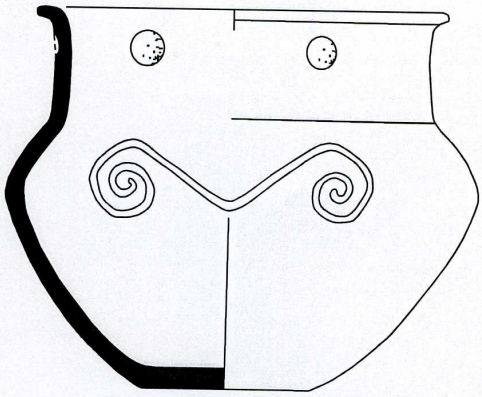
LEVHA 8:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Van Müzesi Satın alma
3- Van Müzesi Satın alma

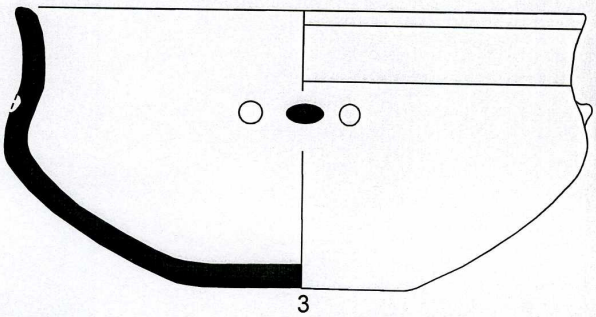
LEVHA VII

1

2

3

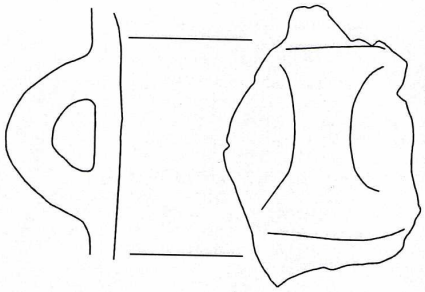

ÇİFT RENKLİ MAL GRUPLARI

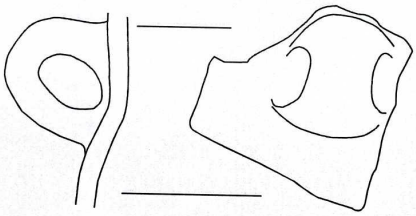
LEVHA 9:

1- Dilkaya Höyüğü
2- Dilkaya Höyüğü
3- Dilkaya Höyüğü
4- Dilkaya Höyüğü

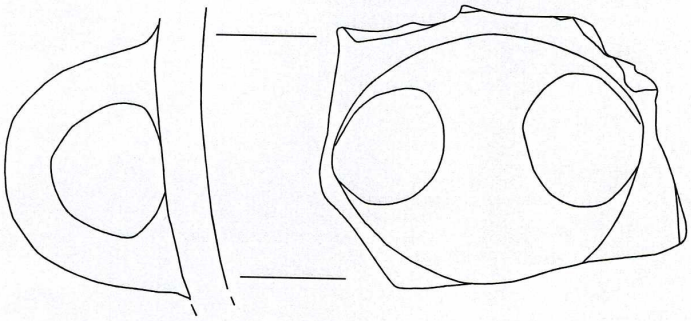
LEVHA IX

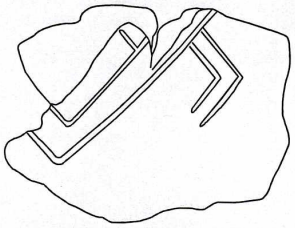
1

2

3

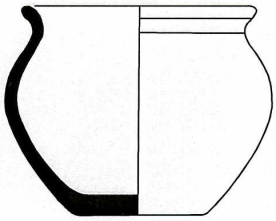
4

GRİ MAL GRUPLARI

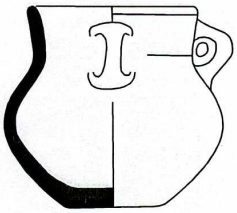
LEVHA 10:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Van Müzesi Satın alma
3- Van Müzesi Satın alma
4- Ernis

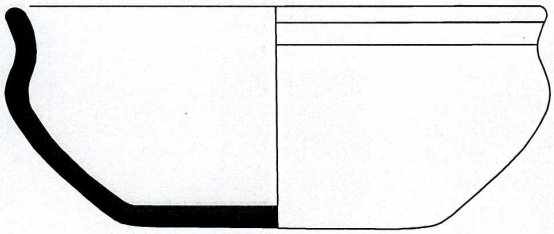
LEVHA X

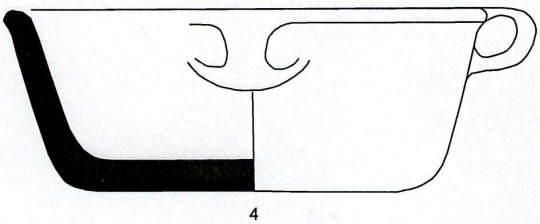
1

2

3

4

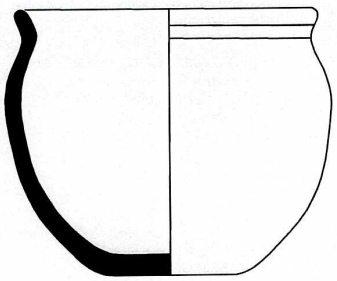

GRİ MAL GRUPLARI

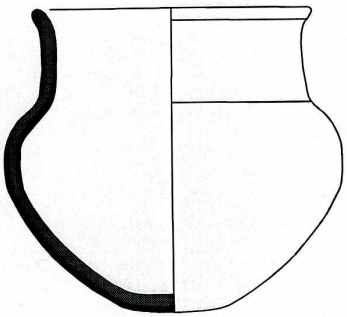
LEVHA 11:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Ernis
3- Van Müzesi Satın alma
4- Van Müzesi Satın alma

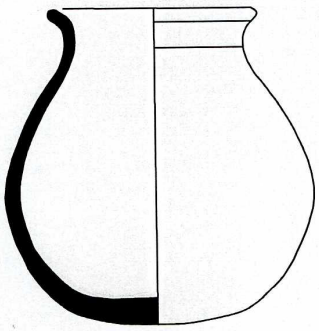
LEVHA XI

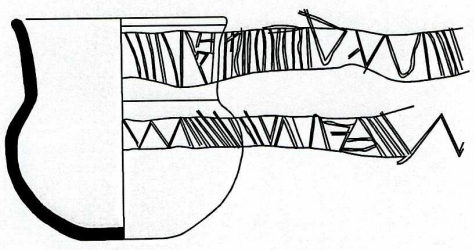
1

2

3

4

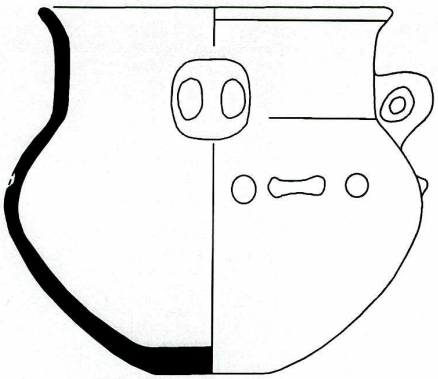
0 10.cm

GRİ MAL GRUPLARI

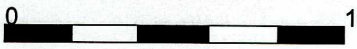
LEVHA 12:

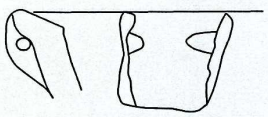
1- Ernis
2- Dilkaya Höyüğü
3- Dilkaya Höyüğü
4- Dilkaya Höyüğü
5- Dilkaya Höyüğü

LEVHA XII

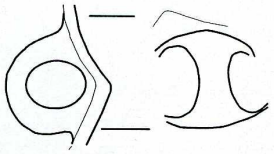

1

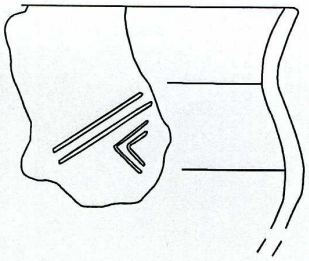

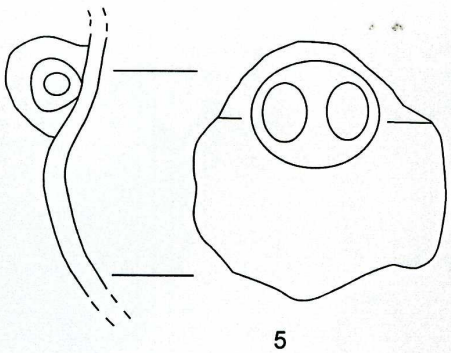
2

3

4

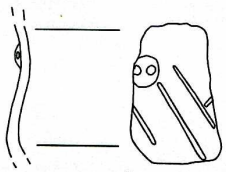

5

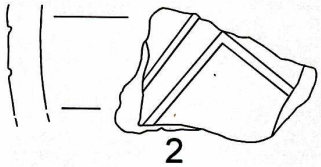
GRİ MAL GRUPLARI

LEVHA 13:

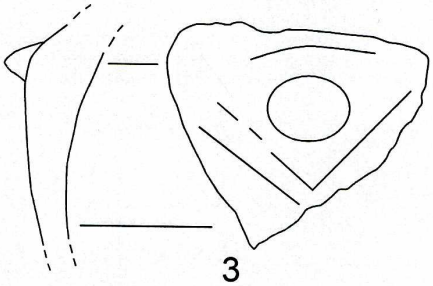
1- Dilkaya Höyüğü
2- Dilkaya Höyüğü
3- Dilkaya Höyüğü
4- Dilkaya Höyüğü
5- Dilkaya Höyüğü
6- Dilkaya Höyüğü
7- Dilkaya Höyüğü

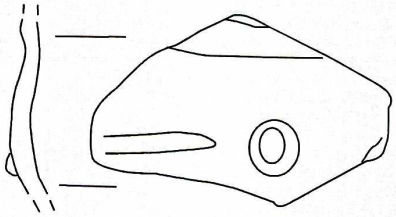
1

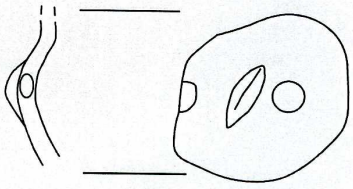
2

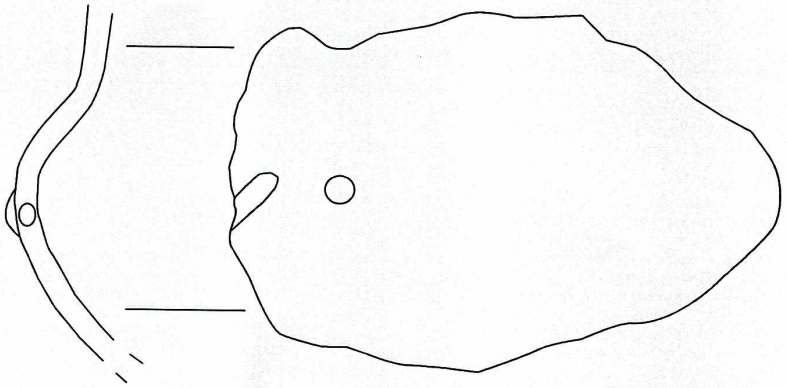
3

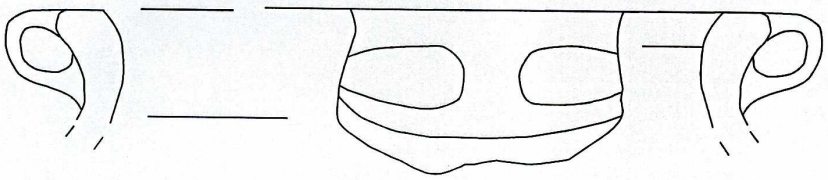
4

5

6

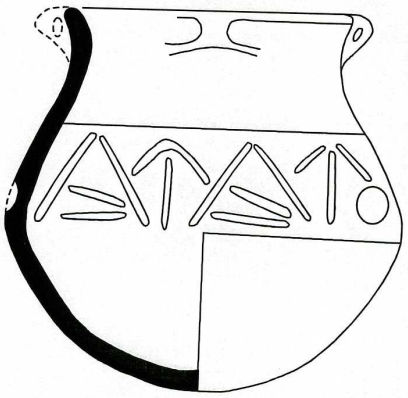
7

KİREMİT - KAHVE MAL GRUPLARI

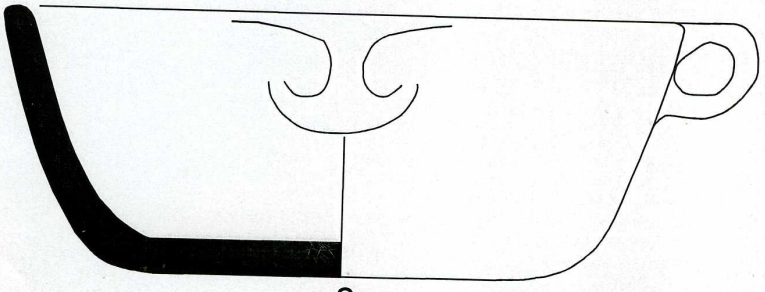
LEVHA 14:

1- Van Müzesi Satın alma
2- Ernis

LEVHA XIV

1

2

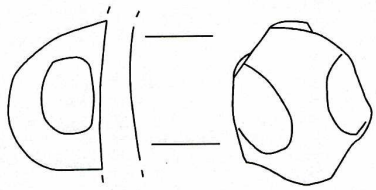

KİREMİT - KAHVE MAL GRUPLARI

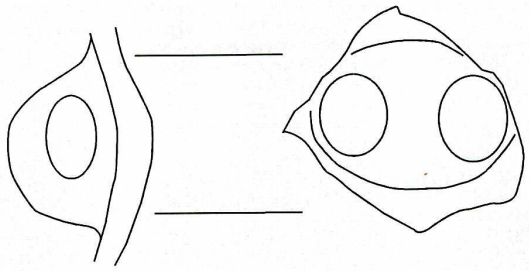
LEVHA 15:

1- Dilkaya Höyüğü
2- Dilkaya Höyüğü
3- Dilkaya Höyüğü
4- Dilkaya Höyüğü
5- Dilkaya Höyüğü
6- Dilkaya Höyüğü
7- Dilkaya Höyüğü

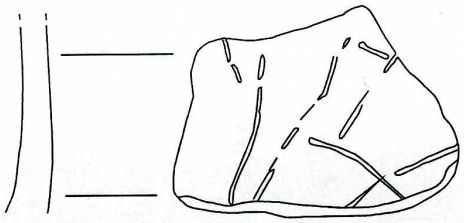
LEVHA XI

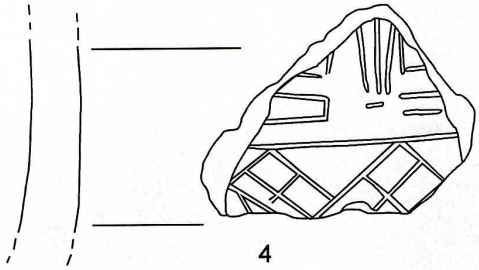
1

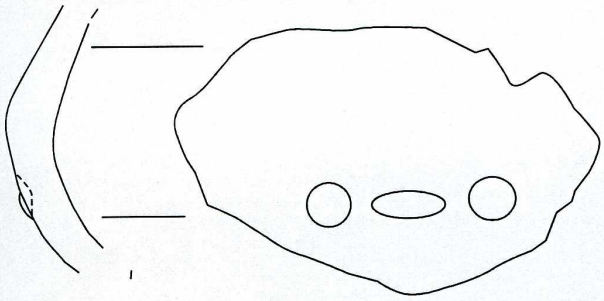
2

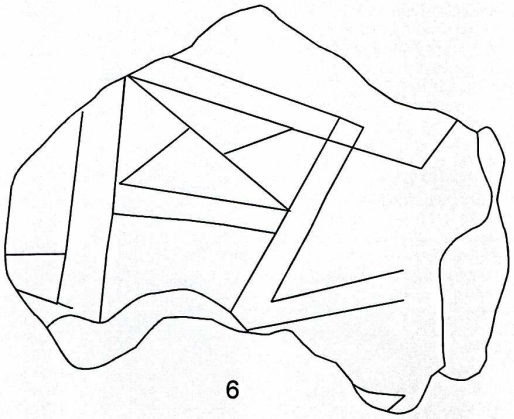
3

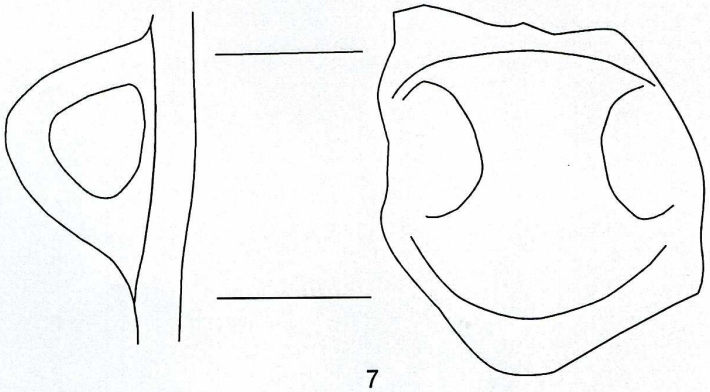
4

5

6

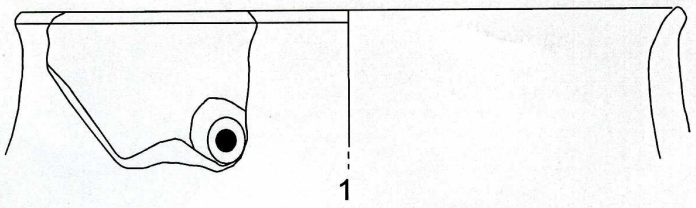
7

KİREMİT - KAHVE MAL GRUPLARI

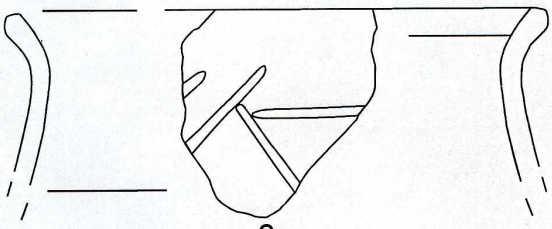
LEVHA 16:

1- Dilkaya Höyüğü
2- Dilkaya Höyüğü
3- Dilkaya Höyüğü
4- Dilkaya Höyüğü
5. Dilkaya Höyüğü

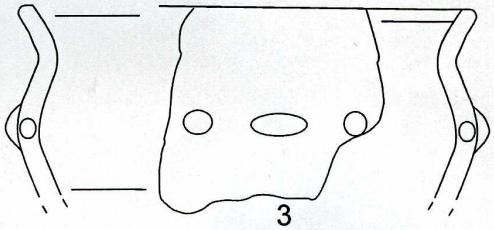
LEVHA XVI

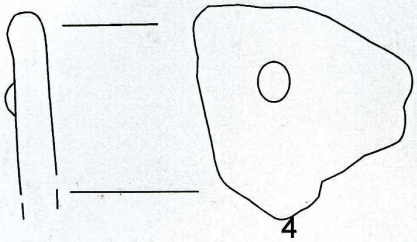
1

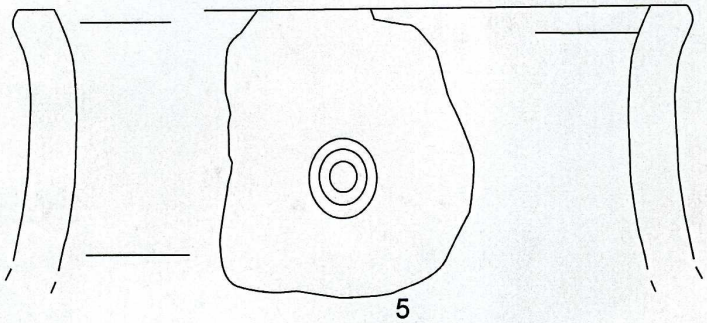
2

3

4

5